

ശ്രീലോലിംബരാജവിരചിതം

വൈദ്യജീവനം

ശ്രീലോലിംബരാജവിരചിതം

വൈദ്യജീവനം

(സുജനപ്രിയായ്യാഖ്യാനനാമകം)

വ്യാഖ്യാതാ:—

ഒ. എൻ. കുര്യൻകുറുപ്പ്

സാധകർ:—

ദേശാഭിവാർദ്ധിനി ബുക്കഡിപ്പോ,
കൊല്ലം.

1123

വില ക. 1 റൂ. 4

പകർപ്പവകാശം പ്രസാധകർക്ക്

രത്നം വാമദശാം ദൃശാം സുഖകരം ത്രീസപ്തശൃണ്വാസ്സഭം
സ്സഷ്ടാഷ്ടാടശബാഹുതദ്ഭേദവതോ ഭക്ത്യേ ഭാഗ്യം ഭജേ
യദ്ഭക്തേന മയാ ഘനസ്കനി! ഘടീമജ്യേസമുദ്ഘാപ്യതേ
പദ്യാനാം ശതമസ്തനാദ്യരസുധാസ്സല്യാവിധാനോദ്ധരം

സൗന്ദര്യവതികളിൽ ശ്രേഷ്ഠയും, നയനാനന്ദകാരി
ണിയും, ഹിമാലയത്തിൽ വസിക്കുന്നവളും, ദശേഷാടശ (18)
ബാഹുക്കളോടുകൂടിയവളും, ഭഗവാൻ ഭക്തന്റെ (ശിവന്റെ)
ഭാഗ്യഭേദതയും, കലശസമാനമായ പീനസ്കനങ്ങളോടുകൂ
ടിയവളുമായ ദേവി! ഭക്തനായ ഇവനാൽ സ്ത്രീകളുടെ
അധരസുധയ്ക്കുകൂടി സ്സല്യാമുണ്ടാക്കുന്ന പദ്യശതങ്ങൾ
നിർമ്മിക്കാൻ തുടങ്ങുന്നു.

ദിവാകരപ്രസാദേന രോഗ്യാലോഗ്യസമീഹയാ
സമാസേന വയം കർമ്മം കാന്യാ സദൈപദ്യജീവനം. (3)

ഭഗവാൻ ദിവാകരന്റെ പ്രസാദത്താൽ ആതുരന്മാ
രുടെ ആരോഗ്യത്തെ അഭിലഷിച്ചുകൊണ്ട്, നാം സംക്ഷേ
പമായി 'വൈദ്യജീവന'മെന്ന സർക്കാവ്യത്തെ രചിക്കുന്നു.

(ഈ പദ്യത്തിൽ 'ദിവാകര'ശബ്ദംകൊണ്ട് 'വൈദ്യ
നെയും കവിയുടെ പിതാവായ ദിവാകരഭട്ടനെയും ഉദ്ദേശ്യ
ച്ചിരിക്കുന്നു. 'വയം' (നാം) എന്ന പദം ആത്മഗതരവ
ത്തെ സൂചിപ്പിക്കുന്നു)

തന്റെ ഗ്രന്ഥത്തെ നിന്ദിക്കാനിടയുള്ളവരെ ഉദ്ദേ
ശിച്ചു കവി പറയുന്നു:—

തഥാപി ക്രിയതേ ഗ്രന്ഥഃ
സന്തി പദ്യപി ഭജന്മാഃ

നഫി ദസ്യഭയാല്ലോകോ
ദൈന്യവാനിഹ വർത്തത.

(4)

ഏജനങ്ങൾ (ദോഷാരോപണവിരുതന്മാർ) ഉണ്ടാകുമെന്നിരുന്നാലും, ഞാൻ അപ്രകാരംതന്നെ ഗ്രന്ഥനിർമ്മാണത്തിനാരംഭിക്കുന്നു; അല്ലാതെ ചോരന്മാരെ ഭയന്ന ലോകരക്ഷാലൈ ദൈന്യനാൽ ഞാൻ കഴിയുന്നില്ല. (ധനികവർഗ്ഗം കള്ളന്മാരെ ഭയന്ന് സ്വന്തം ധനം അർത്തിവെയ്ക്കുന്നതുമേലെ, ദോഷാരോപണക്കാരെ ഭയന്ന് ഈ ഗ്രന്ഥത്തെ ഒളിച്ചുവെയ്ക്കുന്നില്ല; പ്രകാശിപ്പിക്കാൻ തന്നെ ആരംഭിക്കുന്നു.)

താൻ നിർമ്മിക്കാൻ പോകുന്ന ഗ്രന്ഥം സ്വകപോലകല്പിതമല്ലെന്നു ഗ്രന്ഥകാരൻ തന്നെ വ്യക്തമാക്കുന്നു:—

ഗദഗഞ്ജനായ ചതുരൈശ്വരകാശ്വൈ-
മുനിഭിറ്റുണാം കൗകായാ കഥിതം യൽ
അഖിലം ലഖാമി ഖലു യസ്യ രഹസ്യം
സ്വകപോലകല്പിതമിഹാസ്തി ന കിഞ്ചിത്.

ചിഹ്നസാവിഷയത്തിൽ അതികുശലന്മാരായിരുന്ന ചാർകൻ തുടങ്ങിയ മഹർഷീശാപരന്മാരോട്, മനുഷ്യരാടുള്ള അളവറ്റ ദോഷങ്ങളുടെ രോഗങ്ങളെ നശിപ്പിക്കുന്നതിനുവേണ്ടി പഠയപ്പെട്ടിട്ടുള്ള രോഗരോഗ, അതിന്റെ രഹസ്യം മുഴുവലും ഞാനിവിടെ കുറിക്കുന്നു; ഇതിൽ സ്വകപോലകല്പിത (ഞാൻ സ്വന്തമായി പറഞ്ഞിട്ടുള്ളത്) മായി ഒന്നുംതന്നെയില്ല

തേഷാം ന ചേതോ ലഖനാസു ലഗ്നം
മഗ്നം ന സഹിത്യസുധാസമുദ്രേ

ജ്ഞാസ്യന്തി തേ കിം മമി ഹം പ്രയാസാ-
നസാ യഥാ വാരഹധുവിലാസാൻ. 6

യാതൊത്തത്തരുടെ ഹൃദയം സന്ദരികളിൽ ലയിക്കാ
തെയും, സാഹിത്യസുധാസമുദ്രത്തിൽ മഗ്നമാകാതെയുമിരി
ക്കുന്നോ അവർ എന്റെ പ്രയത്നങ്ങളെ, അന്ധന്മാർ വേ
ശ്യാസ്രീകളുടെ ഹാവഭാവോദി വിലാസങ്ങളെപ്പോലെ
ലെ, അറിയുമാ' ഞ്ഞുവാ!

ചികിത്സാധികാരിയെ പറയുന്നു:—

ഗുരോരധീതാഖിലവൈദ്യവിദ്യാഃ
പീയൂഷപ്പാണിഃ കശലക്രിയാസു
ഗതസ്പൃഹോ യൈര്യധരഃ കൃപാലുഃ
ശുദ്ധോഽധികാരി ഭിഷഗീദൃശഃ സ്യാൽ. 7

ഗുരുമുഖത്തുനിന്നും വൈദ്യവിദ്യകൾ മുഴുവനും (അ
ർത്ഥംകൊണ്ട് ആയുർവേദശാസ്ത്രത്തിലെ അഷ്ടാംഗങ്ങളെ
യും- ശല്യം, ശാലാക്യം, കായചികിത്സാ, ഭൂതവിദ്യാ, ദക്ഷ
മാരഭക്ത്യം, അംഗദന്തന്ത്രം, രസായനതന്ത്രം, വാജീകരണമ
ന്നിവയെ-ശരീരനേത്രവൃണരോഹണാനി വിഷാണി ഭൂത
നിച ബാലതന്ത്രം രസായനം പഞ്ചവിധം ച കർമ്മ അഷ്ടാ
ഞ്ഞാഹൃസ്വപിതി യോഗതന്ത്രം.) ഗ്രഹിച്ചിട്ടുള്ളവനും, ശൈ
ലുണ്ണമുള്ളവനും, വമനാദിക്രിയകളിൽ കശലനും, ധനാഭി
ലാഷം കുറഞ്ഞവനും, യൈര്യവാസം കാരുണ്യവാസം പരി
ശുദ്ധഹൃദയനായ വൈദ്യൻ ഈ പ്രവൃത്തിക്ക് അധികാ
രിയാകുന്നു.

വൈദ്യകൃത്യം:—

ആദൗ നിദാനവിധിനാ
വ്യഭജ്യാദ് വ്യധിനിശ്ചയം
തതഃ സാധ്യം പരീക്ഷത
പശ്യാദ്ഭിഷഗുപാപദേൽ.

8

ആദ്യമായി നിദാനവിധിപ്രകാരം ('നിദാനം പൂർവ്വം പാണി രൂപാബ്ധപശ്ചത്തമാ—സപ്രോപ്തിശ്ചേതി വിജ്ഞാനം രോഗാണാം പഞ്ചധാസ്മൃതം' എന്ന നിദാൻ വിധിയനുസരിച്ചു) രോഗം ഇന്ത്യന്തെന്നു നിണ്ണയിക്കണം; അതിനുശേഷം സാധ്യസാധ്യങ്ങൾ (ആ രോഗം സാധ്യപ്രായമാണോ അല്ലയോ എന്ന സ്ഥിതി) പരീക്ഷിക്കണം; അനന്തരം സാധ്യപ്രായമാണെന്നു ബോധമുണ്ടായാൽ വൈദ്യൻ ചികിത്സയ്ക്ക് ആരംഭിച്ചുകൊള്ളണം. (ഇതിനു മുൻപ് ഒരിക്കലും ചികിത്സിക്കാൻ തുടങ്ങരുത്.) രോഗികളോടു ഹിതോപദേശം:—

ഔഷധം മുഖമവൈദ്യാനാം
ത്വജ്ഞു ജപരപീഡിതാഃ
പരസംസഗ്ഗസംസക്തം
കുളത്രമിവ സാധവഃ.

9

ജപരം മുതലായ രോഗങ്ങൾ ബാധിച്ചിട്ടുള്ളവർ, മുഖന്മാരായ വൈദ്യന്മാരുടെ ഔഷധത്തെ, സജ്ജനം അന്യനുമായി ഇടപെടാൻ ആസക്തികാട്ടുന്ന ഭായ്യയെന്ന പോലെ, തൃപ്തിപ്പെട്ടു.

പത്മകാവ്യം:—

പത്മേ സതി ഗദാന്തസ്യ
കിമശയനീഷേവമെന്നേ ?
പത്മേ സതി ഗദാന്തസ്യ
കിമശയനീഷേവമെന്നേ ?

10

രോഗചീഡിതൻ പത്മമുണ്ടായിരിക്കെ ഞയ്യയ സേവനമെന്തിന്? പത്മമില്ലെങ്കിൽ ഞയ്യയം സേവിക്കുന്നതെന്തിന്? (അതായത്, ശരിയായ പത്മമാചരിച്ചു ജീവിക്കുന്നതായിരുന്നാൽ ഞയ്യയങ്ങളുടെ ആവശ്യമുണ്ടാകയില്ല; അരോഗവാനായി തന്നെ കഴിയും. എന്നാൽ രോഗി പത്മം അനുസരിക്കാതിരുന്നാൽ—കപത്മമാചരിച്ചാൽ—ആ അവസ്ഥയിലും ഞയ്യയം പ്രയോജനകരമേകുന്നില്ല. അതുകൊണ്ട് രോഗചീഡിതനായാലേങ്കിലും പത്മങ്ങളാചരിക്കുന്നതിനും, അതുപോലെ തന്നെ കപത്മങ്ങൾ തൃപ്തിപ്പെടുന്നതിനും ശ്രദ്ധിക്കേണ്ടതാണ്.)

മഹീദ്ര മഹീളാത്രപഃപ്രഭ് പദാരവിന്ദേ! തഥാ
പയോനീധിപചസ്തതീ ജലധരൈരഭവാത്തായഥാ
മമ പ്രകൃതിനീരസാഗ്രപഭീഷഗ്ഭീരശ്ശീകൃതാ
ഭവിഷ്യതി സരസപതീ രസവതീ മുരസാപതേ 11

മഹീദ്രമഹീള (രാജ്ഞി)യ്ക്ക് രൂപം (ലജ്ജ) പ്രദങ്ങളായ പദാരവിന്ദങ്ങളോടുകൂടിയ മേഘദേവി മുരസാപതിയുടെ (ഗ്രന്ഥകാരന്റെ പത്നിയുടെ പേരാണ് മുരസം എന്നത്) മുരസാപതിയുടെ—ഭരണിയെന്നർത്ഥം) സപാഭാവികയായി നീരസകരമായ ഈ വാക്ക് ശ്രേയ

വൈദ്യന്മാരാണ് അംഗീകരിച്ചുപെട്ടതുകിൽ, മേഘങ്ങളാൽ സ്വീകരിക്കപ്പെടുന്ന സമുദ്രജലംപോലെ, രസയുക്തമായിത്തീരും.

ഇഹ. ഗർഭിണി വൈദ്യമതിശ്രമം
പ്രഥമ മേഘ പുനസ്തു മഹാസഖം
പ്രിയതമസ്യ മൃഗാക്ഷി ! സമാഗമേ
നവകരഗ്രഹണാ ഗൃഹിണോ യഥാ. 12

ഹേ മൃഗനയനേ ! ഈ ഗ്രന്ഥത്തിൽ കാര്യഗ്രഹണാർത്ഥം കടന്നുകൂടുന്ന വൈദ്യന പ്രാരംഭകോലത്തു് വളരെ ശ്രമിക്കേണ്ടതായുണ്ടു്—ശ്രദ്ധാപൂർവ്വം പഠിക്കതന്നെ വേണം—എന്നാൽ അതിനുശേഷം അത്യാനന്ദമാണു്; എങ്ങിനെയെന്നാൽ, പുതുതായി വിവാഹിതയായ സ്ത്രീക്കു് പ്രിയതമന്റെ പ്രഥമചേഷ്ടകൾ പ്രയാസകരങ്ങളായിരുന്നാലും പിന്നീടു്, രതിനൂല്യം, സ്വന്താനുസരഭാഗ്നം എന്നിങ്ങനെ ആനന്ദകരങ്ങളായ അവസ്ഥകൾ ലഭിക്കുന്നതുപോലെ.

ജപരചികിത്സാ.

യതസ്സവേഷു രോഗേഷു
പ്രായശ്ച ബലവാൻ ജപരഃ
അതസ്തസ്യ പ്രതീകാരം
പ്രഥമഃ ബ്രഹ്മഹേ വയം. 13

എല്ലാ രോഗങ്ങളിലുംവെച്ചു് പ്രായേണ ജപരം ബലവാനായിരിക്കയാൽ അതിനെ അകറ്റുന്നതിനുള്ള ഉപായങ്ങൾ ആദ്യമായി നാം പറയുന്നു. (ഇവിടെ ജപരസാമാന്യ ലക്ഷണക്രമി സൂചിപ്പിച്ചുകൊള്ളാം.

സേവാദരോഃസന്തപഃ സവാഞ്ജഗ്രഹണേ തഥാ
യുഗപദ് യത്ര രോഗേഷു സജപഃരാ വ്യവദ്ശ്യതേ.
ജപരത്തിന്റെ പൂർവ്വരൂപമാണെങ്കിൽ,

‘ശ്രമാശ്ചരതിവിവണ്ണതപാ വൈരസ്യം നയനപ്ഠവഃ
ഇഹരാദേവേഷു മുഹൂശ്യാപി ശീതവാതാതപാദിഷു
ജംഭോജ്ജമർദ്ദോ ഗുരുതാ രോമഹഷോ ഭചിസ്തമഃ
അപ്രഹഷ്ശ്യ ശീതാ ച വേത്യുത്പത്സ്യതി ജപരേ
എന്നാണു പ്രമാണം.)

ജപരത്തിനു കഷായം:—

(അധുനാ ശുണ തനപി! ലംഘനം
ജപരിതാനാം പ്രഥമം പ്രശസ്യതേ
സുരപാദപയാന്യയാപനോ
യുഗവിശപരഷധപാചനം തഥാ.)

14

ദേവദാന്ധനാ വിശപാ ബൃഹതീദപയപാചനം

ജപരേ പൂവ്ം ചിബ്ബേച്ചാരു പയോധരധരാധരേ ! 15

അമൃതാധരിയായ ഹേ പ്രിയേ ! ജപരപീഡിതർക്ക്
അത്യന്തം ഫലപ്രദമായ ഔഷധത്തെ പറയാം; ങ്കട്ടകൊ
ണ്ടാലും.

ദേവദാന്ധനം=ദേവതരം. ധനം=കൊത്തമ്പാലയരി.
വിശപം=മുഷ്. ബൃഹതീദപയം=വെറുവഴുതിനവേൽ,
വെൺവഴുതിന വേൽ. സമത്തുക്കത്തിൽ എടുത്തു കഷാ
യം വച്ചു സേവിക്കുക. ജപാ ശമിക്കാ.

ത്രീഭോഷജപരത്തിനു കഷായം:—

മിന്നെശയധാംഭോധരധനപയാഷൈഃ
കിരാതതികതാംബുദരേണയാഷൈഃ
വിശപാഘൃഷാംഭോധരധനപയാഷൈഃ
കപാമോമരുത്പിത്തകഫജപരേഷു.

16

മിന്നാ=ചിററമൂത്ത്, ശേഷധം=മുക്കു, അംബോ
ധരം=മുത്തങ്ങ, ധനപയാഷം=കൊടിത്തുവവേൽ ഇവ
കൊണ്ടുള്ള കഷായം വാതജപരത്തിനും; കിരാതതികതം=
പുതരിച്ചുണ്ടവേൽ, അംബുദം=മുത്തങ്ങ, രേണം=പല്ല് ക
ല്ലി, യാഷം=കൊടിത്തുവവേൽ ഇവകൊണ്ടുള്ള കഷാ
യം പിത്തജപരത്തിനും; വിശപം=മുക്കു, ഘൃഷം=മുട്ടലോ
ടകവേൽ, അംഭോധരം=മുത്തങ്ങ, ധനപയാഷം=കൊടിത്തു
വവേൽ ഇവ കൊണ്ടുള്ള കഷായം കഫജപരത്തിനും
പ്രശസ്തമാകുന്നു.

അനന്തരം വാതജപരവികിത്സയിൽ വീര്യഷാദി
കഷായം: —

വീര്യഷലോകപാഞ്ചാലീചരണാനാം കഷായകഃ
വീര്യചാനഃ പ്രീഡി ഹന്തി ഹനമജ്ജനകജപരം.

17

വീര്യഷം=അമൂത്ത്, ലോകം=മുക്കു, പാഞ്ചാലീച
രണം=ശിപ്പലി വേൽ ഇവകൊണ്ടുള്ള കഷായം സേവി
ക്കുന്നതായാൽ ഹേമപ്രീഡി വാതജപരം ശമിച്ചുപോകും.
ഉശീരാദികഷായം:—

ഉശീരകമശീരഹരശയകിരാതകഃഭോധര-
ന്ധിശാബ്ദമതികാദപാഘൃതജതാത്രികനദിമകഃ കൃണം

കഷായകമമു പിബേൽ പവനജേ ജപരവ്യാകലഃ
പുരാനേശതതസ്തദിഹമഃ ഗൃസല്ലോചനേ! 18

ഓം കമലായതജലാപനായ പ്രിതേ! ഉശീരം=രാമ
പ്പും, കഖശീ=മൂവിലവേൽ, മമരഷയാ=മുഷ്, കിരത
കം=പുത്തരിച്ചുണ്ടവേൽ, അംഭോധരം=മുത്തങ്ങ, സ്ഥിര
=കാരിലവേൽ, ബൃഹതികാദപനം=ചെറുവഴുതിനവേൽ,
വെൺവഴുതിനവേൽ, അമൃതലപനം=ചിററമുതു്, ത്രികണ്ട
കം= തൈരിഞ്ഞിൽ, ഇവ സമമെടുത്തുണ്ടാക്കുന്ന കഷായം
വാതജപരപീഡിതൻ സേവിക്കുന്നതായാൽ ശമനമുണ്ടാ
കും.

വാതചിത്തജപരത്തിനു പഞ്ചഭദ്രകഷായം:—

മരിനോതഭവാ പപ്പ്കവാരിവാഹ-
ഭ്രൂനംബശുണ്ഠീജന്തിതഃ കഷായഃ
സമീരചിത്തജപരജല്ജരാണാം
കരോതി ഭദ്രം ചലു ചഞ്ചഭദ്രഃ.

19

മരിനോതഭവം=ചിററമുതു്, പപ്പ്കം=പപ്പ്കകുപ്പ
ല്ല്, വാരിവാഹം=മുത്തങ്ങാക്കിഴങ്ങു്, ഭ്രൂനംബം=പുത്തരി
ച്ചുണ്ടവേൽ, ശുണ്ഠീ=മുഷ്, ഇവകൊണ്ടുള്ള കഷായം വാ
തചിത്തജപരത്തെ ശമിപ്പിക്കുന്നു; ഇതിനു് 'പഞ്ചഭദ്ര'മെ
ന്നു പേർ പറയുന്നു. ഇവിടെ,

'തൃണാമൂർച്ഛാഭൂമാ ഭാഹഃ സപ്തനാശഃ ശിങ്കരാജാ
കണ്ഠാസ്യശേഷോ വമഥു രോമഹംബഃ' (ചിസ്തമഃ
പവ്ഭേദവേ ജ്ജോച പാപചിത്തജപരക്രമഃ)

എന്ന വാതചിത്തജപരകഷായം രോഗസ്തുരിക്കുണ്ടെ
ന്നാണു്.

പിത്തജപരത്തിനു ദൈണ്യവകുഷായം:—

മൃഗമദവിലസല്ലലാടമല്യേ!
മൃഗമദഹാരണീ ദോഷാലപയേന
മൃഗസുപതി തന്ത്രദേശ്വരീ പിത്ത
ജപരമഹമല്യതി ദൈണ്യവഃ കുഷായഃ 20

ചഞ്ചലദൃഷ്ടികളാൽ മൃഗമദത്തെ ഹരിക്കുന്ന ദേവി!
ലലാടമല്യത്തിൽ (നെറ്റിത്തടത്തിൽ) കസ്തുരീതിലകമണി
ഞ്ഞിരിക്കുന്ന പ്രിയേ! കൃശോദരി! (സിലഹസ്തമൃഗം കൃശമായ
ഉദരത്തോടുകൂടിയവൾ) കേവലം പപ്പടകപ്പല്ലുകൊണ്ടുള്ള
കുഷായം പിത്തജപരത്തെ ശമിപ്പിക്കേണ; ഇതു് ആശ്വസ്തു
കരമായ ഒരു കാര്യാമല്യേ! ഇതേ ആശയത്തെ കാര്യാസുന്ദര
മാക്കിപ്പറയുന്നു:—

മാനഞ്ച്യജ പ്രേരസി! മദവായു-
ല്പലല്ലതാസംഘമനക്ഷ്യമാരേ
രേവാതസം പശ്യ രമസ്യ വേദജ
കപാണോയതോത്രാസ്തി നിരസ്തപാത്മഃ

മരൊരാധിധഃ:—

ഈരോഗ്യലക്ഷ്മീരുപയാതി-
പിത്തജപരന്തുരം ദേഹേകുഷായഭാജം
മാ തപം ഹഥാ രതകലേ! സൂരഭേന്ത
കൃതപ്രകാശപ്രമോ സഖീഭിഃ. 22

ഘോരതാപലേ! ദേഹേകുഷായം (പപ്പടകപ്പല്ലുകൊ
ണ്ടുണ്ടാക്കുന്ന കുഷായം) ഒന്നുണ്ടാകുന്നതെന്നു ജപരവീഡി
തൻ ആശോശ്വലക്ഷ്മിയെ പ്രാപിക്കുന്നു. ഹൃദയഭിന്നെയെ
ന്നാൽ ഘോരസ്തപാത്മി 'പ്രാശ്വസ്തു' എന്ന നിഷേധവാക്യ

ത്താൽ സഖികൾ നിന്റെ കോപത്തെ ശമിപ്പിക്കുന്നില്ലേ;
അതുപോലെ

ഏക ഏവ ലലു ചൈത്തികജപരം
മന്തി പപ്പടകൃതഃ കഷായകഃ
ചന്ദനോദകമഹശേഷധാനപിത-
ശ്ചേത്തദാ കീമുപനവീ.ചരണാ. 23

കേവലം പപ്പടകുപ്പല്ലുകൊണ്ടുണ്ടാക്കുന്ന കഷായം
ഒന്നുകൊണ്ടുതന്നെ പിത്തജപരം ശമിക്കുന്നതാണ്; എ
ന്നാൽ, അതോടുകൂടി ചന്ദനം, ഉദകം (ഇരുവേലി,) ചുക്ക്
ഇവകൂടി ചേർക്കുന്നതായാൽ പിന്നെയെന്തു പറയാൻ?
നിശ്ശേഷം ശമിക്കുമെന്നതിൽ സംശയമേയില്ലത്രേ.

മുരളിയോടുകൂടിയ ജപരത്തിന് പ്രാക്ഷാദികഷായവും
ദുസ്സർപ്പാദികഷായവും:—

പ്രാക്ഷാപപ്പടരാജവൃക്ഷകടുകാമുസ്താഭയാനാം ജലം
മുർളയാശോഷനിദാഘതുട് പ്രലപനഭ്രാന്ത്യാസ്ത്രപിത്ത
ജപരേ;

ദുസ്സർപ്പമദാ കിരാതകടുകാ സിംഹാസ്യ രേണുദ്ഭവഃ
കപാലഃ ശർകരയാനപിതോഹരതി തുട്ഭാധാസ്രപിത്ത
ജപരൻ 24

പ്രാക്ഷാ=മുതിരിങ്ങാപ്പഴം, പപ്പടം=പപ്പടകുപ്പല്ലു,
രാജവൃക്ഷം=കൊന്ന, കടുകാ=കടുകുരോമിണി, മുസ്താ=മുത്ത
ങ്ങ, അഭയം=കടുകു ഇവകൊണ്ടുള്ള കഷായം മോഹാലസ്യം
ശരീരംചെലിച്ചിൽ, തണ്ണീർദ്രാഹം, പേപറച്ചിൽ, തല
തിരിച്ചിൽ മുതലായവകളോടുകൂടി പിത്തജപരവും; ദുസ്സർപ്പം=
കെടിത്തൂണോടുകൂടി, പ്രമദം=അതിവിടയം, കിരാതം=

പുത്തരിച്ചുണ്ടായോരു്, കടകാ=കടകരോഹിണി, സിംഹാ
 സ്വ=ആടലോടത്തിൻപുറം വേണം=പുപ്പുകപ്പല്ല, ഇവ
 കൊണ്ടുണ്ടാക്കുന്ന കഷായം പഞ്ചസാര ചേർത്തു സേവി
 യ്യാൽ തണ്ണീർദ്രവത്തോടുകൂടിയ രക്തപിത്തജപരവം
 ശമിക്കും.

ഊന്നാദികഷായം:—

അഥോ കിരതം ബഹുഭിഃ കഷായൈഃ
 പരാശരാദ്യൈർമുനീഭിഃ പ്രദിഷ്ഠൈഃ
 ഊന്നാശിവാപുഷ്പൈഃ തോപാനാൽ
 പിത്തജപരഃ കിന്ത സരീസരീതി ?

25

പരാശരാദി മുനീശ്രോഷുന്മാരായ് ഉപദേശിക്കപ്പെ
 ട്ടിട്ടുള്ള അനേകം കഷായങ്ങളാൽ എന്തെങ്കിലും പ്രദയാജനം?
 കേവലം, ഊന്നാ=ചിററമുത്, ശിവാ=കടക്ക, പുപ്പുക
 പ്പല്ല ഇവ സമംചേർത്തുണ്ടാക്കുന്ന കഷായം കൊണ്ടുതന്നെ
 പിത്തജപരം ശമിക്കുന്നില്ലേ? (മറ്റൊരു കഷായത്തിന്റെ
 യും ആവശ്യമുണ്ടാക്കാതെ കേവലം ഈ ഊന്നാദികഷാ
 യം കൊണ്ടുതന്നെ പിത്തജപരം ഒഴിഞ്ഞുമാറുമെന്നു ഭാവം)
 പിത്തകഫജപരത്തിന്നു ലോഹിതചന്ദനാദികഷായം:—

ലോഹിതചന്ദനപത്മകയാന്യ-
 ഊന്നരൂഹാപിമുചന്ദകഷായഃ
 പിത്തകഫജപരദാഹപിപാസാ
 വാന്തിഹൃതാശമാനഃശമരഃ സ്യാൽ

26

ലോഹിതചന്ദനം=രക്തചന്ദനം, പത്മകം=പതി
 മുഖം, യാന്യം=കൊടുമന്മാലത്വം, ഊന്നരൂഹം=ചിററ
 മുത്, പിമുചന്ദം=പുപ്പിൽതൊലി ഇവകൊണ്ടുണ്ടാക്കുന്ന

കഷായം പിത്തകഫജപരന്തെയും, തണ്ണീർദ്രാഹം, ഛർദ്ദി,
അഗ്നിമാന്ദ്യം ഇവയെയും അകറ്റും. അഗ്നിയെ വർദ്ധി
പ്പിക്കുകയും ചെയ്യും. ഇവിടെ പിത്തകഫജപരന്തൈകൃതി
അനുസ്മരിപ്പിക്കാം:—

‘ലിപ്തതിക്ഷാസ്യതാതദ്രമോഃ കാസോഽരുചിസ്തുഷാ
മുഹൂർദാശോ മുഹൂർശീതം പിത്തശ്ലേഷ്മജപരാകൃതിഃ’
ജലാദികഷായം:—

‡ജലജലജലവാഹരേണ വിശപയ-
ഷധശിശിരൈ ശിശിരം ജലം ശൃതം സ്യാൽ
സപദി സുഖകരം സദാ സദാ ഹ-

ജപരതൃഷി യോജ്യമിദം നവജപരോപി. 27

ജലം=രാമച്ചം, ജലം=ഇരുപേലി, ജലവാഹരം=മുത്ത
ങ്ങ, രേണ=പുല്ലുകുല്ലു, വിശപയഷധം=ചുക്ക്, ശിശി
രം=ചന്ദനം ഇവകൊണ്ടുണ്ടാക്കുന്ന കഷായം തണ്ണീർദ്രാഹ
ത്തോടുകൂടിയ ജപരന്ത ശമിപ്പിക്കും. ഇതു നവജപരന്തി
നും പഠിപ്പിക്കുന്നു.

‡ഇതുതന്നെ,

‘ജലജലജലവാഹരേണ വിശപേഷധശിശിരൈസ്സഹിതം

ഷഡഗമമേൽ

ശൃതഹിമമിവഗംഗമംബുതൃണ്ണജപരശമനം ലഭ്യപീതമാഹുകൃതം’

എന്നും,

‘പയശ്ശുശ്ലീപയശ്ശീതം ന. യോരേണ പയശംബുച

ഷഡഗം ശൃതശീത സ്യാൽ സത്യസ്തുണ്ണം വിനാശയേൽ’

എന്നും പാരാന്തരത്തോടുകൂടി കാണുന്നു.

‘ജലവാഹര’ എന്ന പദം പഠിക്കുകയായ പഠനം തൃപ്തിച്ച് പയശമേ

എന്ന പൃത്തനിഖന്ധനശ്ശുനസരണമായി ചേർത്തും പഠിക്കുകയും കാണുന്നു.

തങ്ങളുടെ ലതാസദൃശമായ ശരീരത്തിൽ ചന്ദനലേപനം ചെയ്തിട്ടുള്ളവരും, മുക്താഹാരങ്ങളാൽ കുചകുണ്ടി അലങ്കരിച്ചിട്ടുള്ളവരും, മനോഹരമായ ചതുരവാക്കുകൾ പറയുന്നവരും ഞാവലോവാദികളോടുകൂടിയവരുമായ സുന്ദരികളുമായി ആലിംഗനത്തിലേല്പുക പിത്തജപരത്തിനും സകലവിധ ദാഹത്തിനും ശാന്തികാരണമായിരിക്കും.

ശയ്യ പല്ലവചരമചതുരചിതം വാസോ വയസൈഃ സമം *കാന്താഭര കസുമസ്സുരത്തരവരേ ഗാനാന്തു വീണാനപിതം ആലാചാശ്ച ശുകാളി കോകിലകൃതാഃ കാന്താശ്ച കാന്താഃ കഥാ-
വാതാശ്ചാമലചാലകച്യുജനജാ ദാഹം നിരാകർവ്തേ. 31

കേളീഗൃഹത്തിൽ തളിരുകൊണ്ടു നിർമ്മിച്ച ശയ്യമേൽ താമരയിലവിരിച്ച സ്നേഹിതജനങ്ങളോടു കൂടി ഉല്ലാസകരമായി കഴിയുന്നതും, പുഷ്പലതാരതൽക്കളാൽ അഭിരാമമായ വനത്തിൽ ചീണാനാദഭക്താടുകൂടി പാടുകയോ പാട്ടുകേൾക്കുകയോ ചെയ്യുന്നതും ശുകകോകിലാദിപക്ഷി വൃന്ദങ്ങളുടെയും ഭ്രമരത്തിന്റെയും മറ്റും ആലാപസമുച്ചമനോഹരവർണ്ണനയും മനോഹരംഗികളായ പ്രിയകളുടെ സുന്ദരകഥകൾ കേൾക്കുന്നതും, താലവൃന്ദങ്ങളിൽനിന്നുണ്ടാകുന്ന റവ്വളയോല്ലാസകരമായ കാരോരംഗനത്തും ദാഹശമനകരമാകുന്നു.

തൃപ്താഹരമോഹാഃ പ്രശമം പ്രമാന്തി
നാഞ്ചപ്രവാളോത്ഥിതഫേനലേചാൽ

* 'കാന്താഭര കസുമസ്സുരത്തരവരേ വാപീജലാലോകനം,' എന്നു പാഠം തന്നെ. (പുഷ്പലതാരതൽക്കളോടുകൂടിയ കാന്താരത്തിലെ കളം കണ്ടുകൊണ്ടിരിക്കുന്നതു, എന്നർത്ഥം)

യഥാ നരാണാം ധനീനാം ധനാനി
സമാഗമാഭാരവിലാസിനീനാം. 32

വേപ്പിൻതളിരു കശക്കിപ്പിഴിഞ്ഞു' റീടെടുത്തു ശരീ
രത്തു പുരട്ടിയാൽ, വേശ്യാസ്രീകുളുടെ സമാഗമത്താൽ (സ
മ്പക്കം മൂലം) ധനിക പുരുഷന്മാരുടെ ധനം ഏപ്രകാരമോ
അപ്രകാരം തുട്, ഭാഹ, മോഹജ്ജരം നശിച്ചുപോകുന്നു.

+അയി നിതംബിനി ! ഗായനലാലസേ !
മധുരചാരിണി ! കാമമദാലസേ !
+ഹരതി ഭാഹമധമകരാനനേ !
ഹിമഹിമാംശുജജൈരനുലേപനം. 33

ഹേ നിതംബിനി ! ഗാനപ്രിയേ ! ഗജഗാമിനി ! കാ
മമദാലസയായ പ്രിയേ ! ചന്ദ്രമുഖി ! ഹിമം=ഖന്ദനം,
ഹിമാംശു=പച്ചക്കർപ്പൂരം, ജലം=ഇഷ്ടവേലി ഇവ അരച്ചു
ശരീരത്തിൽ പുശിയാൽ ഭാഹം ശമിക്കുന്നതാണ്.

താപനാശനത്തിനു ഇതരോപായങ്ങൾ:—

ശുഭ്രാഭ്രവിഭ്രമധനേ ശശാകകരസുന്ദരോ
പുഷ്പദന്ത്യച്ഛിതേ ഹർദ്യേ
സ്വാപസ്നാപമപോഹതി 34

ബാണർച്ചേലതുപ്യം ശുഭ്രവ്യം, ചന്ദ്രകിരണംപോലെ
സുന്ദരവും, ചന്ദനച്ചുര പുശി ശുദ്ധമാക്കിയിട്ടുള്ളതുമാ
യ ഹർദ്യത്തൽ കടന്നുറങ്ങിയാൽ ഭാഹം ശമിക്കും

*അയി നിതംബിനി ഗായനലാലസേ
മധുരചാരിണി നികാമമദാലസേ
വചുഷി ഭാഹവതാം ധിഹിതാം ഹിമം

.....എന്നു പറഞ്ഞതും !

'ഗായനലാലസേ' എന്ന പ്രയാഗം പരിചയപ്പെടുകയും അത്
പ്രയോഗമായി കർമ്മ സൂചിക്കുകയും,

പിത്തജപരേ കിം രസഹാസ്യലേഛൈഃ
 കിം വാ കഷായൈരമൃതേന കിം വാ?
 പേയം ക്ഷിയായാ മുഖമേകമേവ
 ലോലിംബരാജേന സദാനഭൂതം.

35

പിത്തജപരത്തിനും മദനജപരത്തിനും രസം (നീർ) ഹാസ്യം, ലോപനംമെന്നിവകൊണ്ടോ, കഷായങ്ങൾ കൊണ്ടോ അമൃതംകൊണ്ടോ, എന്താണത്; എന്തുപയോഗമാണ്. ഇവയ്ക്ക്, കേവലം പ്രിയതമയുടെ അധരസ്യമാത്രം അനുസരിച്ചുകൊണ്ടാൽ മതിയാകും; ഇത് ലോലിംബരാജൻ (ഗൃന്ഥകർത്താ) അനുഭവസിദ്ധമാകുന്നു. (ഹാസ്യമെന്നതിൽ പൂർവ്വികാചാര്യന്മാർ ചക്ഷണനിർദ്ദേശം ചെയ്തിരിക്കുന്നതിങ്ങനെയാണ്:—‘ക്ഷിപ്തോഷ്ണതോയേ മുദിതഃ ഹാസ്യ ഇത്യഭിധീയതേ’ മാത്രമല്ല, ‘ക്ഷുണ്ണദ്രവ്യപലേസമൃഗ്ജലമുഷ്ണം വനിക്ഷിപേത്—മൃഗ്പാത്രേ കടവോന്മാനം തതസ്സുസ്താവയേത് പടാത്—സോഽയംകുണ്ണദ്രവഃ പഃണ്യോ ഭിഷഗ്ഭിരഭിധീയതേ.’)

പ്രാണപ്രേയസി! മാ ചിഞ്ചതു പുഷാഃ
 പിത്തജപരവ്യാകലാഃ
 നാനാവല്ലിജലം വിളംബിതഫലം
 ചാനേ വിഷാദപ്രദം
 തന്തൈഃ കിം ക്രിയതാം മിഹിത്സകപതേ
 ഭൂശേ സുഖം സേവ്യതാം
 സദ്യസ്താപഹരഃ സുധാധികതരഃ
 കാന്തധാരഃ ക്ഷേപലം.

36

പ്രാണപ്രിയേ! പിന്നെജപരവ്യാകുലരായ പുരുഷന്മാർ, കടിക്കാൻ വിഷമമുള്ളതും, (കൃഷ്ണനവ) താമസിച്ചുമാത്രം ഫലം നൽകുന്നവയുമായ വിധി വള്ളികളുടെ കഷായം സേവിക്കാതിരിയ്ക്കട്ടെ; അവയ്ക്കുതന്നെ ചെയ്യാൻ കഴിയുന്നതു്? ചികിത്സാവേദിയിൽ പ്രവീണയായ പ്രിയേ! ആ ജപരവീഡിതന്മാർ നല്ലസ്തോപഹരവും (പൊടുന്ന നവെതന്നെ താപത്തെ ശമിപ്പിക്കുന്നതും) അമൃതിനെ കാരം മികച്ചതുമായ പ്രിയാധരത്തെമാത്രം ആസപദിച്ചു സുഖം പ്രാപിക്കട്ടെ.

കാന്താകടാക്ഷദശോനാം
 വദ വൈദ്യകീമരഷധം ?
 ദൃഢമാലിംഗനം പത്മ്യം
 കപാമശ്വാധരചുബ്ബനം |

37

പ്രിയയുടെ കടാക്ഷത്താൽ ശ്ലേഷ്മദൃഗ്ഗരാരം (ദമനജപര വീഡിതരായ) അളകൾക്കു് എന്താണശേഷധമെന്നു പറഞ്ഞാലും? അവർക്കു സുദൃഢമായ ആലിംഗനം പത്മ്യവും അധരചുബ്ബനം കഷായവുമാണു്.

യദിപര്യഷിണം ധാന്യസലിലം സിതയാ സമം
 പ്രഭാതസമയേ പീതമന്തർദ്ദാഹം നിയച്ഛതി. 38

കൊത്തമ്പാലയരി പതച്ചു് ഒരുരാത്രി മുഴുവൻ ശുദ്ധ ജലത്തിൽ ഇട്ടിരുന്നതിനുശേഷം ആ വെള്ളത്തിൽ കല്ല് ഉണ്ടും (പഞ്ചസാര) ചേർത്തു സേവിച്ചാൽ അന്തർദ്ദാഹം ശമിക്കും. ഇവിടെ കൊത്തമ്പാലയരി ഒരു പലവും, വെള്ളം 6 തൂടവും, പഞ്ചസാര ഒരു പലവുമാണെന്നു ഗ്രഹിക്കണം.

വാതപിത്തജപരത്തിനു പഞ്ചമൂല്യാദി കഷായം:—

പഞ്ചമൂല്യമൃതാമൃ പ്ലവീശപത്രനിംബസാധിതഃ

കഷായഃ ശമയത്യാശ്രു വായുമായേഭവം ജപരം. 39

പഞ്ചമൂല്യം=ചമുപഞ്ചമൂല്യം—ഓരില, മുവില, വഴുതിന രണ്ടും, തൈരിന്റെ ത്വ-അമൃതം=ചിററമൃത്ത്, മുസ്സം=മുത്തങ്ങ, വിശപ്പം=മുക്ക്ക, ഭൂനിംബം=പുത്തരിച്ചുണ്ട്വേക്ക്, ഇവകൊണ്ടുള്ള കഷായം വാത, പിത്തജപരത്തിനു ചെട്ടെന്തനു ശമനം വരുത്തുന്നു.

ശ്വാസകാസങ്ങളോടുകൂടിയ കഫജപരത്തിനു ചികിത്സ:—

ശുണ്ഠീകണാകട്ഫലപുഷ്പ രാണാം
ക്ഷൗദ്രാൻപിതാനാം വിഹിതോഽവലോഽഘഃ
ശ്വാസേന കാസേന തതം ബലാസ
ജപരം ജന്മേദത്ര നഷാഽപി ശങ്കാ. 40

ശുണ്ഠീ=കണ്ടകശുണ്ഠി, കണാ=തിപ്പലി, കട്ഫലം=ചെറുതേക്ക, പുഷ്പം=പുഷ്പമൂലം ഇവ സമം. പൊടിച്ചു തേൻ്റെ ചാലിച്ചു സേവിക്കുക; ശ്വാസം, കാസം ഇവയോടുകൂടിയ ജപരം ശമിക്കും; ഇതിൽ ലേശവും സംശയമില്ല.

ഭാർദ്ദഗ്വാദി കഷായം:—

ഭാർദ്ദഗ്വീതുഡുചീ ഘനദാരസിംഹീ
ശുണ്ഠീകണാപുഷ്പ രജഃ കഷായഃ
ജപരം നിഫന്തി ശ്വാസനം ക്ഷിണോതി
ക്ഷുധാം കരോതി പ്രഭുചിം തനോതി. 41

ഭാർദ്ദഗ്വീ=ചെറുതേക്ക, തുഡു (ളു) ചി=ചിററമൃത്ത്, ഘനം=മുത്തങ്ങ, ദാരം=മേവനാരം, സിംഹീ=പുത്തരിച്ചു

ണ്ട വേൽ, ശുണ്ഠി=മുക്ക, കണ്ഠ=തിപ്പലി, പുഷ്പരജം=
പുഷ്പരമുലം ഇവകൊണ്ടുള്ള കഷായം ജപരത്തെ ശമിപ്പി
ക്കും; ശപാസം നേരോമാക്കും; ക്ഷുത്തം (വിശപ്പ്) ഉണ്ടാ
ക്കും; അരുചി അകറ്റും.

വായിലെ കയ്പു മാറ്റാൻ:—

മീമ ദപയം വിസ്മയമാതനോതി
തിക്താകഷായോ മുഖതികതതാലപനഃ
നിവീഡിതോരോജസരോജകോഷാ
യോഷാ പ്രമോദം പ്രചരം പ്രയാതി.

42

രണ്ടുകാര്യങ്ങൾ ഏന്റിക്കു വളരെ ആശ്ചര്യകരങ്ങളും
യിരിക്കുന്നു; ഒന്ന്, കടുകരോമിണികൊണ്ടുള്ള കഷായം
വായിലെ കവപ്പിനെ അകറ്റുന്നു! രണ്ടു മതു താമരമൊട്ടി
നു സമാനമായ കവങ്ങളുടെ അഗ്രഭാഗങ്ങളിൽ മർദ്ദിച്ചാൽ
സ്രീകർക്കു അമിതമായ അനന്ദമുണ്ടാകുന്നു!

കഫജപരത്തിനു കട്ഫലാദികഷായം:—

കപാഥഃ കട്ഫലകർത്തുണാബുധനികാ
ശുശ്ലുപ്രഗ്രഗന്ധായോ-
ഭാർദ്ദീപപ്പടവിശപദവതരജോ
വാഹ്നികമലപനപിതഃ
കാസശപാസമുഖാമയജപരബല-
ശ്ലേഷ്മപ്രകോചാ ധരേൽ
തദപത് കോമളകണ്ഠി! കണ്ഠജനിതാം
പീഡാം ച ഭേജീയതേ.

43

ഘോ മുദ്രാഷിണി! കട്ഫലം=കമിഴിൻവേൽ, കർത്തു
ണം=കർത്തുണപ്പല്ലി, അബു=മുക്കങ്ങൾ, ധനികം=കകുഞ്ഞ

വാചാധരി, ശ്രുശ്ലി=കർക്കശശ്രംഗി, ഉഗ്രഗന്ധം=ചന്ദ്രവ്യം, അ
 ഭയാ=കടുക്കു, ഭാർശ്ലി=ചെറുതേക്കു, പപ്പ്=പപ്പ്കെപ്പ്
 വിശ്വ=ചുക്ക് ദേവദത്തം=ദേവതാരം, ഇവകൊണ്ടുള്ള ക
 ഷായം ബാൽഹികം=കായം, മധു=തേൻ ഇവ മേന്മയാടി
 ചേർത്ത് സേവിക്കുക. മുത, ശ്യാസം, മുഖരോഗം, ജപരം,
 വാനം, കഫം ഇവ ശമിക്കും.

ഗമ്യതേ കപ ഗജഗാമിനി! തപയാ
 മദപചശ്ശ്രണ കവീന്ദ്രകത്വത്വം
 സാജ്യസൈന്ധവമരോചകാപഹരം
 മാതുളിംഗഹൃദയകേസരം സ്തുതം. 44

ഘോ ഗജഗാമിനി! നീ എവിടെപ്പോകുന്നു? എന്റെ
 വാക്കു ശ്രദ്ധിച്ചാലും. ആജ്യം=നെയ്യ്, സൈന്ധവം=ഇന്തു
 പ്പ്, മാതുളിംഗഹൃദയകേസരം=മാതളനാരങ്ങയുടെ അല്ലി
 ഇവ ഒന്നിച്ചുരച്ചു സേവിച്ചാൽ അരചി ശമിക്കും.

ഇതേ ആശയം ഗ്രന്ഥാന്തരത്തിൽ ഇങ്ങിനെ കാണുന്നു:—

അരചിദ്വതിലുണ്ണകേസരം
 സാജ്യം സൈന്ധവമുണ്ണമിശ്രിതം
 രചിമംബുരഹസ്യ തനപി! തേ
 നജനം ഖജനഗജനം യഥം. 46

ശമയതി കേസരമരചിം
 സലവണമാശ്ര മാതുളിംഗസ്യ
 ഡാഡിമ ചർണമഥവാ
 ചരകോ രചികാരി സുചയാമാസ. 47

വള്ളിനാരങ്ങയുടെ അല്ലിയും ഇന്തുപ്പുംകൂടി ഭക്ഷിച്ചാൽ
 അരചി ശമിക്കും; അഥവാ മാതളനാരങ്ങയുടെ അല്ലി

മാത്രംകഴിച്ചാലും അരുവി അകലും; എന്ന് ചരകാചാര്യൻ സൂചിപ്പിച്ചിട്ടുണ്ട്.

സന്നിപാതജപരത്തിൻ:—

ഗ്രന്ഥീന്ദ്രജാ *f*മരപുരക്രിമിശത്രഭാർദ്ദി-
ഭൃശ്ശൃതികട്വനലകട്ഫലപരഷ്ണരാണാം
രാസ്സാഭയാ ബൃഹതികാഭപയദീപ്യഭ്രത
കേരീകിരാത ക്വചചാചവികാ വൃകീണാം 48.
കപാഥോ ഹന്ത്യാത്സന്നിപാതാൻ . . . മസ്താൻ
ബൃഹിഭ്രംശസേ പദശൈത്യപ്രചാപാൻ
ശൂലഃധ്വമാനം വിഭ്രധിശ്ശേഷ്യാതാൻ
വാതവ്യാധിം സൂതികാനാം ച തപൽ 49.

ഗ്രന്ഥി=തിപ്പലിവേൽ, ഇന്ദ്രജം=കടകപ്പലയരി, അ
മരം=ഭേവതാരം, പുരം=ഗുൽഗുലു, ക്രിമിശത്രം=വിഴാലരി, ഭാർ
ദ്ദി=ചെറുതേക്ക, ഭ്രംശി=കയ്യേണി, ത്രികടക, അനലം=
കൊടുവേലിക്കിഴക്ക, കട്ഫലം=കമിഴിൻവേൽ, പരഷ്ണ
രം=പഷ്ണരമൂലം, രാസ്സാ=അരത്ത, അഭയാ=കടുക്ക, ബൃഹ
തികാഭപയം=ചെറുവഴുതിനവേൽ, വെൺവഴുതിനവേൽ,
ദീപ്യം=അയമോദകം, ഭ്രതകേരീ=കരണൊച്ചി, കിരാതകം
=പത്തരിച്ചുണ്ടവേൽ, വചാ=വയമ്പ്, ചവികം=കാട്ടുമുള
കിൻവേൽ, വൃകീ=പാടത്താളികിഴക്ക. ഈ കഷായം സേ
വിച്ചാൽ എല്ലാ സന്നിപാതജപരങ്ങളും നശിക്കും. ബൃഹി
ഭ്രംശം, വിഴാപ്പ്, തണുപ്പ്, പേചാച്ചിൽ, ശൂല, വയറു
വീപ്പ്, വിഭ്രധി, കഫം, വായു ഇവയുടെ ശമിക്കും പ്രസവ
രോഷം ഈ കഷായം സ്രീകർമ്മ വളരെപ്പറ്റിയതാണ്.
വാതവ്യാധിയും പ്രസൂതിരോഗങ്ങളും നിശ്ശേഷം ശമിക്കും.

അക്കാദികഷായം: —

അക്കാന്താകിരാതാമരതരസനം

സിന്ദുവാരോഗ്രഗന്ധം-

തക്കാരിശിഗൃപഞ്ചോഷണമുണദയിതാ-

മാക്വാണാം കഷായം

സദ്യസ്തീവ്രാംസംക്രിദേഷാനപഹരതി ധനം-

മ്മാരതം ഭന്തബന്ധം

ശൈത്യം ഗാത്രേ ച ഗാന്ധം ശ്ചസനകസനകം

സുതീകാചാതരോഗാൻ.

50

അക്=മൃദുരക്കിൻവേരും, അനന്തം=കൊടിത്തുവവേരും, കിരാതം=കിരിയാത്തും, അമരതരം=ദേവതാരം, രസനം=അരഞ്ഞ, സിന്ദുവാരം=കരിനൊച്ചിയിൽ, ഉഗ്രഗന്ധം=വയമ്പും, തക്കാരി=മുഞ്ഞരുന്തയും, ശിഗൃ=മുരങ്ങത്തൊലി, പഞ്ചോഷണം=മുക്കു, മുളകു, തിപ്പലി, തിപ്പലിവേരും, കൊടുവേലിക്കിഴങ്ങും. മുണദയിതം=അതിവിടയം, മാക്വാണം=കുരുമ്മിനി ഇവ കഷായം വെച്ചു സേവിച്ചാൽ അതികഠിനമായ സന്ധിപാതം, ധനുർവാതം, ചല്ലരമ്മൽ, അണുപ്ലവം, വായുഷ്ണാദം, മുള, പ്രസവശേഷം സ്രീകർക്കണ്ടം എന്നു വാതരോഗം ഇവ ശമിക്കും.

സർവ്വവിധസന്നിപാതത്തെയും ശമിപ്പിക്കുന്ന

തിക്താദികഷായം:—

തിക്താതിക്തകചപ്ലടാമൃതസദീ രാസ്താകണാപശഷ്കരം
ത്രായന്തീ ബൃഹതീസുരേഷധശിവാദുസ്തർഭാൻദ്രീകൃതഃ
കപാമോനാശയതിത്രിദോഷനാകരം സപാപം ദവാജാഗരം
നകതം തൃണമുഖശോഷദാഹക സ പാപം സാനശേഷം

നചി. 51

തിക്താ=കടുക്കരോഹിണി, തികതകര=കിരിയാത്തം, പപ്പുകപ്പല്ല, ഞമുതു, ശടീ=കച്ചോലം, രാസ്സാ=അരശ്ശ, കണാ=തിപ്പലി, പെരയ്ക്കരം=പുഷ്പരമുലം, ത്രായന്തീ=ബ്രഹ്മി, ബ്രഹ്മതി=ചെറുവഴുതിനവേൽ, സുരശയധാ=ദേവതാരം, ശിവാ=കടുക്കാത്തോട്, ദസ്സർം=കൊടിത്തുവവേൽ, ഭാർണ്ണീ=ചെറുതേക്ക, ഇവകൊണ്ടുണ്ടാക്കുന്ന കഷായം ത്രിഭോഷസമൃദ്ധമെന്നെയും, പകലുറക്കെന്നെയും, രാത്രിയിൽ ഉറക്കമില്ലായ്മയേയും, തണ്ണീർദ്രാഹം, വററുച്ച, ദാഹം, ചുമ, സർവ്വവിധ വായുരോഗങ്ങൾ ഇവയെയും നശിപ്പിക്കുന്നു.

സന്നിപാതസ്യ കാലസ്യ കശ്ചിദ്ഭേദോ ന വിദ്യതേ ചികിത്സകാജയേദ്യസ്തം തസ്താൽ കോസ്തി പ്രതാപവാൻ.

സന്നിപാതമെന്നതു് കേവലം മൃത്യുതന്നെയാകുന്നു; യാതൊരു വ്യത്യാസവും ഇല്ല. ചികിത്സകൻ സന്നിപാതത്തിൽ വിജയിയാകുന്നുവെങ്കിൽ-സന്നിപാതത്തെ ശമിപ്പിക്കുന്നുവെങ്കിൽ-അദ്ദേഹത്തെക്കാൾ പ്രതാപവാനാരാണ്; മൃത്യുവിനെ ജയിച്ചുവെന്നെക്കാൾ പ്രതാപശാലിയില്ലതന്നെ.

സന്നിപാതോദയർ മഗ്നാ-
 നലരേഭ്യഃ കൃപകരഃ
 തസ്മൈ കീം ന ഭയോ സ്യാ-
 ചേര കോവ്ദനേദിനീ |

പ്രിയേ കോവ്ദനേദിനീ! സന്നിപാതമാകുന്ന മഹാസാഗരത്തിൽ മുങ്ങിപ്പോകുവരെ ഭയാലുവായ യാതൊരു വൈദ്യൻ ഉലരിക്കുന്നുവെങ്കിൽ-കരകയറുന്നുവെങ്കിൽ, -അയാൾക്ക് എന്തുതന്നെ കൊടുത്തുകൂടാ. എന്തു കൊടുത്താലും മതി വരില്ലെന്നു സാരം.

ത്രിഭോഷജഗരഗ്രന്ഥം മോചയദ്യസ്തു വൈദ്യരാട്
 ആത്മാവ്ചിതസൈന്യം ഓതവ്യഃ കിംവചനഃ കനകാഭയഃ

ത്രിഭോഷരൂപമായ മലമ്പുഴയിനാൽ ഗ്രസിക്ക (വിഴു
 ക്ക) പ്പെട്ടിരിക്കുന്നവനെ യാതൊരു വൈദ്യശ്രേഷ്ഠൻ മോ
 ചിപ്പിക്കുന്നുവെങ്കിൽ അദ്ദേഹത്തിന് ആത്മാവു കൂടിയും
 കൊടുക്കേണ്ടതാണോ; കനകാഭികളുടെ കഥ പിന്നെയെന്തു
 പറയാൻ?

സന്നിപാതത്തിൽ കണ്ണമൂലശോമോപായം:—

യഃ ശോഫഃ ശ്രുതിമൂലജഃ സുകറിനഃ
 ശാഭന്തീ ത്രിഭോഷജപദര
 രക്തം തത്രജലതകയാ പരിഹരേൽ
 സപ്തഃ പിമ്പേച്ചുതുരഃ
 രാസ്താനാഗരലുണ്ണമൂലഹൃതഭഗ്-
 ഓവ്യാഗ്നിമന്മൈഃ സമൈ-
 ന്ബ്രഹ്മണഃ സ്യാദരവിന്ദവദ്യനയനേ |
 ശോമവ്യഥയപഃസന്ദഃ

ഘോരരവിന്ദവദ്യനയനേ | സന്നിപാതജപരം ശാ
 ത്യായത്തിൽപറന്ന കണ്ണമൂല (ചെവിയുടെ ചുവടു)
 ത്തിൽ ഉണ്ടാകുന്ന ശോഫം (നീര്); മാറുന്നതിന് അവി
 ടെ അട്ടിയിട്ടു രക്തമെടുക്കുകയും ചെയ്ത് സേവിപ്പിക്കുകയും
 വേണം; രാസ്തം = ചാരത്തെ, നാഗരം = ചുണ്ണി, ലുണ്ണമൂലം = വള്ളി
 നാരങ്ങവേര്, ഹൃതഭഗ് = കൊടുവലിപ്പിക്കിടത്തു, ഓവ് = മര
 മന്ദതരം = തൊലി, അഗ്നിമന്മൈ = മുഞ്ഞുവേര് ഇവ സമം
 അരച്ചു പുരട്ടുക, കണ്ണമൂലത്തിലെ നീരുമാറ്റം.

ജീണ്ണജപരത്തിന്:—

ശുദ്ധാൽപാർശ്വീരസ്ഥിതാൽ കസനതഃ
 ശ്വാസഃശ്വ ജീണ്ണജപരൽ
 മുകതഃ സ്യാല്ലഭ്യഃ പയഃ പഠിപിബൻ
 പഞ്ചഃശ്രീണാ പാചിതം
 ഏകാസൗ തുഡപിപ്പലീ വിജയതേ
 ജീണ്ണജപരാജീണ്ണരക്-
 ക്ഷുന്മാന്ത്യാജചിപാണുജന്തു കസന
 ,ശ്വാസാൻ കീമന്ത്രയഷയൈഃ

പഞ്ചഃശ്രീ=ഓലിയ പഞ്ചമൂലം—കമിഴിൻവേൽ, കൂവളവേൽ, മുഞ്ഞവേൽ, പാതിരിവേൽ, പയ്യപ്പാത്ത വേൽ—ഇവ കഷായംവച്ചു സേവിക്കുക. ശുദ്ധ, ചുമ, വായു ക്ഷോഭം, ജീണ്ണജപരം ഇവ ശമിക്കും. ചീന്നെ ഒരുഭാഗം തിപ്പലി, അതിലിരട്ടി ശർക്കരയുംകൂട്ടിപ്പുതുട്ട് സേവിക്കുന്ന തായാൽ, ജീണ്ണജപരം, അജീണ്ണം, അഗ്നിമാന്ദ്യം, അരുചി, പാണുരോഗം, കൃമി, ചുമ, വായുക്ഷോഭം ഇവയെല്ലാം ഒന്നോടെ ശമിക്കുമെന്നിരിക്കെ അന്യരഷയങ്ങളുടെ ആവശ്യകതതന്നെയെന്തു? ഈ ഒരുഷയം സർവ്വംതമമാണെന്നു സാരം.

മരുന്നോരുടെവകപാഥം:—

ജീണ്ണജപരം കഫകൃതം കണയാസമേത-
 മ്ലിന്നോരുടെവാരുടെവകഷായക ഏഷ ഹന്തി
 രാമോ ഭസ്മസ്യമിവ, രാമ ഇവ പ്രലംബം
 രാമോ യഥാ സമരമൂർദ്ധനി കാർത്തികേയം.

കണം=തിപ്പലി മേമ്പൊടിചേർത്തുള്ള മരുന്നോരുടെ വാ=ചിററമുതുകയാമ്പം യുദ്ധമദ്ധ്യത്തിൽ രാമൻ രാവണ

നെന്തെന്നുപോലെയും, ബലഭദ്രൻ പ്രലംബാസുരനെയെന്നുപോലെയും, ശ്രീപശുരാമൻ കാൽതവീത്രാജ്ജനനെയെന്നുപോലെയും, കഥജപരത്തെയും ജീണ്ണജപരത്തെയും ശമിപ്പിക്കും.

പഞ്ചമൂലീകഷായം:—

പഞ്ചമൂലീ കഷായസ്യ സകൃഷ്ണസ്യ നിഷേവണാൽ
ജീണ്ണജപരഃ കഥകൃതോ വിദധാതി പലായനം.

വലിയ പഞ്ചമൂലം കഷായംവെച്ചു തിപ്പലി മേമ്പൊടി ചേർത്തു സേവിച്ചാൽ കഥത്തിൽ നിന്നുണ്ടാകുന്ന ജീണ്ണജപരം ശമിക്കും.

ജീണ്ണ, വിഷമ, സന്നിഹാതജപരങ്ങൾക്കു ശാന്ത്യപായം:—

ശടീ ശുണ്ഠീ രേണുസ്സുരതരുരനന്താ ച. ബൃഹതീ
ഘനസ്തിക്താ തിക്തം ചലുനവളിരേഭിവിരചിതഃ
കഷായഃ പീതോഽയം മധുക്തവിമിശ്രഃ ശമയതി
ത്രിദോഷം നിശ്ശേഷം വിഷമമപി ജീണ്ണജപരമപി.

ശടീ=കുളച്ചാലം, രേണു=പപ്പടകപ്പല്ല്, സുരതരു=ദേവതാരം, അനന്താ=കൊടിത്തുവവേൽ, ബൃഹതീ=ചെറുവഴുതിനവേൽ, ഘനം=മുത്തങ്ങ, തിക്തം=പുത്തരിച്ചുണ്ടവേൽ, തിക്തം=കുടുകരോഫണി ഇവകൊണ്ടുള്ള കഷായം തേൻ മേമ്പൊടി ചേർത്തു സേവിച്ചാൽ ത്രിദോഷവും, വിഷമജപരവും ജീണ്ണജപരവും നിശ്ശേഷം ശമിക്കും.

വിഷമജപരത്തിന്:—

വാശാ പദോലത്രിഫലാ ദ്രാക്ഷാശമ്യാകനീംബജഃ
സമധുസ്സസിതഃ കപാഥോ ഹന്ത്യാദൈമാകികം ജപരം.

വാശം=ആടലോടകത്തില, പദോലം=പടവലം, ത്രിഫല, ദ്രാക്ഷാ=മുന്തിരിക്കാപ്പഴം, ശമ്യാകം=കൊന്നക്കാ

സ്പ, നിംബജം=വേപ്പിൻതൊലി ഈ കഷായം പഞ്ചസാരയും തേനും മേമ്പൊടി ചേർത്തു സേവിച്ചാൽ ഏകാഹിക ജപരം ശമിക്കും.

തനപംഗി! ഗംഗോത്തരതീരഭ്രമത
മുമാര ഹാ! കോപ്യസുതസ്തപസപീ
ജലാഞ്ജലിം തസ്യ കൃതേ ദദാതു
സൈകാഹികഃ സ്യാദ്വൃതി തേന്ദ്രജനാ.

ഘേ കൃശാശ്ശീ! തനിക്കു ഒരു പുത്രൻ പോലുമില്ലല്ലോ എന്ന വിചാരത്താൽ ഒരു താപസൻ ഗംഗയുടെ ഉത്തര തീരത്തു് മരണം പ്രാപിച്ചു. കഷ്ടം! നിന്റെ അനുജനു് ഐഹികജപരം പിടിച്ചെടുവെങ്കിൽ, അവൻ ആ താപസനു് ഉദകക്രിയ കഴിക്കട്ടെ; അവന്റെ ഏകാഹിക ജപരം ശമിക്കും. ഉദകക്രിയയെങ്ങിനെയെന്നാൽ, 'ഗംഗോത്തരഭ്രമത യോപുത്രതാപസോമുതഃ സതുപ്യതാമിദം സതിലം ജലം തസ്മൈസപധാനമഃ' എന്ന വാക്യത്തോടെ അശപത്ഥപത്രഹസ്തനായി തല്പണം ചെയ്യണം ഇവിടെ,

'അശ്ശവശ്ശകലിശ്ശേഷു സതരാശ്ശമഗധേഷുച
വാരാണസ്യാഃ ചയത്വൃത്തം തദൈഹാഹിക സംസ്കര'
എന്ന ശ്ലോകം കൂടി അനുസ്മരിച്ചിരിക്കേണ്ടതാണു്.

തൃതീയകജപരത്തിനു്:---

സശ്ശിശിരസ്സധനസ്സമഹശേഷധഃ
സനലഭഃ സകണഃ സപയോധരഃ
സമധു ശക്തര ഏഷകഷായകോ
ജയതി ബാലമുഗാക്ഷി! തൃതീയകം.

ഘോരബലമുഗാക്ഷി! (ബാലമുഗത്തിനു തുല്യം ചഞ്ചലത്തുകഴായ അക്ഷികളുള്ളവരും. ബാലമുഗം=ചെറിയ മാൻപേട)

ശിശിരം=രക്തചന്ദനം, ധനം=കൊത്തമ്പാലയരി, മഹേഷധം=മുക്കു, അനലം=കൊടുവേലി, കണ്ണ=തില്ലി, പര്യോധരം=മുത്തങ്ങ, ഈ കഷായം തേനും പഞ്ചസാരയും മേമ്പൊടി ചേർത്തു സേവിച്ചാൽ തൃതീയകജപരം (മുണ്ണുപനി) മാറും.

ചാതുർത്ഥികജപരത്തിനു നന്മ:—

ചാതുർത്ഥികോ നശ്യതി രാമം സ്യാത്
 ധൃതേന ജീണ്ണേന യുതസ്യ നസ്യാത്
 ലീലാവതീനാം നവയൗവനാനാം
 മുഖാവലോകാദിവ സാധുഭാവഃ

പഴകിയ പത്രവിൻ നെട്ടിൽ കായം ചൊരിച്ചിട്ടു നന്മയും ചെയ്യുക. വിലാസപ്രവീണകളായ നവയൗവനികളുടെ മുഖാവലോകനമാത്രയിൽതന്നെ സാധു പുരുഷന്റെ ശ്രേഷ്ഠഭാവം നഷ്ടമാകുന്നതുപോലെ, ചാതുർത്ഥികജപരം (നാലാം മുറപ്പനി) ശമിക്കും.

മരൊരാൾ നന്മ:—

അഖണ്ഡിതശരൽക്കാലകലാനിധീസമാനനേ !
 ചാതുർത്ഥികഹരം നസ്യാം മുനിദ്രുമലോംബനാ.

ശരൽക്കാലത്തിലെ പൂണ്ണചന്ദ്രനു സമാനമായ മുഖമണ്ഡലത്തോടുകൂടിയ പ്രിയേ ! മുനിദ്രുമലോംബം=അഗസ്തി ഇലയുടെ നീരെടുത്തു നന്മയും ചെയ്താൽ ചാതുർത്ഥികജപരം ശമിക്കും.

സുരഭാവാദി കഷായം:—

സുരഭാരുശിവാശിവാസ്ഥിരാ
വൃഷവിശൈലഃ കഥിതഃ കഷായകഃ
മധുനാ സിതയാ സമനപിതഃ
പരിപീതഃ ശമയേച്ചതുത്ഥകഃ.

സുരഭാരു=ഭേവതാരം, ശിവാ=നെല്ലിക്ക, ശിവാസ്ഥി
രാ=ഓരിലവേരും, വൃഷഃ=ആടലോടകവേരും, വിശപഃ=
മുക്കും, ഇവ കൊണ്ടുള്ള കഷായം തേനും പഞ്ചസാരയും
മേമ്പൊടിച്ചേർത്തു സേവിച്ചാൽ ചാന്തുത്ഥകജ്വരം ശമിക്കും.

ശീതജ്വരത്തിന്:—

തത്രം ത്രൂഷണമുണ്ണിയാകതമഥവാ
മദ്യം ഫസന്തിം സതീം-
തദപലംബലരല്ലകാനഥ കഥാം-
ശീതാന്തരഃ ശീലയേൽ
ആലിങ്ങേദഥവാ മുഹൂർദ്ദധരതരം
താരണ്യമദ്യാലസാഃ
കാശ്ശീരാനരലിപ്തചീവരകചഃഃ
കാമം കരണ്ണീദൃശഃ

ശീതജ്വരപീഡിതനായ പുരുഷന്: ത്രീപ്പലി പൊടി
പ്പൂ മോരിൽ സേവിക്കുകയാ, ഭേവലം മദ്യം ഉപയോഗിക്ക
കയോ, അഥവാ കമ്പിളി, ചകലസ്സൂ ഇത്യാദി രോമ
നിമ്മിതമായ പുന്യകൾ മുടിക്കിക്കുകയോ ചെയ്യേണ്ടതാ
ണ്; അഥവാ താരണ്യമദാലസകളും, കങ്കമം അകിൽ
എന്നീ സുഗന്ധവസ്തുക്കൾ ലേപനം ചെയ്തിട്ടുള്ള പീനസ്തു
നികളും സുന്ദരികളായ സ്ത്രീകളുമായി യഥേഷ്ടം ഗാഢാ
ലിംഗനം ചെയ്യാലും മതിയാകുന്നതാണ്.

ശക്രാഹപാദി കഷായം:—

ശക്രാഹപദഭൂഷ്ണവിഷാമൃതാനാം
 നിർഗ്ഗണ്ഡികാഭ്രംഗമഹശേഷധാനാം
 ക്ഷുദ്രായവാനീസഹിതഃ കഷായ-
 ശ്ലീതജപരാബ്ധിരബ്ധിരേതാഃ.

ശക്രാഹപം=കടകപ്പാലയരി, ദ്രോഷ്ണം=കൊടുവേലി,
 വിഷാ=അതിവിടയം, മൃതാ=ചിററമൃത്ത്, നിർഗ്ഗണ്ഡി=
 കരിനൊച്ചി, ഭ്രംഗം=കയ്യോന്നി, മഹശേഷധം=മുക്ട്,
 ക്ഷുദ്രാ=ഓരിലവേൽ, യവാനീ=ജീരകം ഇവകൊണ്ടുള്ള
 കഷായം ശീതജപരബ്ധമായ വനത്തിന് അഗ്നിസമാന
 മായിരിക്കും.

വിഷമജപരത്തിന്:—

വാഗ്മാധുശ്ചിന്താമൃതേഴ്വൃഗലതാ
 ലക്ഷ്മീശിവാദേ ശ്വാ
 വിശപം വിശപവരോ ഘടനാ ഘടനകവേ
 സിംഹീച സഹോദരീ
 ഏഭിഃ പഞ്ചഭിരൈഷധൈർമധുകണാ-
 യുക്തഃ കഷായഃ കൃതഃ
 പീതശ്ലദ്രിഷ്യാജപഃ കിമു തദാ
 തനപംഗി ന ക്ഷീയതേ.

വചനമാധുശ്ചിന്താൽ അമൃതിനൊക്കൂടി അധഃകരിച്ച
 വളം, ലക്ഷ്മീദേവിക്കും പാവ്തീദേവിക്കും സമാനമായ ശോ
 ഭടയാടു കൂടിയവളം, സമസ്തവന്തിലോകത്തിനു ശ്രേഷ്ഠ
 യും, ഇടതുന്ന് കചങ്ങളുടെ പരസ്പരജനത്താൽ മനോഹ
 രയും, സിംഹസമാനമായ കൃശോദരത്തോടുകൂടിയവളമായ

പ്രിയേ മുതലത=ചിററമുത്ത്, ശിവം=നെല്ലിക്കാ, വിശ്വാ=മുഷ്ടം, ഘനം=മുത്തങ്ങ, സിംഹി=വെറുവഴുതിനവേൽ ഈ അഞ്ചുകൂട്ടം മരുന്നുപേർത്തു കഷായംവെച്ച് തേനും, തിപ്പലിപ്പൊടിയുംചേർത്തു സേവിച്ചാൽ വിഷമജപരം ശമിക്കും.

ഇപ്പറഞ്ഞ യോഗംതന്നെ ഭഗ്ഗുപന്തരേണ പ്രസ്താവികുന്നു:-

സനാഗരായാസ്സപയോഹരായാ-
 സ്സസിംഹികായാസ്സതൃമുഖികായാഃ
 ധാത്ര്യാഃ കഷായോ മധുനാവിമിശ്രഃ
 കണാവിമിശ്രോ വിഷമജപരഃ

നാഗരം=മുഷ്ടം, പയോഹരം=മുത്തങ്ങ, സിംഹികാ=വെറുവഴുതിനവേൽ, തൃമുഖി=അമുത്ത്, ധാത്രി=നെല്ലിക്കാ ഇവകൊണ്ടുള്ള കഷായത്തിൽ തേനോ തിപ്പലിയോ ചേർത്തു സേവിക്കുക; വിഷമജപരശമനാമുണ്ടാകും.

നാന്ത്യാനി മാന്ത്യാണി കിമശേഷയാനി
 പരന്തു ക്ഷണേണി നരസോന കല്പാത്
 തൈലനയുക്താദിപരഃ പ്രായോഗോ
 മഹാസമീദര വിഷമജപരേ f പി.

കാന്തേ (സർവാസ്തസുന്ദരീ)മാര മാന്ത്യാമയ് ശേഷയങ്ങൾ ഇല്ലാതെന്നാണെങ്കിൽ, രസാനം=വെളുത്തുള്ളി കല്പംചേർത്തുകാച്ചുന്ന എണ്ണ സേവിക്കുന്നതിൽപരം ഒരു പ്രയോഗം മഹാവാതത്തിനും, വിഷമജപരത്തിനും ഇല്ലാതെന്നു.

ഭൂതി വിഷമഹശ്ത്ര്യാ ചപതകീർമ്മശ്രയുക്താ
 ഭൂതി വിഷമഹശ്ത്രി പിപ്പരീവർഗ്ഗമനാ

വിഷമജ്ജമാജി ഹന്തിയുക്താ തുഡേന

പ്രശമയതി തതോഗ്രാ സേവ്യമാനാ തുഡേന.

വേതകീ=കടുക്ക, പൊടിച്ചു്, തേൻചേർത്തു് സേവിക്കുക; വ'ഷമജ്ജപരം ശമിക്കും; അല്ലെങ്കിൽ പിപ്പലി=തിപ്പലികഷായംവെച്ചു സേവിക്കുക; വിഷമജ്ജപരശമനമുണ്ടാകും. അജ്ജമാജി=ജീരകംപൊടിച്ചു് തുഡം=ശർക്കര ചേർത്തു് സേവിക്കുക; വിഷമജ്ജപരനാശമുണ്ടാകും. അതുപോലെതന്നെ ത്രിഫല പൊടിച്ചു ശർക്കര ചേർത്തു് സേവിച്ചാലും വിഷമജ്ജപരം നശിക്കും. ഇപ്പറഞ്ഞ നാലു പ്രയോഗങ്ങളും വിഷമജ്ജപരശാന്തിക്കു പ്രസീദ്ധമാണ്.

പദോല്പാദികഷായം:—

സ്വപകന്തിജിതരോചനോ ച പലശ്ലേഘനോ മാഖതീ-

പ്രസൂനനികരസ് ഹുരല്ലഖ്വരീ പഞ്ചവക്ത്രോദരി

പദോല്പാദകരോഹിണീ മധുകചേതകീ മുസ്തക-

പ്രമുല്ലിതകഷായകോ വിഷമമാശു ജേജീയതേ.

ഹേ കമലധികശോഭനോ ചഞ്ചലാക്ഷീ! മാഖതീ (മുല്ല) പ്രസൂന (പുഷ്പം) നികര (കൂട്ടം) സ് ഹുരൽ (ശോഭിക്കുന്ന) ക്വരീ (തലമുടിയോടുകൂടിയ) കൃശോദരീ! പദോല്പാ=പദവലം, കടുരോഹിണീ=കടുകരോഹിണീ മധുകം=അന്ധിമധുരം, ചേതകീ=കടുക്ക, മുസ്തക=മുത്തങ്ങ ഇവ കൊണ്ടുള്ള കഷായം വിഷമജ്ജപരത്തെ വളരെ വേഗം ഒഴിവാക്കും.

കുലകാദി കഷായം:—

കിമുദ്ഭയസി പ്രിയേ! കവലയം കരാദ്യാമീദം

മദീയവചനം സുധാരസസമം സഹകണ്ഠ

പുരാണവിഷയജപരേ കലകനിംബ സിംഹീന്ദ്രജാ-
 മുതായനകഷായകോ ധ്യയന്തോ വരീവർത്തന്തേ.

ഘോ പ്രിയേ! ഈ തമര നിന്റെ കയ്യിൽവെച്ച്
 ഏന്തിനാണു ഭൂമിപ്പിക്കുന്നത് (തിരിക്കുന്നത്) അമൃതിനു
 യുദ്ധമായ എന്റെ വാക്കു നീ കേട്ടാലും. പഴക്കംചെന്ന
 വിഷയജപരത്തിൽ, കലകം=പടവലം, നിംബം=വേപ്പിൻ
 തൊലി, സിംഹീ=മെരുവഴുതിനവേരും, ഇന്ദ്രജം=കടക
 പ്ലാലയരി, അമൃതം=ചിററമുത്ത് ഇവകൊണ്ടുള്ള കഷായം
 തേൻചേർത്തു സേവിക്കുന്നത് ഏറ്റവും നന്നാണു്.

ഘോ ഭജേത്സമധൃശ്യാമാം
 ഘോ ഘോമകലശസ്തനി
 വിഷമേഷു വ്യഥാസ്തസ്യ
 നഭവന്തി കദാചന

ഘോ ഘോമകലശസ്തനി! (സ്വപ്നകുടങ്ങളോടുകൂടി സമാ-
 നമായ കലങ്ങളുള്ളവരും) യാതൊരു പുരുഷൻ, ശ്യാമാ=
 ശിവൻ ചൊടിച്ചു് തേൻ ചേർത്തു ചാലിച്ചു് സേവിക്കുന്ന
 വേദം അവനു് വിഷയജപരത്തിന്റെ ഉപദ്രവങ്ങൾ ഒരി-
 ക്കലമുണ്ടാകുന്നതല്ല.

ക്ഷണമപി ചപലതാം ജഹീഹി മുശേല
 ശൃണു വചനം ഭമതനപി സാവധാനം
 വസതി ശിരസി മേഘനാദമുലേ
 വ്രജതിതരാം വിഷമോ വിലാസദൃഷ്ടേ.

ഘോ മുശേല (തയ്യനേദയം വന്നവരും) ഘോ കൃശാശ്വതീ
 ക്ഷണനേരത്തെയ്ക്കുകിലും ചഞ്ചല്യം കൈവിട്ടു് എന്റെ

രാജ് സാമ്രാജ്യം കേട്ടുലഭം. ഹേ വില്യംസ്ട്രോ! (വി
 ലാസപൂണ്ണമായ ദൃഷ്ടി കളഞ്ഞു മരം) മേഘനാഭമുഖം കേ
 ലാടിവേൽ ശിരസ്സിൽ കെട്ടിവെച്ചിരുന്നാൽ വിഷമജപരം
 ശമിക്കുന്നതാണ്.

മദിരാദി കഷായം:—

വിഷമമപി ഹരത്യസൗ കഷായോ
 മധുമധുരോ മദിരാമൃതം ശിവനോം
 അഹമിവ സതതം തവ പ്രകോപം
 ചരണസരോരുവായോർലുഠൻ ഹരേന.

അമധുരം=വേപ്പിൻതൊലി, അമൃതം=ചിററമുത്ത്,
 ശിവം=നെല്ലിക്ക, ഇവകൊണ്ടുള്ള കഷായം തേൻചേർത്തു
 സേവിച്ചാൽ വിഷമജപരം ശമിക്കും. എങ്ങിനെയെന്നാൽ
 നിന്റെ പാദകമലങ്ങളിൽ അത്ഥിച്ചു നിന്റെ കോപം
 ശമിപ്പിക്കുന്ന ഇവനെപ്പോലെ.

അമൃതാദി കഷായം:—

† അബലേ കമലാതന്നരക്ത കലേ
 ചലദ്രുക്കമലേ ധൃതകാമകലേ
 അമൃതാബ്ജശിവം മധുമചിഷമേ
 വിഷമേ വിഷമേഷു വിചാസരതേ

ഹേ അബലേ ! ലക്ഷ്മീദേവിയുടെ ശരീരത്തിലുള്ളതു
 പോലെ രക്തവണ്ണയുടേതേ ! ഹേ ചഞ്ചലത്തുകളായ കമ

† അവലേ കൃതകാമലേ ചലദ്ര-
 കമല കമലാതന്ന രക്തകലേ
 അമൃതാബ്ജശിവം മധുമചിഷമേ
 വിഷമേഷു വിചാസരസേ സുതന.

സ്വാഭാജ്ഞം വിഷമജപരക്ഷയശീരഃ
പാർവത്യമാരോചക-
മർദ്ദിശോഷംഠലീമകപ്രശമനം
ലീലാലതാമഞ്ജരി !

ഘേ ലീലാരൂപമായ ലതയിൽ മഞ്ജരി (പൂങ്കുല) യായ പ്രിയേ ! (ലീലാവതി !) ഗോപീദപ=നരനളിക്കിഴ് ണ്ട്, പാൽവള്ളി, ആമലകീ=കീഴാനെല്ലി, സ്ഥിരാ=ഓരി ലവേൽ, ഗഗധശ്ശ=തിപ്പലിവേൽ, തിക്തം=കടുകരോഫി ണി, പയം=ഇരുവേലി, ഹാലിനീ=ശിവതാ, ദ്രാക്ഷാ=മു ന്തിരിങ്ങാ, ശ്രീഫലം=കൂവളവേൽ, ധാവനി=ചെറുവഴു തിനവേൽ, ഹിമം=ചന്ദനം, വിഷാ=അതിവിടയം, മുസ്ത= മുത്തങ്ങാ, ഇന്ദ്രജം=കടുകപ്പാലയരി ഇവകൊണ്ടുള്ള കഷാ യം അജ്യം=നെത്ത് ചേർത്തു സേവിച്ചാൽ വിഷമജപരം, ക്ഷയം, തലവേദനം, പാർവതവേദനം, അരുചി, മർദ്ദി, ശോഷണം ഹലീമകം ഈ രോഗങ്ങളടക്കെല്ലാം ശമന മുണ്ടാകും.

കർമ്മജപരത്തിൻ :—

ചലദലതരുസേവാഘോമമന്ത്രോത്രിനേത്ര-
ദപിജസുരഗുരുപൂജാ കൃഷ്ണനാഥാം സാഹസ്രം
മണ്ഡിതൃതിരപിദാനന്ത്യാശിഷ്യാപസാനാം
സകലമിദമരിഷ്ടം സൃഷ്ടമഷ്ടജപരാണാം.

അശപതമവൃക്ഷപ്രദക്ഷിണം, ഘോമം, മന്ത്രജപം, ഭഗവാൻ ശങ്കരാചാര്യം, ബ്രാഹ്മണരെയും, ദേവതകളെയും ഗുരുക്കന്മാരെയും പൂജിക്കുക, ഭഗവാൻ ശ്രീകൃഷ്ണന്റെ സാഹസ്രനാമ (വിഷ്ണുസാഹസ്രനാമ) ണ്ടെളെ ജപിക്കുക,

ജപിപ്പിക്കുക, മണിഭൂഷണങ്ങൾ ധരിക്ക, ദാനങ്ങൾ (ഘൃതകംഭോദി) ചെയ്യുക, തപസ്വികളുടെ ആശീർവാദങ്ങൾ സമ്പാദിക്കുക, ഇവയൊക്കെ അർച്ചനകളുടെ സകലവിധ അരിഷ്ടതകളും നിശ്ശേഷം അകറ്റുന്നതാണ്.

ജപരം പിടിപെട്ടവർക്കും അതിൽനിന്നും മോചിച്ചവർക്കും ഹിതോപദേശം: ---

അപിരതകലേ! കലാനിയേ!
 കശലേ! കോകിലകോമളസുപരേ!
 ജപരവാൻ ജപരവജ്ജിഗ്രോ f മവാ
 ലഘുകർമ്മാദശരണം ദിനാന്ത്യയേ.

ഘോരതകലേ! കലാനിയേ! കോകിലസമാനമായ കോമളസുപരത്തരം മനോഹരമായ സുന്ദരീ! ജപരപീഡിതനായാലും, ജപരത്തിൽനിന്നും മോചിക്കപ്പെട്ട (രോഗശമനം വന്ന) വനായാലും കൈകണേരും ലഘുവായി മാത്രം ആഹാരം കഴിക്കണം.

ഇതി ജപരപ്രതീകാരോ നാമ പ്രഥമോ വിഖാസഃ

പ്രീതിയോ വിചാരോ

ജപരാതിസാരചിരിസാര

അമൃതാതിവിഷാസുരരാജമവ-
സ്തനയിത്തകിരാതകവിശപപയഃ
അതിഃസാരഹരം ജപരാതാശകരം
ശ്രുണു നിർമ്മലിതകണ്ഠരകംഭകേവേ 1

ഗർഭമസ്തകത്തെ വെല്ലുന്ന കവകരയേകതരായ പ്രി
യേ നീ ഭക്താലോ; അമൃത=ചിററമൃത്, അതിവിഷാ=അ
തിവിഷയം, സുരരാജമവം=കടകപ്പാർവതീ, സ്തനയിത്തമ
ത്തഃ, കിരാത്തം=കരിയായ്ക്ക് വിശപം=മുക്കു, ഇവ കകം
ബഹു കഷായം അതഃസാരവ്യം ജപരവം ശമിപ്പിക്കും.
സവാതിസാരപ്രമായ ശീതാദി കഷായം:-

ശീതംശീരകയ്യഗ്രവസകവുഷീ-
പരമാഹപയാന്യാമൃതാ
ഭ്രൂനിംബാംബുദ്ബാലവിലപകവിഷാ
വിശ്വപശ്ചാദയഃ സാധിതഃ
കപാലമാരാഷ്ണികസാഷ്ണികോ വിജയതേ
വൃല്ലാസതൃണ്ണാവമീ
ദാഹാരോചകസംഘദംഗചതുരഃ
സവാതിസാരമയാൻ 2

ശീതം=മന്ദം (കൃതമന്ദം) ഉശീരയ്യഗ്രം=രാമ
ച്ചം, ഇരുവേലി, വസകം=കടകപ്പാർവതീ, വുകീ=പാട

കിഴങ്ങ്, പത്മമാഹപം=പതിമുകം, ധാന്യം=കൊത്തവാ
 ലയരി, അമൃതം=അമൃതം, ഭൂനിംബം=പുത്തരിച്ചുണ്ടവേൽ.
 അംബുദം=മുത്തങ്ങ, ബാലവിലപം=ഇളയ കൂവളക്കാൽ,
 വിഷാ=അതിവിടയം, വിശപരഷയം=മുക്ക്, ഇവ കൊ
 ണ്ടുണ്ടാക്കുന്ന കഷായം തേൻചേർത്തു സേവിച്ചാൽ
 നെഞ്ചുകുലിപ്പ്, ദാഹം, ഉൾദ്വി, അരുചി ഇവ ശമിക്ക
 മെന്നു മാത്രമല്ല അതിസാരത്തിനും ജപരത്തിനും വളരെ
 പറ്റിയതുമായിരിക്കും.

ജപരതിസാരത്തിനു പഞ്ചമൂല്യാദി ക്ഷായം:—

പഞ്ചാംശ്രീവൃക്യബൃഹസ്പേന്ദ്രബീജ്-
 തപക്സസച്യുതികതാമൃത വിശപവിഘ്നൈഃ
 ജപരതിസാരാൻ സവമീൻ സകാസാൻ
 സശപാസശ്ശുലസ്തമയേത് കഷായഃ 3

പഞ്ചാംശ്രീ=ചെറിയ പഞ്ചമൂലം, വൃക്തീ=പാടക്കി
 ഴങ്ങ്, അബുദം=മുത്തങ്ങ, ബലാ=കുറുന്തോട്ടിവേൽ, ഇന്ദ്ര
 ബീജം=കടകപ്പാലയരി, തപക്=കടകപ്പാലരേരിലെഞ്ഞാ
 ലി, സേവ്യകം=രാമച്ചം, തിക്തം=പുത്തരിച്ചുണ്ട, അമൃതം
 =ചിററമൃതം, വിശപം=മുക്ക്, വിലപം=കൂവളവേൽ, ഇവ
 കൊണ്ടുള്ള കഷായം ജപരതിസാരം, ചുമ, വരയുഷ്ണാദി,
 വന്ദനോവ് ഇവയെ ശമിപ്പിക്കും.

ലഘു, ബൃഹത് പഞ്ചമൂലങ്ങ്ളുടെ ദോഷാനുസാരഗ്ര
 ഫണനിർദ്ദേശം:—

കഫാധികേ വാ പവനാധികേ വാ
 ദപയാധികേ വാ തുരുപഞ്ചമൂലം.
 പിത്താധികേ പ്യാപ്ലവുപഞ്ചമൂലം
 പുനഃ പുനഃ പ്ലവുസി കീം മൃഗാക്ഷി!

ലഘു, ബൃഹത്, (ചെറുതും വലുതുമായ പഞ്ചമുഖങ്ങളിൽ ഏതവസ്ഥയിലാണ് ലഘുപഞ്ചമുഖം യുക്തമായിരിക്കുന്നതെന്നും, എവിടെയാണു ബൃഹത് പഞ്ചമുഖം അനുയോജ്യമായിരിക്കുന്നതെന്നുമുള്ള പ്രശ്നത്തിനുത്തരമായി ശ്രീ ലോലിംബരാജൻ, സ്വപ്രിയതമൗ അഭിസംബോധനം ചെയ്തുകൊണ്ടു പറയുന്നു:— ഹേ മൃഗാക്ഷി! (മൃഗസമനാ ചഞ്ചലദൃഷ്ടികളുള്ളവൾ) നീ വീണ്ടും വീണ്ടും ചോദിക്കുന്നതെന്തു? കഫത്തിന്റെ ആധിക്യാവസ്ഥയിലും, വിധിന്റെ ആധിക്യാവസ്ഥയിലും, ഇവ രണ്ടും അധികരച്ചിരിക്കുമ്പോഴും ബൃഹത് (വലിയ) പഞ്ചമുഖവും, പിത്തം അധികരിച്ചിരിക്കുമ്പോൾ ലഘു (ചെറിയ) പഞ്ചമുഖവും ഗ്രഹിച്ചുകൊള്ളണം.

ശോഫാതിസാരചികിത്സ:—

സദേവദാരുസ്സവിഷസ്സപാം-
 സ്സജന്തുശതുസ്സഘനസ്സതീക്ഷ്ണഃ
 സവത്സകഃ കപാമ ഉദോഘതോഽനൃത.
 ശോഫാതിസാരാംബുധികുംഭജന്മാ.

5

ദേവദാരു=ദേവതാരം, വിഷ=അതിവിദയം, പാം=പാടക്കിഴങ്ങ്, ജന്തുശതു=വിഴാലരി, ഘനം=മുത്തങ്ങ, തീക്ഷ്ണം=കരുമുളക്, വത്സകം=കടകപ്പാലത്തൊലി. ഇവ കൊണ്ടുണ്ടാക്കുന്ന കഷായം ശോഫാതിസാരമാകുന്ന സമുദ്രത്തിനു അഗസ്തൃമഹർഷിയാണെന്നു പറയപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു. പുരാതനകാലത്തു് അഗസ്തൃമഹർഷി സമുദ്രത്തെ ആലമനം ചെയ്തു എന്നതു് പുരാണകഥാപ്രസിദ്ധമത്ര.

വാലകാദി കഷായം:—

അയി പ്രിയേ! പ്രീതിഭൃതാം മരാരത
കിംബാലകശ്രീഘനധാന്യവിശൈഃ
യന്യാപ്യതീസാരരജോനതസ്യ
കിംബാലകശ്രീഘനധാന്യവിശൈഃ. 6

പ്രിയേ! ഭഗവാൻ ശ്രീകൃഷ്ണന്റെ വരണപത്മങ്ങളിൽ സപ്രീതഹൃദയനായി കഴിയുന്ന പുത്രൻ ലക്ഷ്മി (ഐശ്വര്യം) യോ, ദ്രവ്യസമ്പത്താ പ്രാപഞ്ചികസുഖഭോഗങ്ങളോ കൊണ്ട് ഒരു പ്രയോജനവുമില്ല; അവയൊന്നും അവനു കാമ്യമാകുന്നില്ല. അതുപോലെ അതിസാരരോഗാചില്ലാത്തവൻ ബാലകം=ഇരുവേലി, ശ്രീ=കൂവളം, ഘനം=മുത്തങ്ങ, ധാന്യം=കൊത്തമ്പാലയരി, വിശപം=ചുക്ക് ഇവകൊണ്ട് എന്താണു കാമ്പും? അതിസാരരോഗിക്കു് ബാലക, ശ്രീ, ഘന ധാന്യ, വിശപങ്ങൾ കാമ്യങ്ങളാണെന്നു ഭാവാം. ഇവിടെ ബാലക എന്നതിനു് ബാലകനെന്നും ഇരുവേലിയെന്നും, ശ്രീ എന്നതിനു് ഐശ്വര്യമെന്നും കൂവളമെന്നും, ഘനധാന്യമെന്നതിനു ധാന്യസമൃദ്ധമെന്നും ഘനം=മുത്തങ്ങ, ധാന്യം=കൊത്തമ്പാലയരിയെന്നും, അർത്ഥം ഗ്രഹിക്കാം; ഇതിനു ധാന്യപഞ്ചകമെന്നു പേർ പറഞ്ഞു കാണുന്നു.

ധാന്യചതുഷ്ട കഷായം:—

പിത്താതിസാരോ ധാന്യാംബു-
വിലപാബ്ബാനാം നിരുല്യുതേ
കേനാത്രജ്ഞായതേ കർത്താ
പണ്ഡിതേന തപയാ വിനാ. 7

പിത്താതിസാരത്തിനു്, ധാന്യം=കൊത്തമ്പാലയരി അംബു=ഇരുവേലി, വിലപം=കൂവളം ഉത്തിൻവേക്ക്, അബ്ബം=

മുത്തങ്ങൾ ഇവകൊണ്ടുള്ള കഷായശ്ലാഘത മറ്റൊരശേഷ്യവും യകൃതമല്ലെന്നു (ഏറ്റവും നല്ല ശേഷ്യമിതാണെന്നു) പണ്ഡിതനായ നിന്നാലല്ലാതെ (ശ്രീകൃഷ്ണപക്ഷത്തിലും അതിസാരരോഗിയുടെ പക്ഷത്തിലും അനപയിക്കാം) യാതൊരു വനാൽ അറിയപ്പെടുന്നു?

ഇന്ദ്രജാതി മുണ്ണപ്രയോഗം:—

ഇന്ദ്രജമേഘമദാകസുമശ്രീ-

ലോഭപ്രമഹശേഷ്യമോചരസാനാം

മുണ്ണമിദം ഗുഡതക്രനിപീതം

ഫന്ത്യചിരാദതിസാരമുദാരം.

8

ഇന്ദ്രജം=കടുകുപ്പാലയരി, മേഘം=മുത്തങ്ങൾ, മദാകസുമം=താതിരിപ്പുവ്, ശ്രീ=കൂവളവേരും, ലോഭപ്രം=മുക്കും, മോചരസം=ഇലവിൻപശ ഇവ പൊഴിച്ചു ശക്തരയിലോ നക്രം=മോരിലോ സേവിച്ചാൽ ഭയംകരമായ അതിസാരം പൊടുന്നനവെ ശമിക്കും.

ശുണ്ഡപ്രാദിമുണ്ണം:—

കല്യാണി | കാഞ്ചനലതാലളിതാജ്ഞയഷ്ടേ |

താംബൂലശാലി വദനേ | ലലനേ | ശുണരഷ്യാ

ശുണ്ഡീമദാകസുമമോചരസാജമോദാ-

സ്തക്രാനപിതാഃ പ്രശമയത്യതിസാരമുദ്രം.

9

ഘോ കല്യാണി! സുവണ്ണലതാസദൃശ്യയായ ലളിതശരീരേ താംബൂലശീലനത്താൽ (ഓവറ്റിലമുദുകുകൊണ്ടു്) ശോഭിതാനനേ! ഘോ സുന്ദരീമണേ! നീ കേട്ടാലും. ശുണ്ഡീ=മുക്കു, മദാകസുമം=താതിരിപ്പുവ്, മോചരസം=ഇലവിൻ

പരം, അജമോജം=അയമോദകം, ഇവപൊടിച്ചു്, തക്രം=മോഷ് ചേർത്തു സേവിക്കുക. ഉഗ്രമാൺ അതിസാരം ശമിക്കും. ശ്യാമാപ്രയോഗം:—

അതിസാരപ്രശമനീ ചിത്രചന്ദ്രകശോഭിതാ
വൃജിനാർത്തനവഹേന്ദ്രശ്യാമാശ്യാമേവ രാജതേ. 10

ചിത്രം=കൊടുവേലി കിഴങ്ങു്, ചന്ദ്രകം=പച്ചില, ശ്യാമം=അതിവിടയം. ഇവ പൊടിച്ചു് മോരിൽ സേവിക്കുകയോ, കഷായമാക്കി ഉപയോഗിക്കുകയോ ചെയ്താൽ അതിസാരം നശിക്കുകയും, ജഠരാഗ്നിക്കു ദീപ്തിയുണ്ടാവുകയും ചെയ്യും. ആമാതിസാരത്തിനും ഇതു നന്നാണെന്നു പറഞ്ഞുകാണുന്നു. ശ്യാമാ എന്നാൽ 'ശ്യാമാ ഗുണവതി കാന്താ പ്രിയാ മധുരഭാഷിണീ—രതേഷു വൃച്ഛായാ നാരീ സാസ്ത്രീ വൃഷ്യതമാസ്മതാ' എന്നാണു ലക്ഷണനിദ്ദേശം. കസ്തുശ്യാദി സുഗന്ധവസ്തുക്കളാലും മറ്റും സുശോഭിതയായി ഹൃദയഭിരമയായ കന്യക സഹഗമപാരാ ബലിഷ്ഠപുരുഷന്റെ കൂട്ടി ബലത്തെ നഷ്ടപ്രായമാക്കുന്നു; കാമാഗ്നിയെ ഉദ്ദീപ്തമാക്കുന്ന ആ കാമിനിയെപ്പോലെ ഈ ഔഷധം ഉഗ്രമായ അതിസാരത്തെ ശമിപ്പിക്കുകയും ജഠരാഗ്നിയെ ഉദ്ദീപ്തമാക്കുകയും ചെയ്യുന്നുവെന്ന് സാരം.

കുടജാതികഷായം:—

ബാലോ ബാലലതാപ്രവാളലളിതാകാരാഽബ്രിഹസ്മാധരോ
മല്ലിമാല്യലസൽ കചക്ഷിതിധരോ രത്നജപലന്ദേഖലോ
ചഞ്ചൽ കണ്ഡലമണ്ഡലോ വിജയതേ രക്താമശുലാ
നപിതാ-

തീസാരം കുടജാബുവിലപകവിഷോദീയൈഃ കഷായഃ
കൃതഃ 11

ഓ ഖാലേ! ഖാലലതപോഖെയം കിസലയംപോ
 ഖെയം മനോഹരമായ കരചരണാധരങ്ങളോടുകൂടിയ
 പ്രിയേ! മല്ലികാമാലപോഖല സുശോഭിതമായ കവ(പ
 വ്ത)ങ്ങളോടുകൂടിയ സുന്ദരി! ജാജപല്യമാനമായ കണ്ഡ
 ലങ്ങളാൽ അലംകൃതേ! കടജം=കടകപ്പാലയരി അഞ്ചും=
 മുത്തങ്ങാ, വിലപം=കവള രോര, വിഷാ=അതിവിടയം,
 ഉദീപ്യം=രാമച്ചം. ഇവകൊണ്ടുള്ള കഷായം ആമശ്ശലയ്ക്കും
 രക്താതിസാരത്തിനും നന്നാണം.

ജീണ്ണാതിസാരത്തിനും:—

ഗംഗാധരചൂണ്ണം.

ധാതക്യാമലകീപ്തോധരവുകീ കടപണ്ഡയഷ്ടീമധു-

ശ്രീജംബപാമ്രഫലാസ്ഥി നാഗരവിഷാശ്രീവേര

ലോട്യേന്ദ്രജൈഃ

ഭൂല്യാംശൈവിധിതം സതണ്ഡുലജലം ഗംഗാധരചൂണ്ണം

മഥ-

ചൂണ്ണംതുണ്ണമവാകരോതിസകലം ജീണ്ണാതിസാരംപരം. 12

ധാതകീ=താതിരിപ്പുവ്, ആമലകീ=നെല്ലിക്കാ, പ
 യോധരം=മുത്തങ്ങ, വുകീ=പാടക്കിഴങ്ങ്, കടപശം=പെരു
 മരപ്പട്ട, യഷ്ടീമധു=ഇരട്ടിമധുരം, ശ്രീ=കൂറ ഉക്ക, ജംബു=
 ഞാവൽ. ആമ്രഫലാസ്ഥി=മാങ്ങായഞ്ചി, നാഗരം=ചുക്ക്,
 വിഷാ=അതിവിടയം, ശ്രീംബരം=ഇരുവേലി, ലോപ്യം=
 പാച്ചോറ്റി, ഇന്ദ്രജം=കടകപ്പാലയരി ഇവ സമമെടുത്തു
 ചൊടിച്ച് അരികാടിയിൽ മുൻ പണമിടവീതം സേവിക്ക
 ക; സകലവിധ ജീണ്ണാതിസാരവും വളരെ രോഗം ശമിക്കും.

രക്താതിസാരത്തിന്:

ദാഡിമവത്സകതപക്വചഃ—

അയികന്ദകനിന്ദകസ്തനി! പ്രമദാത്രപമദാപഹാർണ് |
രധിരാതിസൃതര കഷായകഃ സമധുർദാഡിമവത്സക -

തപചഃ 13

കന്ദക (പത്ര്) നിന്ദകസ്തനി! സുന്ദരസ്രീകളുടെ സൗന്ദര്യഗവിനെ മുണ്ണീകരിക്കുന്ന സുന്ദരീ! രക്താതിസാരത്തിൽ, ഡാഡിമം=മാതളത്തോട്, വത്സകതപചം=കടകപ്പാലംവരിലെത്തൊലി ഇവ കഷായംവെച്ച് മധു=തേൻ ചേർത്തു സേവിച്ചാൽ ചൊടുന്നനവെ ശമനം ലഭിക്കും.

ചന്ദനം വിമലതണ്ഡുലാംബുനാ
സായുതം മധുയുതം സീതായുതം
തുട്വിഖണ്ഡനമന്യഗപിഖണ്ഡനം
ഖണ്ഡനം പ്രമുരദോഹമോഹയോഃ

14

ചന്ദനം അരിക്കാടിയിൽ പൊടിച്ചിട്ട് മധു=തേനും, സീതാ=കല്ലുണ്ട (പഞ്ചസാര)വും കൂട്ടിച്ചേർത്തു സേവിക്കുക. രക്താപോഷം, ദാഹവും, മോഹവും ശമിക്കും.

കക്ഷിത്രചാമരൂലാഘ്നം
വിചിയാസ്രാതിസാരജിതം
സേവേത സതൃഡം വില്പം
വിലപതുല്യപയോധരേ |

15

വിലപചല (കൂവളക്കാ) ത്തിനു സമാനമായ സ്തനങ്ങളുള്ള സുന്ദരി! പ്രിയേ! കൂവളക്കായുടെ മജ്ജ(പൊടിച്ചെടുക്കണം) ശക്തംചേർത്തു സേവിക്കുക; ഇതു്, വയറുവേദന, ആമദോഷം, ഇവയെ നശിപ്പിക്കുന്നതും, അനേകവിധമുള്ള രക്താതിസാരത്തെജയിക്കുന്നതും (ശമിപ്പിക്കുന്നതും) ആകുന്നു.

അസാധ്യപ്രായമായ അതിസാരരോഗബാധിതർക്ക് കർത്തവ്യകർമ്മം നിർദ്ദേശിക്കുന്നു:—

തുട്ശപാസകാസജപരശോഫമൂർച്ഛാ-
മിക്കാനവിദേഷണവാന്തിശൃലൈഃ
യുകേതാതിസാരീ സൂരത പ്രസമ്യ
ഗോവിന്ദദാമോദരമായവേതി.

16

ദാഹം, ശ്വാസം, ചൂട്, ജപരം, ശോഫം (നീര്) മൂർച്ഛാ (മോഹാലസ്യം) ഇക്കിടം, അന്നദേഷം (ചോര വെറുപ്പ്) ഉൾപ്പെടെ, വയറുവേദന എന്നീ രോഗങ്ങളോടു കൂടി അതിസാരരോഗി—ആശയ്ക്കു വകയില്ലാത്തവനാണെങ്കിലും (അസാധ്യപ്രായനാണെങ്കിലും) 'ഘോ ഗോവിന്ദ ! ഘോ ദാമോദര ! ഘോ മായാ !' എന്നിങ്ങനെ വിഷ്ണുനാമങ്ങളെ ഭജിക്കട്ടെ ! (ദാഹം, അന്നദേഷം, ശ്വാസം, ചൂട്, ജപരം, ശോഫം) അതിസാരരോഗി ആശയ്ക്കു വകയില്ലാത്തവനാണ്; എന്നാൽ ആ രോഗാവസ്ഥയിൽ കേവലം ശ്രീ ഭഗവന്നാമസ്മരണത്തോടുകൂടി ആശ്വാസമേകം. ഇവിടെ അതിസാരരോഗി ശ്രദ്ധിച്ചിരിക്കേണ്ട അപര്യങ്ങളെക്കൂടി സൂചിപ്പിക്കാം:—

‘സ്നാനാവശോഫനാദ്യജ്ഞം
ഗുരുസ്തിശ്വാഭിഭോജനം
വ്യാധാമഗ്നിസംതാപ-
മതിസാരീ വിരജ്ജയേത്’

എന്നാണ് ആചാര്യശാസനം.

ഗ്രഹണീചികിത്സാ

യവാന്യാദികഷായം:—

യവാനീ.നാഗരോശീരധനികാതിവിഷാഘടനൈഃ
ബാഹുധിപദപിപണ്ണീഭിദ്രീപനപാചനം ഭവേൽ. 17

യവാന്തീ=അയമോദകം, നാഗരം=ചുക്ക്, ഉശീരം= രാമച്ചം, ധനികം=കൊത്തമ്പാലയരി, അതിവിഷാ=അതി വിടയം, ഘനം=മുത്തങ്ങ, ബാലവിലപം=ഇളയകൂവളക്ക, പിപണ്ണി=ഓരിലവേൽ, മൂവിലവേൽ ഇവകൊണ്ടുള്ള ക ഷായം ഗ്രഹണിയിൽ അഗ്നിദീപനത്തെയും, ദഹനത്തെയും ചെ്ച്ചും.

പുനൻവാദി കഷായഃ—

പുനൻവാ വല്ലിജ ബാണപുംഖാ
 വിശപാഗ്നിപഥ്യാചിരിവിലപവിചൈപഃ
 കൃതഃ കഷായഃ ശമയേദദേശേഷാൻ
 ദന്നാമതുല്യഗ്രഹണീവികാരാൻ. 18

പുനൻവാ=തമിഴാമവേൽ, വല്ലിജം=കരുമുക്, ബാണപുംഖാ=കൊഴിഞ്ഞിൽവേൽ, വിശപം=ചുക്ക്, അഗ്നി=കൊടുവേലിക്കിഴങ്ങു, പഥ്യാ=കടുക്ക, ചിരിവിലപം= അച്ചിത്തൊച്ചി, വിലപം=കൂവളവേൽ ഇവകൊണ്ടുണ്ടാക്കുന്ന കഷായം അൾസ്സ, ഗുണം, ഗ്രഹണീവികാരങ്ങൾ എന്നിവയെ നിശ്ശേഷം ശമിപ്പിക്കും.

ശുണ്ഡ്വാദി കഷായവും ശുണ്ഡീഘൃതവും:—

ശുണ്ഡീമിന്നരുഹാ വിഷാജലധരൈ-
 സ്തുലൈഃ കഷായഃ കൃതോ
 മന്ദാഗ്ന്യ ഗ്രഹണീദർഭേപിസതതം
 സാമാനുബന്ധേഹിതഃ
 ശുണ്ഡ്വാ കല്കകൃതം ഘൃതം പ്രപിബതഃ
 പാണ്ഡപാമകാസാപഹം
 സ്വാദപായാരണലോമനം ഗ്രഹണികാ
 വേദോന ജാഗമ്യതേ.

ശുണ്ണീ=മുക്കു, ഹിനരഹം=ചിററമുതു, വിഷം=
അതിവിദയം, ജലധരം=മുത്തങ്ങ ഇവ സമമെത്തുണ്ടാക്ക
ന്ന കഷായം മന്ദഗ്നി, ഗ്രഹണി, ഇവയെ ശമിപ്പിക്കുന്ന
തും ആമവാതത്തിനു ഹിതവുമാകുന്നു. മുക്കു കല്ലുമായി
ഉണ്ടാക്കുന്ന നെയ്യ് സേവിച്ചാൽ പാണുവും ആമവാ
തവും, കാസവും ശമിക്കും; വായുവിനു അനുലോമനവും
ഉണ്ടാകും. ഗ്രഹണി വളരേവേഗം അകലും.

പാഠാദിമുണ്ണം:—

പാഠാ വിഷാ കടജവൃക്ഷഫലതപഗബു-
തികതാമദാരസജനാഗരവിലപമുണ്ണം
സക്ഷദ്രേതണ്ഡുലജലം ഗ്രഹണീപ്രവാഹ-
രക്തപ്രവാഹതുദദശ്ശദഃജഷ്യ ദ്യാൽ. 20

പാഠാ=പാടക്കിഴങ്ങു, അതിവിഷാ=അതിവിദയം,
കടജവൃക്ഷഫലതപഗ=കടകപ്പാലയരി, കടകപ്പാലത്തൊ
ലി, റാബു=മുത്തങ്ങ, തികതാ=പുത്തരിച്ചുണ്ട, മദാ=
താതിപ്പിപ്പുവു, രസജം=രസംജനം, നാഗരം=മുക്കു,
വിലപം=കൃവളക്കാമ്പു ഇവ ചൊടിച്ചു, തണ്ഡുലജലം=
അരികഴുകിട്ട വെള്ളവും, തേനുംകൂട്ടി സേവിച്ചാൽ, പ്രവാ
ഹിക്, രക്താതിസാരം, തുടകീലകഃ, അശ്സ്തു ഇവ
ശമിക്കും.

ചന്ദ്രകലാമുണ്ണം:—

തുല്യാശം സകലം കിരാതകടകാമുന്യേദ്രജത്യേഷണം
ഭാഗശ്ചന്ദ്രകലാമിതഃ കടജതോഭാഗദപയം ചിത്രകാത്
മുണ്ണം ചന്ദ്രകലാഭിധഃ തുല്യപരോയക്തം ച പാണു
ജപരം-

തീസാരാഭവികാമലാഗ്രഹണികതുല്യപ്രമാപഹം. 21

കിരാനം=കിരിയാത്തം, കടകം=കടകരോമിണി, മന്ത്രം=മന്ത്രങ്ങൾ. ഇന്ദ്രം=കടകപ്പാലയരി, ത്രാഷണം=ത്രികടകം, ഇവ നമം. കടങ്ങം=കടകപ്പാലത്തൊലി 16 ഭാഗം. ചിത്രകം=കൊടുവേലിക്കിഴങ്ങ് ഭാഗം 2. എല്ലാം കൂടി പൊടിച്ചു അതിലിരട്ടി ശർക്കരയും ചേർത്തു നാലു ഭാഗം ശുദ്ധജലത്തിൽ കലക്കി സേവിക്കുക. ഈ ചന്ദ്ര കലാമുണ്ണം പാണ്ഡ്യ, ജപരം, അതിസാരം, അരചി, കാമി ല, ഗ്രഹണി, തന്മം, പ്രമേഹം ഇവയെ നശിപ്പിക്കുന്ന താണ്.

ക്ഷാരദന്ദപാദിമുണ്ണം:—

‘ക്ഷാരദന്ദപടത്രികത്രികടകൈശ്വവ്യാജമാദാനലൈഃ കൃഷ്ണാമൂലകഹിബ്തുജീരമിശിഭിസ്തുബ്ലവീധേയരജഃ പീതംകോഷ്ണജലേനകോലപയസാതക്രോണവാന്യരഷയാ- ലുതക്ഷുബ്തുലുതോജരഗ്രഹണിഷുപ്രായഃ പ്രിതം

പ്രേയസി 28

ഘേ പ്രിയതമേ! ക്ഷാരദന്ദപം=ചവക്കാരം, ത്രവ ച്ചിലക്കാരം, പടത്രികം=ഉപ്പുമുന്ദം, ത്രികടകം, ചവ്യാ= കാടുമുളകിൻവേരും, അജമോജം=അരുമോടകം, അനലം= കൊടുവേലിക്കിഴങ്ങ്, കൃഷ്ണാമൂലം=തിപ്പലിവേരും, ഹിന്ദു =കായം, ജീരകം, മിസി (ശി)=ശതകപ്പ, ഇവ നമം പൊ ടിച്ചു പൊടി മുട്ടവെള്ളത്തിലോ, ലത്തക്കരവിൻ കഷായ ത്തിലോ മോരിലോ മറ്റു യുക്തമായ ജലരചനത്തിലോ സേവിച്ചാൽ ഹൃദ്രോഗം, അഗ്നിമാന്ദ്യം, വാതമൂലം, അശ് ണ്ട്, ഗ്രഹണി എന്നിവ വളരെ വേഗം ശമിക്കും.

ദപിക്ഷാരാദിമുണ്ണം:—

ദപിക്ഷാരഷ്ട് കടുപടുത്രയഹിൻഗു ദീവ്യൈഃ
 സ്വ്യാൽ സാരലുണ്ണബദരൈകരസേനയുക്തഃ
 † ശ്ലേഷ്മാനിലഗ്രഹണികാസുതുഡഃ പ്രശസ്തോ
 നക്ഷത്രമുഖ്യമുഖി! ദീപനപാചനേഴ്ലം. 23

ഘോ ചന്ദ്രവദനോ ദപിക്ഷാരം=ചവക്കാറം, തുവച്ചില
 ക്കാരം, ഷ്ട് കടു=കാട്ടുതിപ്പലിവേൽ, കാട്ടുമുളകിൻവേൽ,
 കൊടുവേലിക്കിഴങ്ങു, മുക്കു, മുളകു, തിപ്പലി, പടുത്രയം=
 ഉപ്പുമുന്നം, ഹിംഗു=കായം, ദീപ്യം=അയമോദകം, ഇവ
 ചുണ്ണമാക്കി, വളളിനാരങ്ങനീരിലോ, മാതളനാരങ്ങ നീരി
 ലോ സേവിക്കുക; വായു, ഗ്രഹണി, ശരീരകാശ്മ്യം, ഇവ
 കൾക്കു ഉത്തമമാണു്. ദീപനപാചനങ്ങൾക്കു ത്രിലോക
 ത്തിൽ പ്രസിദ്ധമായ ഈ മുണ്ണത്തിനു തുല്യമായി ഒന്നും
 തന്നെ ഇല്ലെന്നു പറഞ്ഞുകാണുന്നു.

ചിത്രകാദിമുണ്ണം:—

മുണ്ണം ചിത്രകചവ്യശ്രീ വിശപദേഷജനിർമ്മിതം
 തക്രേണ സഹിതം ഹന്തി ഗ്രഹണീം ഭുഖകാരിണീം. 24

ചിത്രകം=കൊടുവേലിക്കിഴങ്ങു, ചവ്യം=കാട്ടുമുള
 കിൻവേൽ, ശ്രീ=കൂവളക്കാമ്പു, വിശപദേഷജം=മുക്കു
 ഇവകൊണ്ടുണ്ടാക്കുന്ന മുണ്ണം, ചോരിൽ സോവിച്ചാൽ ഭുഖ
 കാരിണി—കുട്ടിപ്പുടനാതു ഗ്രഹണി ശമിക്കും.

† ശ്ലേഷ്മാനിലഗ്രഹണികാഗുദാലയം
 ലോകത്രയൈകമതിദീപനപാചനേഴ്ലം.
 എന്നു പറയാനാർ.

അപകാദിമുണ്ണം:—

അപകാഗ്നിമരീചാനാം മുണ്ണം തത്രേണ സേവിതം
 ഗ്രഹസ്വദരതുല്യാശഃ ക്ഷുന്മാന്വ്യപ്തീഹനാശനം. 25

അപകം=ഇന്ദ്രപ്പ്, അഗ്നി=കൊടുവേലിക്കിഴങ്ങു്,
 മരിചം=കരുമുളക്, ഇവ സമം പൊടിച്ചെടുത്ത മുണ്ണം
 മോരിൽ സേവിക്കുക; ഗ്രഹണി, ഉദരം, ഗുന്മം, അഗ്സ്സു്,
 അഗ്നിമാന്വ്യം പ്ലീഹ ഇവയെ ശമിപ്പിക്കുക.

പയോധരാദിപൃതം:—

ആജ്യം പയോധരജലേന്ദ്രജബാലവിലപ-
 ത്രീബേരമോചരസകുലായുതേ വിപകപം
 അമാനുബന്ധസഹിതം അധിരാന്വിതം ച
 സദ്യോനിഹന്തി ഗൃഹിണി | ഗ്രഹണീവികാരാൻ. 26

ഘോ ഗൃഹിണി | പയോധരം=മുത്തങ്ങ, ഇന്ദ്രജം=കട
 കപ്പാലയരി, ബാലവിലപം=ഇളംകൂവളക്ക, ത്രീബേരം=
 ഇരുവേലി, മോചരസം=ഇലവിൻപശ. ഇവ കല്ലുമാക്കി
 ഉണ്ടാക്കുന്ന നെയ്യ് ആമദോഷത്തോടും, രക്തത്തോടും
 കൂടിയ ഗ്രഹണീവികാരങ്ങൾ പൊടുന്നനവെ ശമിപ്പിക്കുക.
 പാండേദമെന്നപോലെ ഈ പദ്യത്തോടു വളരെ യോജി
 'പ്പുള്ള മറ്റൊരു യോഗംകൂടി ചില ഗ്രന്ഥങ്ങളിൽ കാണ
 ന്നുണ്ടു്; എങ്ങിനെയെന്നാൽ,

ആജ്യംപയോധരജലേന്ദ്രജബാലവിലപ-
 ത്രീബേരമോചരസകുലായുതം വിപകപം
 അമാനുബന്ധസഹിതം അധിരാന്വിതം
 സദ്യോനിഹന്തി ഗൃഹിണി | ഗ്രഹണീവികാരം. 27

മുത്തങ്ങ, കുങ്കുപ്പാലയരി, കൂവളക്കായ്, ഇരുവേലി, ഇലവിൻപശ ഭേദ ചതച്ചു കിഴികെട്ടി, അട്ടിൻപാലിൽ-
നാലിരട്ടി വെള്ളമൊഴിച്ചു അതിലിട്ടു വററിച്ചു പാൽ മര
ശ്രമാക്കി അതതു് സേവിച്ചാൽ ആമരകതങ്ങളോടുകൂടിയ
ഗ്രഹണി പൊടുന്നനവെ ശമിക്കും.

ഇതി അതിസാരഗ്രഹണീപ്രതീകാരോ നാമ
ദിതീയോ വിലാസഃ

തുതീയോ വിലാസഃ

കാസശ്വാസചികിത്സാ

ബ്രഹ്മതഃ പഞ്ചമുഖീ കഷായഃ—

അതഃ പരം കോമളവാണി | കാസ-
ശ്വാസപ്രതീകാരമുദീരയാമഃ
നിഹന്തി കാസം ഇത്പഞ്ചമുഖീ-
കൃതഃ കഷായശ്ച പലാസഹായഃ

1

ഘോരമധുരഭാഷിണി | അനന്തരം കാസശ്വാസചികി
ത്സകളെ നാം പറയുന്നു. ബ്രഹ്മതഃപഞ്ചമുഖം കൊണ്ടുള്ള
കഷായം തിപ്പലി മേമ്പൊടി ചേർത്തു സേവിച്ചാൽ ചുമ
യു, ഏഴുദലം ശമിക്കും

ഘനാദിഗുണിക:—

ഘനവിശ്വപരിവാ ഗുഡജാ ഗുഡികാത്രിദിനം വദനാംബുജ
 മദ്ധ്യയുതം
 ഘരതിശ്വസനം കസനം ലലനേ ലലനേവ ഹിരം
 ഘൃദയോഽഗതം. 2

ഘേ കാമിനി! ഘനം=മുത്തങ്ങൾ, വിശ്വം=മുക്ക്, ശിവാ=കടക്കു ഇവ സമമെടുത്തു പൊടിച്ചു് ഇരട്ടി ശുക്രര കൂട്ടി നെല്ല്പ്രകാശമാണം ഉരുട്ടി മൂന്നടിവസം ഓരോ ഗുളികവീതം വായിലിട്ടു സണച്ചിരിക്കുക, ഘൃദയോഽഗതയായ സ്ത്രീ (മാനോടു ചേരുന്ന സ്ത്രീ) ശീതത്തെ എന്നതുപോലെ ഈ ഗുളിക കാണ്ഡപാസുക്കളെ ശമിപ്പിക്കും.

ആജസ്യ മൂത്രസ്യ ശതം പലാനാം
 ശതംപലാനാഞ്ച കലിദ്രമസ്യ
 പകപം സമലപാശു നിഹന്തി കാസം
 ശ്വാസം ച തദപൽ സഞ്ചലം ബലാസം. 3

ആരൂപലം (തുടം) ആട്ടിൻമൂത്രം ഏകത്തു് അതിൽ ആരൂപലം താനിക്കാത്തോടും ചേർന്നു വേവിച്ചു വാക്കി നല്ലതുപോലെ ഇളക്കിച്ചെടുത്തു് ആരൂപലം തേൻ ചേർത്തു സേവിക്കുക; ചുമയും കഫവും ശമിക്കും.

ആർദ്രകപാകം:—

ആർദ്രാമർദ്ദം തുലാംഗുഡാദഹി തഥാലാമുഷ്ടകസ്തംബരീ-
 ട്വീപ്യായോജരണ ത്രിജാതജലദാദേതൽ പചേല്യക്തിതം
 ലോഹോരതകചേപി-തവൈകമിതഃ പ്രാണപ്രിയാരായം
 കാസാശ്വാജപരപീനസശ്വാപുഷ്കം ഗുരുക്ഷയം

ലുപാസനം 4

'ശീപ്യായോജരണ ത്രിജാതജലദാദേതൽ പചേല്യക്തിതം'

ആർദ്രം=ഇഞ്ചി, അലത്തുലാം=അരത്തുലാം. ഗുഡം=ശർക്കരയു; അപ്രകാരംതന്നെ. കസ്തുബരീ=കൊത്തമ്പാലയരി, ദീപ്യം=അമരമോദകം, അയർ=ഇരുമ്പുസ്തം, അജരണം=ജീരകം, ത്രിജാതം=ഏലം, ഇലവർണ്ണം, പച്ചില, ജലദം=മുത്തക്കു, ഇവ അരപ്പലം വീതം എടുത്തുപൊട്ടിച്ചുചേർത്ത് ലേഘ്യമാക്കി സേവിക്കുക. ചുമ, മൂലവ്യാധി, ജപരം, പീനസം, ശോഫം, ഗുണം, ക്ഷയം ഇവ ശമിക്കും; ഘോരന്തകലോ ഈ ലേഘം പ്രാണപ്രിയയായ നിനക്കായിട്ടുതന്നെ എന്നാൽ പറയപ്പെട്ടു.

ചിന്താമണിമുണ്ണം:—

രാസ്താബലാപരമകദേവലാഃ
 ഫലത്രികത്ര്യുഷണവേല്ലമുണ്ണം
 ചിന്താമണി ക്ഷൗദ്രയുതോപപന്ന-
 ശപാസാംശ്ച കാസാംശ്ച നിരാകരോതി. 5

രാസ്താ=അരത്ത, ബലാ=കുറഞ്ഞോട്ടിവേൽ, പരമകം=പതിമുക, ദേവദാഃ=ദേവതാരം. ഫലത്രികം, ത്രിഫല, ത്ര്യുഷണം=ത്രികടുക, വേല്ലം=വിഴാലരി ഇവ സമം പൊടിച്ചു തേനിൽ ചാലിച്ചു സേവിച്ചാൽ ചുമയും വായുക്കുമാഭവും ശമിക്കും.

വാശാദികഷായം:—

വാശാഹരിദ്രാധനികാതൃപ്തീ
 † ഭാർദ്ദജീകണാനാഗരരിംഗണീനാം
 കപാമേന മാരിചരജോനപിതേന
 ശപാസക്ഷയം യാതി ന കസ്യ പുംസഃ 6

† ഭാർദ്ദജീകണാനാഗരരിംഗണീനാം
 കപാമേന മാരിചരജോനപിതേന
 ശപാസക്ഷയം യാതിനകസ്യപുംസഃ എന്ന് പാഠമുണ്ടു.

വാശം=ആടലോടകത്തിൻവേരും, ഹരിദ്രാ=മരമ
 ഞ്ഞതൊലി, ധനികം=കൊത്തമ്പാലയരി, തുളുചി=ചി
 ററമുതു, ഭാർണ്ണീ=ചെറുതടക്ക്, കണാ=തിപ്പലി, നാഗരം=
 ചുക്ക്, രിംഗണി=ചെറുവഴുതിനവേരും ഇവ കഷായം
 വെച്ചു, മാരിചരജസ്സം=കരുമുളകിൻപൊടി ചേർത്തു സേവി
 ക്കുക; ശ്വാസരോഗം ശമിക്കും; സംശയമില്ല.

ലവണ്ണാദിതളിക:—

തുച്ചാചപസ്തമരിവാക്ഷഹമചതപചഃ സ്യഃ
 സരൈഃ സമമാനിഗദിതഃ ചദിരസ്യ സാരഃ
 ഖബ്ബുലവുക്ഷകകഷായയുതാവമുണ്ണം
 കാസാഗ്നി ഹന്തി തുഡികാഘടികാഷ്ടകാന്തേ. 7

ലവഗം=ഗ്രാമ്പൂവ്, മരിചം=കരുമുളക്, അക്ഷഹല
 തപചം=താനിക്കാത്തോട്ട് ഇവയ്ക്കുസമം ചദിരസ്യസാരം
 =കരിങ്ങാലിക്കാതൽ പൊടിച്ചു, ഞ്ഞതൊലിക്കഷായ
 ത്തിലിട്ട് വെച്ചിലത്തു ഉണക്കി അരച്ചുരുട്ടിയ തളിക സേ
 വിച്ചാൽ ഏതു നാഴികയ്ക്കും ചുട്ട ശമിക്കും. ഇവിടെ കാ
 സത്തിന്റെ പ്രകാരമേദങ്ങൾകൂടി ഉദ്ധരിക്കാൻ:—

“പഞ്ചകാസാഃ സ്തമതാവാതപിത്തഃശ്ലഷ്മണത-
 ക്ഷയൈഃ

ക്ഷയായോപേക്ഷിതാഃ സർവം ബലിനശ്ചോത്തരോത്തരം.”
 നാഗരകപാഥം:—

രൂപം കീട്ടുക് കമലവദനീ നഃ പരേണ സശഗിരേണ സ്പ്രാതം
 സംബുലിഃ കാ മധുരവചനം കാഗ്നിബീജസ്യ ഷഷ്ടീ

വാതത്തെ ശമിപ്പിക്കുന്നതും, കഫത്തെ കളയുന്നതും, പീനസത്തെ ഉന്മൂലനം ചെയ്യുന്നതും, ദുഷ്ടിയെ നിർമ്മലമാക്കുന്നതും, ശരീരകാന്തിവളർത്തുന്നതും, ഹൃദ്രോഗത്തെ അകറ്റുന്നതും, ഉദരരാഗങ്ങളെ മുഴുവൻ ശമിപ്പിക്കുന്നതും, അഗ്നിയെ ഉദ്ദീപിപ്പിക്കുന്നതുമായും, കാസശ്വാസങ്ങളുടെ നിരാസനം ചെയ്യാനുമായും പ്രസിദ്ധമായ ചുക്കുകഷായം സൃഷ്ടിച്ചെടുത്തിരിക്കുന്നു.

പിപ്പലയാദിചൂണ്ണം:—

പിപ്പലീ— പിപ്പലീമൂലം— വിഭീതകം— മഹശഷയം
 മധുനാസം സേവികൈകം സുപ്രശാമ്യതികതൃഹലം. 11

പിപ്പലി=തിപ്പലി, പിപ്പലീമൂലം=തിപ്പലിവേര്, വിഭീതകം=താനിക്കാ, മഹശഷയം=ചുക്ക് ഇവ ചൊടിച്ച് തേനിൽ ചർച്ചിച്ചു സേവിക്കാൻ കാസം ശമിക്കും. 'കതൃഹലം' എന്ന പ്രയോഗത്തിൽ 'ഇതു' ആശ്വസ്തുക്കരമായ ഒരു കാര്യമാണെന്നു വ്യക്തമാക്കുന്നു. എന്നതുകൊണ്ട് കോപം ചില സാമാന്യരക്ഷയങ്ങൾകൊണ്ട് ഒരു ഭയങ്കരരോഗമായ കാസം നിശ്ശേഷം നശിച്ചുപോകുന്നു !

കടുന്തെലൻ സംയുക്താഹാരേപിപ്ലവീനീർസവിതർ
 താവന്നശൃതി കിംശപാസുഃ പീയുഷമധുരംപാകം | 12

ഹേ അമൃതസമാനമധുരായതി ! എട്ടുപാദവർഷ കടുകെണ്ണ ശർക്കരകൂട്ടി സേവിക്കുന്നില്ലയോ, അപ്പോൾ വരെ ശ്വാസം നശിക്കുമോ ? (ഇല്ലതന്നെങ്കിൽ സാരം)

സേവിതം മധുഖണ്ഡാച്ഛ്യാം ചൂണ്ണം മരിചം യദി
 കിമത്ഥം ക്രിയതേ ചിന്താ ശ്വാസകാസപരാജിതൈഃ | 13

മരിച=കരുമുളക്, മധു=തേനം, ഖണ്ഡം=കൽക്ക
ണ്ടവും ചേർത്ത് സേവിക്കുന്നതായാൽ ശ്വാസകാസങ്ങളാൽ
പീഡിതരായ രോഗികൾക്കു അന്യചിന്ത—മററുഷയ
ങ്ങൾ വേണമെന്നുള്ള വിചാരംപോലും ഉണ്ടാകാൻ കാര്യ
മില്ല.

രാവണസ്വ സുതോഹന്യാന്മുഖവാരിജധാരിരഃ
ശ്വാസനം കസനം ചാപിതമിവാനിലനന്ദനഃ 14

ഹന്തമാൻ, രാവണപുത്രനായ അക്ഷയകുമാരനെ വധി
ച്ചതെപ്രകാരമോ; അപ്രകാരം താനിക്കാ വായിലിട്ട് അ
തിന്റെ രസം ഇറക്കിക്കൊണ്ടിരുന്നാൽ ശ്വാസകാസങ്ങൾ
ശമിച്ചുപോകും.

ശുബ്രീഭാർണ്ണികഷായഃ—

അയി ! പ്രാണപ്രിയേ ! ജാതിഫലലോഹിതലോചനേ !
ശുബ്രീഭാർണ്ണീകൃതഃകപാലഃകസനശ്വാസനാഹിരാട് 15

ഘോ പ്രാണപ്രിയേ ! ജാതീഫലശുദ്ധ്യേ അരുണനേ
ത്രയായ കാന്തേ ! ശുബ്രീ=മുക്ക, ഭാർണ്ണീ=ചെറുതേക്കു് ഇ
വകൊണ്ടുണ്ടാക്കുന്ന കഷായം ശ്വാസകാസങ്ങൾക്കു സുപ്തരാ
ജനാകുന്നു. (സുപ്തരാജനു് തന്റെ വിഷം കൊണ്ടു് മനു
ഷ്യനെ ഹനിക്കാൻ കഴിയുന്നതുപോലെ ഇതു ശുബ്രീഭാർ
ണ്ണീ കഷായത്തിനു് കാസശ്വാസരോഗങ്ങളെ നശിപ്പി
ക്കാൻ കഴിയുന്നു.)

ത്രികടുമുണ്ണപ്രയോഗഃ—

സംയുക്തോ ഗുഡസപ്പിദ്വ്യാം മുണ്ണത്രികടുസംഭവഃ
നിഹന്തി തരസാ ശ്വാസം ത്രാസാനിവസതാംഹരിഃ 16

തികട്ട (ചുക്ക മുള്ള തിപ്പലി) പൊടിച്ച് ശക്തരയിലോ തേനിലോ സേവിക്കുക; ഭഗവാൻ ശ്രീനാരായണൻ സജ്ജനങ്ങളുടെ ഭയങ്ങളെയെന്നപോലെ ശ്യാസരോഗങ്ങളെ അകറ്റും.

ശ്രദ്ധീവേരസപ്രയോഗം.

ശ്രദ്ധീവേരസോ യേന മധുനാ സഹസേവിതഃ
ശ്യാസകാനഃഭയം തസ്യ ന കദാചിത് കൃശോദരി! 17

(ഏകഏവാർദ്രകരസഃ
സമധുഃ ശ്യാസകാസജിത്
രതിവല്ലഭചതാംപേയം
ചാപചാരകളുബരേ)

ഘോ കൃശോദരി! ഇഞ്ചിനീരിൽ തേനൊഴിച്ചുസേവിക്കുന്നയാൾക്ക് ഒരുകാലവും ശ്യാസകാസഭയം ഉണ്ടാകുന്നില്ല.

പുലോമജാവല്ലഭസുന്ദരപത്നീ
താതാതമഭൂശേഖരവാഹനസ്യ
സൗന്ദര്യഭൂതീകൃശരാമരാമേ
കഷായകഃ കാസസമീരസപ്പഃ 18

സീതയെക്കാളും അധികം സൗന്ദര്യശാലിനിയായ ഭൃഗിയോ ആടലോടകം കൊണ്ടുള്ള കഷായം കാസരൂപമായ വായുവിനു സുപ്തമാകുന്നു-- സുപ്തം വായുവിനെ ഭക്ഷിക്കുന്നതുപോലെ ആടലോടകകഷായം കാസത്തെ നശിപ്പിക്കുമെന്നു സാരം (ഇവിടെ 'പുലോമജാ വല്ലഭസുന്ദരപത്നീ-താതാതമ ഭൂശേഖരവാഹനസ്യ' എന്നാണല്ലോ മൂലശ്ലോകത്തിൽ കാണുന്നത്. ഇതിനു ഇങ്ങിനെ അർത്ഥം

മെടുക്കാം. അതായത്, 'പുലോമജാ' ഇന്ദ്രാണി; ഇന്ദ്രാണിയുടെ 'വല്ലഭൻ' ഇന്ദ്രൻ. ഇന്ദ്രന്റെ 'സൂന' (പുത്രൻ) അജ്ജുനൻ, അജ്ജുനന്റെ 'പത്നി' ഭ്രൂപദി, ഭ്രൂപദിയുടെ 'പിതാവു' ഭൂപദൻ, ഭൂപദന്റെ 'ആത്മഭൂ' (പുത്രൻ) ശിഖണ്ഡി. ശിഖണ്ഡിയെന്നാൽ സപ്തമെന്നും അർത്ഥമുണ്ടല്ലോ. സപ്തത്തെ 'ശേഖര'ത്തിൽ--ശിരസ്സിൽ ഭൂഷണമായി ധരിക്കുന്നയാൾ: ശിവൻ, ശിവന്റെ വാഹനം വൃഷം-വൃഷമെന്നാൽ കാളയെന്നും കൊടുവേലിയെന്നും അർത്ഥം. അഥവാ, 'പുലോമജാ വല്ലഭൻ' ഇന്ദ്രൻ, ഇന്ദ്രന്റെ പുത്രൻ ഉപേന്ദ്രൻ, ഉപേന്ദ്രന്റെ ഭാര്യ ലക്ഷ്മി, ലക്ഷ്മിയുടെ പിതാവു സമുദ്രം, സമുദ്രത്തിന്റെ പുത്രൻ (ആത്മഭൂ) ചന്ദ്രൻ, ചന്ദ്രനെ ശേഖരത്തിൽ ധരിച്ചിരിക്കുന്നയാൾ. ചന്ദ്രശേഖരൻ-ശിവൻ ശിവന്റെ വാഹനം വൃഷം.

ഫലത്രയാദിചൂണ്ണം:--

ഫലത്രയം ഹിന്നരഹാസചിത്രാ
 രാസ്താ കൃമിച്ഛം സകടുത്രയഞ്ച
 ചൂണ്ണം സമാംശം സിതയാ സമേതം
 കാസംജയേന്നാത്ര വിചാരണീയം

19

ഫലത്രയം=ത്രീഫല, ഹിന്നരഹാ=ചിററമൂത്ത്, ഹതാശം=കൊടുവേലിക്കിഴങ്ങു്, രാസ്താ=അരത്ത, കൃമിച്ഛം=വിഴാലരി, കടുത്രയം=ത്രീകടുക് ഇവ സമം പൊടിച്ചു് സിതം=പഞ്ചസാര ചേർത്തു് സേവിക്കുക; കാസം ശമിക്കുമെന്നുള്ളതിൽ ലേശവും സംശയിക്കേണ്ടതില്ല.

ആമവാതചികിത്സാ.

ദശമൂലകഷായമിത്രീതം വാ
 ലലനോ വിശപകഷായമിത്രീതം വാ

പ്രവിഞ്ചൽ കടികഷിപസ്തിത്തുഖ
ധ്രുവമേരന്ധജമകവേവ തൈലം.

20

ഘോ കാമിനി! ദശമുലകഷായത്തിലോ, അല്ലെങ്കിൽ
മുക്ക കഷായത്തിലോ ഏരന്ധതൈലം=ആവണകെണ്ണ
ചേർത്തു സേവിച്ചാൽ അരക്കെട്ടിലോ, വയറിയിലോ വസ്തി
യിലോ ഉണ്ടാകുന്ന വേദന ഉടൻ ശമിക്കും.

രാസ്താമൃതാനംഗരദവദാരു
പഞ്ചാംശ്രിയശ്ശേന്ദ്രയവഃ കഷായഃ
രബ്ധുകതൈലേന സമനപിതോഽയം
ധാന്താഭവേദാമസമീരണസ്യ.

21

രാസ്താ = അരത്ത, അമൃതം, നാഗരം = മുക്ക, ദേവ
ദാരം = ദേവതാരം, പഞ്ചാംശ്രിയശ്ശം = ദശമുലം, ഇന്ദ്രയ
വം = കടികപ്പാലയരി ഇവ കൊണ്ടുള്ള കഷായത്തിൽ രബ്ധു
കതൈലം = ആവണകെണ്ണചേർത്തു സേവിക്കുക; ആമവാ
തം ശമിക്കും.

വിലാസിനീ വിലാസേന വിലാസഹൃദയം യഥാ
തഥാഗുളുചീവിശേപന ഘരോദാമസമീരണം

22

വിലാസിനിയായവൾ എപ്പോഴും അവളുടെ വിലാ
സത്താൽ പുരുഷഹൃദത്തെ അപഹരിക്കുന്നുവോ അതുപോ
ലെ ഗുളുചീ = ചിററമൃതം, വിശപാ = മുക്ക ഇവകൊണ്ടുള്ള
കഷായം ആമവായുവിനെ ഘരിക്കും.

നേത്രരോഗചികിത്സാ.

കലതമാദ്യഞ്ജനം:—
സമൃക്സപിന്നാമരനജരസേകാനദോരത്ഥാഃ കലതമാ-
ശൈഖലന്ദലാഃ പരിഹൃതതൃഷാഃ പ്രശസ്തസീമന്തിനീഭിഃ

നയനയോർവിഹിതോ മധുനാനപിതോ

ബഹുലപല്ലവപല്ലവജോഃസൗ

25

(മുരിങ്ങയുടെ തളിസ് കശകിപ്പിഴിഞ്ഞു നീരൊടുത്തു തേൻചേർത്തു കണ്ണിലൊഴിച്ചാൽ, വാതം, പിത്തം, കഫം ഇവയാലുണ്ടാകുന്ന വിവിധങ്ങളായ നേത്രരോഗങ്ങൾ ശമിക്കും.)

അജ്ജനപ്ലവം അജ്ജനം:—

കവചയനയനോജ്ജനം കഫോണ്ണേഃ
സഹ സിതയാ സുനിരാചരീ കരോതി
പ്രിയകരമിവ കാമിനീ നവോഡാ
ലാലുകചശാലിനി വക്ഷസി പ്രയുകതം.

26

ഘോരപങ്കജലോചനേ കടൽനരയും കല്പുണ്ടവുക്രൂടി അരച്ചു കണ്ണിലെഴുതുക; അർജ്ജുന (മാലക്കണ്ണി) ഞ്ഞെടയും (ഒഴിക്കാ). എങ്ങിനെ ചെയ്യാം, ഘോരപങ്കജലോചനേ കടൽനരയും, സപചക്ഷസ്സിൽ പ്രയോഗിച്ച പ്രിയതമകരത്തെ ഒഴിവാക്കുന്നതുപോലെ.

ഇനീനിമദിതമാത്രേ നേത്രരോഗാതുരാണാം
നിശി സമധൃഘതാഗ്രാ സേവ്യമാനാസുഖായ
അഹി നവശാതുലീഖാലോലഭൃഷ്ടേ തപമഗ്രാ
അനയസി ഖത കന്യാദൈവപരീത്യാ പരതു.

27

ആത്രേ നേത്രരോഗത്താൽ പീഡിതരായ ആളുകൾക്ക് രോഗോപശമനത്തിനായി, ത്രിഫലപ്പെട്ടി തേനും നെയ്യും കൂട്ടി ചാലിച്ചു രാത്രയിൽ അത്താഴത്തിനുശേഷം സേവിക്കണമെന്നു പറയപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു. എന്നാൽ നവജനനമായ ശിശുവെപ്പോലെ ചഞ്ചലദൃഷ്ടിയായ ഘോരപങ്കജലോചനേ കടൽനരയും

തമേ നീ സ്രീകളിൽ ശ്രേഷ്ഠയാണു്. (അഗ്രപ്രകയന്നാൽ
 ത്രിഫലയെന്നും ശ്രേഷ്ഠയെന്നും അർത്ഥമുണ്ടല്ലോ.)
 പക്ഷേ, നേത്രരോഗികളുടെ കാര്യത്തിൽ നീ വൈപരീത്യം
 ജനിപ്പിക്കുന്നുവേ; കഷ്ടം! (നേത്രരോഗികൾ സ്രീകളെ
 വർജ്ജിക്കണം)

നക്താന്യരോഗപ്രതീകാരം:—

നിരാകരോതിർക്താന്യം സഗോമയരസാകണാ
 യഥാരതേന രമണീ രമണസ്യ മഹാവലം. 28

ഗോമയം=പശുവിൻ ചാണകം. അതിന്റെ നീരിൽ
 കണ=തിപ്പിച്ചി അരച്ചു കണ്ണിലെഴുതുക; രതിയിൽ ബലി
 യുനായ രമണന്റെ ബലത്തെപ്പോലും രമണി നിരാകരി
 ക്കുന്നതുപോലെ ഈ ഔഷധം രക്താന്യ (മാലക്കണ്ണു്)
 ന്റെ ശമിപ്പിക്കും.

ശുക്രരോഗപ്രതീകാരം:—

ശ്യാമേശ്യാമേ പ്രിയശ്യാമേ
 ശ്യാമ ബോധിത മാനസേ!
 ശുക്രം ശമയതി ക്ഷിപ്രം
 മാക്ഷികാ മാക്ഷികാനപിതം. 29

ഘോ ശ്യാമേ പ്രിയസുന്ദരി! മാക്ഷികം=മാക്ഷീരക്കല്ല്
 മാക്ഷികം=തേൻ ചേർത്തരച്ചു കണ്ണിലെഴുതിയാൽ ശുക്രരോ
 ഗം ശമിക്കും.

കാമിലാചികിത്സാ

ത്രിഫലാവൃത ഭൂനിംബതിക്ത ദാവ്യമുതാകൃതഃ
 കപാഥോമധുസമരായകഃ കാമിലാചാണുരോഗജിതം. 30

ത്രിഫലം=നെല്ലിക്ക, താന്നിക്ക, കടുകു; വൃഷം=
 ആടലോടകവേൽ; ഭൂനിംബം=പുരന്തരിച്ചുണ്ടവേൽ, തിക്ത

=കടുക്കരോമിണി, ഭാവി=മരമഞ്ഞൾത്തൊലി, അമൃതം
 ഈ കഷായം തേൻ മേൽപ്പൊടി ചേർത്തു സേവിക്കുക;
 കാമിലയും പണ്ഡ്യുരോഗവും ശമിക്കും.

കാമിലയ്ക്കു നസ്യം:—

ദേവദാളീഫലരസോ നസ്യതോ ഹന്തി കാമിലം
 സന്ദേഹോ നാരത്ര സഹ്യല്ലനീലോല്പലവിലോചനേ ! 31

വിടിൻ നീലത്താമരപോലെ മനോഹരമായ ലോ
 ചനങ്ങളുള്ളൊവെ—സുന്ദരി ! ദേവതാളിക്കായുടെ നീരൊടു
 ത്തു നസ്യം ചെയ്താൽ കാമില ശമിച്ചുപോകും; സംശയ
 മില്ല.

കാമിലയ്ക്കു അഞ്ജനം:—

ഗിരിമൂലാത്രിരാത്രീണാമഞ്ജനം കാമലാപഹം
 ഇദം യദി ഭവേന്മിത്ത്യാ ശപഥസ്തു തവാജ്ഞേ ! 32

ഗിരിമൂലം=കാവിമണ്ണ്, യാത്രി=നെല്ലിക്ക, രാത്രി=മ
 ഞ്ഞൾ ഇവ പൊടിച്ചുകണ്ണിലെഴുതിയാൽ കാമില ശമി
 ക്കും. ഘേ അജ്ഞേ ! ഇതു് നിനക്കു മിഥ്യയായി തോന്നുന്നു
 വെങ്കിൽ ഏകൻറ ശപഥമായിരിക്കട്ടെ.

കാമിലയിൽ സനാഗരഗോമുത്രപ്രയോഗം:—

അയേ മനോജ്ഞൈകണ്ഡലേ !

സഹ്യരന്ദ്രഖേദമണ്ഡലേ !

ഗവാം പന്യസേനാഗരം

നിഹന്തി കാമലജരം.

33

കണ്ണാരണവിഭ്രഷിതയായ സുന്ദരി ! ചന്ദ്രവദനേ !
 പശുവിൻപാലിൽ ചുക്കുപൊടിച്ചിട്ടു സേവിച്ചാൽ കാമ
 ല ശമിക്കാ. (ചുക്കിനപകരം നെല്ലിക്കയും ചേക്കാറുണ്ടു്)

സ്രീരോഗചികിത്സാ

യോനിശുദ്ധ പ്രതീകാരം:—

പിച്വമന്ദരസേന മിശ്രിതൈഃ
പിച്വമന്ദാനിലശതൃബീജകൈഃ
ഘൃതിതഃ വടികാം ഭോഗന്തരേ
ഭഗ്നുലപൃശമായ ധാരയേത്.

34

പിച്വമന്ദം=വേപ്പിൻകരു, അനിലശതൃബീജം=ആ
വണക്കരി ഇവസമം വേപ്പില നീരുചേർത്തരച്ചു് ഇളിക
യാക്കി യോനിയിൽ ധരിച്ചാൽ യോനിശുദ്ധ ശമിക്കും.

യോനിശുദ്ധയ്ക്കു ലേപനം:—

തരുണ്യന്തരണീമൂലം ഛോഗസുപ്പിസമനപിതം
ശിവശസ്ത്യാഭിധാഃഖാധശയോനിസ്ഥമാ ഹന്തിസരപരം 35

ഘോ തരുണി! തരണീമൂലം=വെൺകമ്മട്ടിവേൽ,
ഛോഗസുപ്പിസ്=ആട്ടിൻനെണ്ണിലരച്ചു് യോനിയിൽ ലേപ
നം ചെയ്താൽ, യോനിയിലുള്ള ശിവശസ്ത്യാഭിധമായ
(ശുദ്ധ) രോഗങ്ങൾ ശമിക്കും.

മുഖപ്പാൽ ഭുഷിക്കുന്നതിനു്:—

ശോചീവൃകീ ദാരു കിരാതമുഖാ
തിക്താമൃതാ വിശപചുനേന്ദ്രജാനാം
കപാമേഴയമുക്തേതം മൃഗലോചനാനാം
ഭൃഷ്ണസ്യ ഭൃശസ്യ വിശോധനായ.

36

ശോചീ=നറുനീണ്ടിക്കിഴങ്ങു്, വൃകീ=പാടക്കിഴങ്ങു്,
ദാരു=ദേവതാരം, കിരാതം=പുത്തരിച്ചുണ്ടാവൽ, മുഖം=
വെൺകരുവവേൽ, തിക്തം=കടകരോഗിണി, അമൃതം=

ചിററമുതൽ, വിശ്വപംചുഷ്ഠം, ഘനം=മുത്തങ്ങാ, ഇന്ദ്രജം=
കടകപ്പാലന്തരി ഇവകൊണ്ടുള്ള കഷായം സ്രീജനങ്ങളുടെ
മുഖപ്പുസ്തം ഓഷ്ഠത്തെ ശമിപ്പിക്കും, ശുദ്ധമാക്കും.

രക്തസ്രാവചികിത്സാ.

കടകദേശീരസജാബുവാശാ
ഭൂനിംബഭില്ലീതിലജഃ കഷായഃ
ക്ഷൗദ്രാനപിതഃശ്വഞ്ചലലോചനാനാം
നാനാവിധാനി പ്രദരാണി ഹന്ത്യാൽ.

37

കടകദേശി=മരമഞ്ഞൾത്തൊലി, രസജം=രസാജ്ഞ
നക്കല്ലി, അബു=മുത്തങ്ങാ, വാശാ=മുട്ടമുട്ടകുത്തിൻ
വേൽ, ഭൂനിംബം=പുത്തരിച്ചുണ്ടവേൽ, ഭില്ലീ=ചേർക്കുരു,
(ശുദ്ധി) തിലജം=എള്ളു ഇവ കഷായം വെച്ചു ക്ഷൗദ്രം=
തേൻചേർത്തു സേവിക്കുക; നാനാവിധങ്ങളായ രക്തസ്രാവം
ശമിക്കും.

തണ്ഡുലീയാദിപുണ്ണം:—

കവലയങ്ങളനേത്രേ തണ്ഡുലീയസ്യമുഖം
രസജമപി സമാംശം ഭേഷജപന്ദപമേതൽ
ഘിമകരമുഖി യുക്തം തണ്ഡുലാംഭോമധുദ്വ്യാം
പ്രദരവേമുഖീണ്ണം സുന്ദരീണാം നിഹന്തി.

38

പ്രിയേ ചന്ദ്രമുഖി. കമലനേത്രേ! തണ്ഡുലീയസ്യ
മുഖം=ചെറുചീരവേൽ, രസജം=രസാജ്ഞനക്കല്ലി ഇവസു
മം, തണ്ഡുലാംഭസ്സു = അരിക്കാടിയിൽ ചേർത്തരച്ചു തേനും
കൂട്ടി സേവിക്കുക; സ്രീകളുടെ രക്തസ്രാവം ശമിക്കും. ഈ
യേശംഗത്തെ മറ്റൊരു പ്രകാരത്തിൽ കാണുന്നു:—

അയി സരോരുഹസോദരലോചനേ |
രസജതണ്ഡുചകാംപ്രീഭവം രജം
സമധുതണ്ഡുലവാനിനിവാരയേ-
ന്മുഗദശാം പ്രദരം ഭൃദരം ഭൃതം.

36

രജോ f വരോധത്തിന്:—

മൂലംഗവാക്ഷ്യം: സ്മരമന്ദിരസ്ഥം
പുഷ്പം f വരോധസ്യ വധം കരോതി
അഭിന്തുകാണാം വ്യഭിചാരിണീനാം
യോഗോ f യഥേവ ഭൃതഗർഭപാതേ.

40

യവാക്ഷി=ശബ്ദപുഷ്പത്തിൻവേൽ യോനിക്കുള്ളിൽ
വച്ചാൽ, സ്ത്രീകൾക്കു യഥാസമയം രജഃപ്രവൃത്തി, (തീണ്ടാ
യിരി) ഉണ്ടാവും; വീര്യകരഭിന്തുകകളായ വ്യഭിചാരിണി
കൾക്കു ഈ യോഗംകൊണ്ടുതന്നെ ശീശ്രുത്തിൽ ഗർഭപാത
വുമുണ്ടാകും.

സുഖപ്രസവത്തിന്:—

മദ്ധ്യപാജ്യയഃഷ്ടീമധുലുണ്ണമൂലം
നിപീയ സുതേ സുമുഖീസുഖേന
സുതണ്ഡുലാംഭേ സിതധാന്യകല്ല-
പാനാദപമിർഗച്ഛതി ഗർഭിണീനാം.

41

മധു=തേൻ, ആജ്യം=നെയ്യ്, യഃഷ്ടീമധു=ഇരട്ടിമധുരം
ലുണ്ണമൂലം=വള്ളിനാരകത്തിൻവേൽ ഇവ സമം അരച്ചു
സേവിച്ചാൽ ഗർഭിണികൾക്കു കുഷ്ഠതകളുണ്ടാവികാനിടയാ
വാതെ പ്രസവിക്കാവുന്നതാണ്; തണ്ഡുലാംഭസ്സ്യ=അരി
ക്കാടി എടുത്തു്, അതിൽ, സിത=പഞ്ചസാര, ധാന്യം=കൊ

തന്മാലയരി, കല്പം ഞം ഇവ അറച്ചുസേവിച്ചാൽ ഗർഭിണികളായ സ്ത്രീകൾക്കു ഛർദ്ദിയുണ്ടെങ്കിൽ മാറിപ്പോകും. സൂതികാരോഗങ്ങൾക്കു് യാത്രാദികഷായം:—

ധാന്യബൃംഹം പായാസപാത്രവിഷ്ണുവലം

രേണു ഭൃസ്സർശീതം

ഗർഭിണ്യാഃസൂതികായാ അവിരധിരശ്യാ-

മാതിസാരജപരപ്പം

മുസ്സാശ്രുശ്ശീവിഷാണാം പ്രശമയതിരജഃ

സേവിതം ക്ഷൗര്യകൃതം

ബാലാനാം വാന്തികാസ ജപരമതിവിഷ്ണു

ക്ഷൗര്യകൃതം രജോവാ.

42

ധാന്യം=കൊത്തന്മാലയരി, ബൃംഹം=മുത്തങ്ങ, അംബു പായം=രാമച്ചം, ഇരവേദി, അരജം=പെരുമരം, അമൃതം, വിഷാ=അതിവിടയം, ബലം=കറഞ്ഞോട്ടിവേൽ, രേണു=പപ്പടകപ്പല്ല, ഭൃസ്സർശം=കൊടിത്തുവവേൽ, ശീതം=ചന്ദനം ഇവ ചതച്ചിട്ട് കഷായംവെച്ചു സേവിച്ചാൽ ഗർഭിണികൾക്കും, പ്രസവിച്ച സ്ത്രീകൾക്കും രക്തസ്രാവത്തിനും ആമാതിസാരത്തിനും നന്നാണ്. ജപരവും ശമിക്കും. മുസ്സാ=മുത്തങ്ങ, ശ്രുശ്ശീ=കൽകശ്രുശ്ശീ, വിഷാ=അതിവിടയം, ഇവ സമം. പൊടിച്ചു് തേനിൽ ചാലിച്ചു് ശിശുക്കൾക്കു കൊടുത്താൽ ഛർദ്ദി, ചുമ, പനി, ഇവയ്ക്കു ശമനം ലഭിക്കും. അതിവിടയം പൊടിച്ചു തേനിൽ ചാലിച്ചു കൊടുത്താൽ മേല്പറഞ്ഞ രോഗങ്ങൾക്കും ശമനമുണ്ടാകും.

ശിശുക്കളുടെ അതിസാരത്തിന്: —

കുമാരതിസാരം കഷായം സമുദാ-
 മദാസാരി ബാഹോധ്രജഃ ക്ഷൗദ്രയുക്തഃ
 †മദാഹോധ്രവിലപാബുമഞ്ചിഷ്ടബദലാ-
 കഷായോഽവലേഹോഽഥവാക്ഷൗദ്രയുക്തഃ 43

ബാലകരുടെ അതിസാരത്തിൽ, സമംഗം=പടച്ചുണ്ട
 വേൽ, മദം=താതിരിപ്പൂവ്, ശാരിബാ=നരനീണ്ടിക്കിഴങ്ങ്
 ലോധ്രജം=പാച്ചോററിത്തൊലി ഇവ കഷായംവെച്ചു തേൻ
 ചേർത്തു കൊടുക്കുക. മദം=താതിരിപ്പൂവ്, വിലപം=കൂവ
 ഉവേൽ, ലോധ്രം=പാച്ചോററിത്തൊലി, അബു=മുത്തങ്ങ,
 മഞ്ചിഷ്ടം=മഞ്ചട്ടി ഇവ കഷായംവെച്ചു, ചുണ്ണിമാക്കിയോ,
 തേനിൽ കൊടുക്കുക.

കൃഷ്ണാരുണമുസ്തകശ്രുണികാണാം
 തുല്യേന ചുണ്ണേന സമാക്ഷികേന
 ജപരതിസാരം പ്രശമം പ്രയാതി
 സശ്വാസകംസസ്സവമിശ്രിതാനാം. 44

കൃഷ്ണം=തിപ്പലി, അരുണം=മഞ്ചട്ടി, മുസ്തകം=മുത്ത
 ങ്ങോ, ശ്രുണികം=കുക്കടകശ്രുണി ഇവസമം പൊടിച്ചു മാക്കി
 കം=തേൻചേർത്തു സേവിച്ചാൽ ശിശുക്കളുടെ ജപരതിസാ
 രവും കാസം, ശ്വാസം, ചർമ്മത്തിൽ ഇവയും ശമിക്കും.

ഇതി അതിസാരഗ്രഹണീ പ്രതീകാരോനാമ
 തൃതീയോ വിലാസഃ

'മദാവിലപാബാധ്യമേച്ഛാബുദോവാ'
 എന്നു പദാഭേദം. (ഇതുകൃഷ്ണം=അഞ്ചിങ്ങിപ്പലി, അബു=ഇത്തലി)

ചതുർത്ഥാ വില്പനഃ

ക്ഷയരോഗചികിത്സാ

ക്ഷയാദിരോഗങ്ങളുടെ ചികിത്സകൾ കേൾക്കുന്നതിനു രത്നകല ആരംഭിക്കുന്നു:—

വിഭവല്ലഭാമ ലോലിംബരാജീ തേ വാഗപിലാസതഃ
തുഷ്ണിൻ ജായതേ സ്വാമിൻ പുനഃ കിഞ്ചിന്നിരൂപയ. 1

രത്നകല പറയുന്നു:—വിഭവൽശ്രേഷ്ഠനായ എന്റെ സ്വാമി ലോലിംബരാജി അങ്ങയുടെ വാണീവിലാസത്തിൽ ഇനിയും എന്തിങ്ക തുഷ്ണിവരുന്നില്ല; അതുകൊണ്ട് അല്പംകൂടി പറഞ്ഞാലും

വാശാലയോഗം:—

ക്ഷയോല്പത്തിവർത്തശായ സിംഹാസ്യഃ സേവ്യതാം സഭാ
ബഹുനാമസ്യ വിശ്വാസോ ജാതഃ കമലലോചനേ 2

ലോലിംബരാജൻ പറയുന്നു:—ഹേ കമലലോചനേ! ക്ഷയോല്പത്തി ഉണ്ടായാൽ അതിനെ നശിപ്പിക്കുന്നതിനു എപ്പോഴും ആടലോടുകൂടിയും സേവിക്കട്ടെ. തുടർച്ചയായുള്ള സേവകൊണ്ട് അനേകമാളുകൾക്ക് ഇതിന്റെ ഉപയോഗശാസ്ത്രത്തിൽ വിശ്വാസമുണ്ടായിപ്പോയിട്ടുണ്ട്. “വാസായാം വാദ്യമാനായാം ആശായാം ജീവിതസ്യ ച—രക്തപിത്തീ ക്ഷയീ കാസീ. കിമർത്ഥമവസീദതി” എന്നു ചക്രപാണി വചനം.

മധുസിതാ നവനീതപ്രദയാഗഃ—

അയി സുന്ദരി സുന്ദരാനനേ
അചിരഃപാംഗി തരംഗലോചനേ
നവനീതമധുപലാശനാ-

ഓഡുരാജോ f പിഭവേദ് ക്ഷയക്ഷയഃ 3

ഹേസുന്ദരി! സുമുഖി! നവനീതം=വെണ്ണ, മധു=തേൻ
പലാ=കല്ലുണ്ടിടം ഇവ ചേർത്തു സേവിച്ചാൽ പക്ഷാന്തര
ത്തിൽ ചന്ദ്രൻറെകൂടി ക്ഷയരോഗം നശിച്ചുപോകും.

പ്രണരോഗത്തിനു ചികിത്സാ:—

അയി കോമളകന്തളാവലീ
‡ വിലസന്മാലതികാമനോഹരേ!
ത്രികലാജനിതഃ കഷായകഃ

സഹിതോ ഗുഗുലുനാ വ്രണം ജയേൽ. 4

മാലതീലതപോലെ മനോഹരമായ കേശപാശ
ത്തോടുകൂടിയ പ്രിയേ ത്രിഫലകൊണ്ടുള്ള കഷായത്തിൽ
ഗുഗുലുചേർത്തു സേവിച്ചാൽ വ്രണം സുഖമാകും.

മേദരോഗചികിത്സാ:—

മദനജപരകാരിനാമധേരേ!
രസികേ രത്നകലേ! പ്രഭാതകാലേ
ശിശിരാഞ്ച പിബൻ മധുപ്രയുക്തം
ഗണനാഥോ f പി ഭവേത് കിലാസ്ഥിശേഷഃ 5

കാമജപരത്തെ ഉണ്ടാക്കുന്ന ചേരോടുകൂടിയ പ്രിയേ!
രസികേ ഹേ രത്നകലേ! പ്രഭാതകാലത്തു് തണുത്ത

‘വിലസത്’ പല്ലവ മല്ലികാഭാരതം എന്നു പാഠഭേദം.

ശ്രദ്ധജലത്തിൽ തേൻചേർത്തു കുടിച്ചാൽ ഗണപതി കൂടിയും അസ്ഥിശേഷനായിത്തീരും.

കൃമിചികിത്സാ:—

ത്രികടുത്രിഫലാ കലിംഗനിംബ-
 ത്രിവൃദഗ്രാഃ ഖദിരോതഭവഃ കഷായഃ
 പശുഭൃതസമനപിദതാ നിപീതഃ
 കൃമികോടീരപി ഹന്തി ഹന്ത രോഗാൽ. 6

ത്രികടുക്, ത്രിഫല, കലിംഗം=വിഴാലഴി, നിംബം= വേപ്പിൻപട്ട, ത്രിവൃത്തം=ശിവത, ഉഗ്രാ=വയമ്പ്, ഖദിരം =കരിങ്ങാലി ഇവ സമം കഷായവെച്ചു ഗോമൂത്രം മേമ്പൊടിചേർത്തു സേവിക്കുക. കൃമിരോഗങ്ങൾ എല്ലാം പൊടുന്നനവെ ശമിക്കും.

വായ്പുണ്ണിനു ചികിത്സാ:—

ജാതി പ്രവാള ത്രഫല യവാഷ-
 ഭാരുത്രിയാമാമൃതഗോസ്തനീനാം
 കഷായകഃ ക്ഷൗര്യതോ നിഹന്തി
 മുഖസ്യ പാകാ മുഖപങ്കജസ്ഥം. 7

ജാതിപ്രവാളം=പിച്ചുകത്തളിട്, ത്രിഫല, യവാഷം =കൊടിത്തുവവേട്, ഭാരു=ദേവതാരം, ത്രിയാമാ=മഞ്ഞൾ, അമൃതം=ചിറ്റുളുത്, ഗോസ്തനീ=മുന്തിരിങ്ങാ ഇവ കഷായം വെച്ചു തേൻ ചേർത്തു വായിൽകൊണ്ടാൽ വായ്പുണ്ണി ശമിക്കും.

പ്രമേഹചികിത്സാ:—

സ്മഹരത്സു നരോദാരമന്ദാരദാമ
 പ്രകാമാഭിരാമസ്തനദപന്ദരമ്യേ'

ഹരിദ്രാരജോ മാക്ഷികാഭ്രോ വിമിശ്ര-
ശ്ശിവായാഃ കഷായം പ്രമേഹോപഹാരി. 8

പ്രകാശമാനങ്ങളും, സുന്ദരമാദങ്ങളും, മന്ദാരമാല്യ
ത്താൽ അത്യന്തസുശോഭിതങ്ങളുമായ കചപന്ദപത്താൽ
മുനാഹാരിണി! പ്രിയേ ശിവാ=നെല്ലിക്കു കഷായംവെച്ച്
അതിൽ ഹരിദ്രാരജസ്സ്=മഞ്ഞപ്പെടി, മാക്ഷികം=തേൻ
ഇവ ചേർത്തു സേവിക്കുന്നതായാൽ പ്രമേഹം ശമിക്കും.

സർവ്വമേഹപ്ലമായ 'മധുരതഗൃധൃചീസപരസ' പ്ര
യോഗം:—

സമധുശ്ചിന്നാസപരസോ
നാനാമേഹനിവാരണഃ
വദന്തി ഭിഷജഃ സർവ്വ
ശാഭിന്ദുനിഭാനനേ |

9

ശരദ്രുവിലെ ഹിമകരനൂല്യം മനോഹരിയായ
ദേവി! ഛിന്നാസപരസം=ചിറ്റമുതിർന്നീട്, തേൻ ചേർത്തു
സേവിക്കുക; സർവ്വവിധ പ്രമേഹരോഗങ്ങളും ശമിച്ചു
പോകും.

പഞ്ചവണ്ണമനോജ്ഞാലോചനേ |
? ശശിസുഖാനന്തമോഹനശുഭവാനേ |
ജ്വതി മേഹഗണഞ്ചാമൃതാരസോ
മധുര ഇവ ഹരിഹരിണാ പ്രിയേ |

10

സുന്ദരി! ചിറ്റമുതു നിറഞ്ഞ നീരിൽ തേൻ
നാ... ; കൂട്ടിയെടുത്തു...
... പ്രമേഹഗണത്തെ സഹായം...

വാതരക്തചികിത്സാ:—

രതികേളികലാകൾലേ !
 വിലസലലയേ! മലയേന സമാനകലേ
 അമൃതാ വൃതതീ രക്ഷതൈലവതീ
 ലലയേദനിലാസ്രമുദാരതരം. 11

ഓം സുരതകലാപ്രവീദിണി കകണശോഭിതേ! മലയാ
 ചലസമാനം കരോരവം പീഠവുമായ സ്തനങ്ങളാൽ ശോ
 ഭിതേ ! അമൃതിൻ നീരിൽ രക്ഷതൈലം=ആവണക്കണ്ണ
 ചേർത്തു സേവിച്ചാൽ വാതരക്തം ശമിക്കും.

വാതരക്തത്തിനു പിണ്ഡതൈലവും ഏരണ്ഡകാദി
 കഷായവും:—

മധുത്മാരണാ ഗോപികാ ദേവധൂപൈഃ
 ശ്രുതം വാതരക്താചഫം പിണ്ഡതൈലം
 കഷായസ്സഹൈരണ്ഡ തൈലേന പീത-
 റ്റുമൈരണ്ഡസിംഹാസ്യ വത്സാദനീനാം. 12

മധുത്മം=പൊന്മുട്ട്, അരണം=മഞ്ചട്ടി, ഗോപി
 കാ=നരനീണ്ടി, ദേവധൂപം=ചെമ്മുളക്, ഇവകൊണ്ടു പി
 ണ്ടതൈലമുണ്ടാക്കി ദേഹത്തു തേച്ചാൽ ചൂടും, പുകച്ചി
 ലും, രക്തവാതവും ശമിക്കും; ഏരണ്ഡം=വെളുത്താവണ
 ക്കിൻവേൽ, സിംഹാസ്യം=ആടലോടകത്തിൻവേൽ, വത്സാ
 ദനീ=ശതാവരിക്കിഴങ്ങ് ഇവകൊണ്ടു കഷായമുണ്ടാക്കി
 ആവണക്കണ്ണുചേർത്തു സേവിക്കുക, രക്തവാതം ശമിക്കും.
 ദാഹത്തിനും ഉൾദ്വിക്കും ചികിത്സാ:—

രൂഗ്യാജാബുവട പ്രരോഹമധുകൈ-
 മധപനപിതൈഃ കല്പിതാ-

പൂഗ്രാമാശുഭ്രഷം ഭൂശം പ്രശമയേ-
 ഓസ്യാനുരസ്ഥാവടി
 ഏലാലാജലവകനാഗചപലാ-
 സ്രീകോലമജ്ജാംബുദ-
 ശ്രീഖണ്ഡം മധുഖണ്ഡയുക്പ്രശമയേ-
 ചാന്തിം ത്രിദോഷോതഭവം.

13

രക്തം=കൊട്ടം, ലാജം=മലത്ത്, അബ്ജം=മുത്തങ്ങൾ
 വടപ്രരോഹം=പേരാൽമൊട്ട്, മധുകം=അതിമധുരം, ഇവ
 സമം ചൊടിച്ചു തേൻചേർത്തു വായിലിട്ടു നണച്ചു
 റക്ഷക; ദാഹം ശമിക്കും. ഏലാ=ഏലത്തരി, ലാജം=മല
 ത്ത്, ലവകം=ഇലവർണ്ണം, നാഗം=നാഗപ്പൂവ്, ചപലാ=
 തിപ്പലി, ശ്രീ=കൂവളക്കായ്, കോലമജ്ജം=കോലരക്തം,
 അംബുദം=മുത്തങ്ങൾ, ശ്രീഖണ്ഡം=ചന്ദനം, ഇവ സമം
 ചൊടിച്ചു തേനും, കല്ലുണ്ടവും ചേർത്തു സേവിച്ചാൽ ത്രി
 ദോഷങ്ങളാലുണ്ടാകുന്ന ചർദ്ദിയും ശമിക്കും.

വിഷുചികയ്ക്കും:—

ലശുനജീരകഗന്ധകസൈന്ധവ-
 ത്രികടാമംചുണ്ണമിദം സമം
 സപടി നിംബരസേന വിഷുചികാം
 ഘരതിഭോഗരതിഭോഗ വിചക്ഷണേ

14

ഘോ സുരതക്രീഡാകശലേ ലശുനം=വെളുത്തുള്ളി,
 ജീരകം, ഗന്ധകം (ശുദ്ധി) സൈന്ധവം=ഇന്തുപ്പ്, ത്രിക
 ടക്, രാമം=കായം ഇവ സമം ചുണ്ണമാക്കി നാരങ്ങാനീ
 രിൽ സേവിക്കുക; വിഷുചിക ശമിക്കും. (വിഷുചികാ
 ലക്ഷണം:— “സൂചിഭിരിവ ഗാത്രാണി തുദൻ സംതിഷ്ഠ
 തേനിലഃ എന്ന്”)

ഭാഗത്തിൻ:—

രമാർത്ഥാകാരോ ചതുരവദനോ ചാരചികരോ
 വിമുല്യാലങ്കാരോ കരതലലസനീലനളീഭവോ
 നിദായഃ സംജാതസ്തവകീമു സരോജന്മകളീ-
 ദൈഃ ക്ലപ്തേതല്ലേ സ്വപിഫിലമുസാധിത്യ

നിപുണേ. 15

ലക്ഷ്മീസമാനം മനോഹരരൂപേ! മധുരഭാഷിണി!
 ചാരചികരോ കരതലത്തൽ ശോഭിക്കുന്ന നീലത്താമര
 യോടു കൂടിയ പ്രിയോ നിനക്കു ഭാഗം തേങ്ങുന്നവോ?
 ഫേ സാധിത്യകുശലോ! കമലങ്ങളുടേയും കളിവാഴയിലക
 ളും കൊണ്ടു നിമ്മിച്ചിട്ടുള്ള ശയ്യയിൽ അല്പമൊന്നുറങ്ങൂ!

ചിരഞ്ജിന ചികിത്സ:—

രസദിജീരദിനിശാമരീച
 സിന്ദൂരദൈത്യേന്ദ്രമനശിലാനാം
 ചൂണ്ണീകൃതാനാം ഘൃതമിത്രിതാനാം
 ത്രിഭിഃ പ്രലേചൈരപയാതിചാമാ.

16

രസം, ദിജീരം=ജീരകം രണ്ടും, ദിനിശാ=മഞ്ഞര
 രണ്ടും, മരിചം=കരുമുളക്, സിന്ദൂരം, ദൈത്യേന്ദ്രം=ഗന്ധ
 കര, മനശ്ശിലാ=മനയോല ഇവ നെയ്യിലരച്ചു സവാങ്ങും
 തേയ്ക്കുക; മൂന്നുപ്രാവശ്യം ഇങ്ങനെ തേയ്ക്കുന്നതുകൊണ്ടു
 തന്നെ ചിരങ്ങു മാറും.

നഖമുഖലാളനസുഖദാ
 പാമാ രാമാനിതംബ വിസ്താരം

സ്റ്റേഫകനകരസംഗം-

ഗ്ലി പൂർവാപരാപരം യാതി.

17

രസം=ബാലരസം, ഗന്ധം=ഗന്ധകം ഇവ കനകരസം=ഉമ്മത്തില നീരിൽ അരച്ചു റ്റണ്ണയിൽ ചാലിച്ചു ശരീരത്തിൽ തേയ്ക്കുക; ചൊറി, ചിരങ്ങ് ഈ രോഗങ്ങൾ ഒന്നോടെ ശമിക്കും.

വാതപ്രണത്തിരം:-

മനസൈന്ധവ ഗുഗുലുഗൈരികാ-

ശ്യാമധുബാലക പകവിലേപനാൽ
സ്മുദിതമപ്യഖിലം ചരണദേവം
വികചതാമരസപ്രതിമാ ഭവൽ.

18

മനം=താതിരിപ്പൂവ്, സൈന്ധവം=ഇന്റപ്പ്, ഗുൽഗുലു, ഗൈരികം=കാവിമണ്ണ്, ശ്യാമം=നെയ്യ്, മധു=തേൻ ഇവകൊണ്ട് കടമ്പുണ്ടാക്കി പുരട്ടിയാൽ രോഗങ്ങൾ ഉള്ളവർ നീങ്ങി കാലുകൾ വികസിതമാകുന്നു തുല്യമായി തീരും.

മൂലവ്യാധിചികിത്സാ:-

പത്മ്യാ. തിലാർത്തുരകൈഃ സമാംശൈ-

ഗ്ലി. ധനയുക്തൈഃ ചലു മോദകസ്മാൽ
ഭിന്നാമപാണുജപരകഷ്ടകാസ-

ശ്യാസം ജയേൽ വേളാചരജംച തദപൽ. 19

പത്മ്യാ=കടുക്ക, തിലം=എള്ള, അരയ്ക്കരം=ചെക്കർത്ത്, ഇവസമം; ഗുഡം=ശക്കര ചേർത്ത് സേവിച്ചാൽ, അ

ശ്ലാഘ്യം, പാണ്ഡ്യ, ജപരം, കഷ്ടം, കാസം, ശ്വാസം എന്നീ രോഗങ്ങൾ ശമിക്കും; അതുപോലെതന്നെ പ്ലീമയും.

കണ്ഠമാലാചികിത്സാ:—

ശ്ലോതകംസീസഹൃതാശരണീ-

മൂലൈശ്ശ്വൈസ്യസംഗ്രഹിദൃശ്വലിശ്വൈശ്വൈ
ലേപോശ്ചി തൈശ്ശ്ചൈശ്ചി ഗണ്ഡമാലാ
സമീരവേഗാദിവ മോഘമാലാ.

20

ശ്ലോതകം=ചേർക്കൽ, കാസീസം=കുറുത്തീയം, ശ്വാസം=കൊടുവേലിക്കിഴങ്ങു്, ശരണീ=നാഗരണീയം എന്നിവ സമം. രവിദൃശ്വലം=എരുക്കിൻപാല് ചേർത്തുള്ളി ചെയ്യുക; കാഠറിന്റെ ഗതികൾ മോഘമാലയെന്നപോലെ ഗണ്ഡമാല നശിച്ചുപോകും.

കണ്ഠരോഗചികിത്സാ:—

ഗോമൂത്രേണ കൃതഃ കലിശ്ശകടകം-

പാഠാവിഷം f ബ്ലാമൃത-

കപാഥഃ ക്ഷയദ്രവ്യതോ നിഹന്തി സകലാൻ

കണ്ഠാമയാനല്ലഭാൻ

പാഠാ തേജവതീരസംജനയവ-

ക്ഷാരോപകല്യാനിശാ

ദേവദ്രുമ്യുനം കൃതാ മൂലധൃതാ

തദപല്മുഖീ പഠ്യതേ:

21

കലിംഗം=കടകപ്പാലയരി, കടകം=കടകരോമിണി, പാഠാ=പാടക്കിഴങ്ങു്, വിഷം=അതിവിഷയം, അബ്ലാ=മുത്തങ്ങ, അമൃതം=ചിററമുതു് ഇവ സമം. ഗോമൂത്രത്തിൽ

കഷായം വെച്ചു തേൻ ചേർത്തു സേവിക്കുക. ഉല്കൃഷ്ടങ്ങളായ എല്ലാവിധ കണ്ണരോഗങ്ങളും ശമിക്കും. പാഠം=പാഠക്കീഴ്ത്തു, തേജവതീ=ചൈരപ്പനയരി, രസാഞ്ജനം=രസാഞ്ജനക്കല്ല്, ഷ്യാരം=വവക്കാരം, കല്യാ=തിപ്പലി, നിരം=മഞ്ഞരം, ദേവദ്രു=ദേവതാരം, ഇവ സമം ചൊരിച്ചു രേനിൽ കഴിച്ചു ഗുളികയാക്കി വഴിയിട്ടുകൊള്ളുക; കണ്ണരോഗം ശമിക്കും.

മന്ദാഗ്നിയ്ക്കു ചികിത്സാ:—

പ്രാണേശപരി പ്രിയതമോ വദ കിം വദാമി?
 തൽകാന്ത! ശതകിമു മൃഗാക്ഷി! യദഗ്നികാരി
 സമൃക്ത്രണപ്രണയിനി! പ്രണയൻ ശ്രണോമി
 സ്വാദേശനിംബര സസൈന്ധവശ്രംഗവേരം. 22

ഘോര പ്രാണേശപരി പ്രിയതമോ പറയൂ! ഞാൻ എന്താണു പറയേണ്ടതു്? ഘോര മൃഗാക്ഷി! അഗ്നികാരിയായ ഒഴുഷധം ഏതെന്നാണോ? ശരി; അങ്ങിനെയെങ്കിൽ കേട്ടുകൊള്ളൂ. നാരങ്ങാനീരും ഇഞ്ചിനീരും കൂടി എടുത്തു സമം ഇത്തുപ്പു ചൊടിച്ചിട്ടു സേവിച്ചാൽ, അഗ്നി വർദ്ധിച്ചു വിശപ്പുണ്ടാക്കും.

ഹിംഗപഷ്ടകം:—

ഹിംഗവ്യോഷാജമോജാ ദപിജരണലവണം
 പ്രാക്ദജേത്യാജ്യഭൂക്തം
 കുശ്യാത്ജാജപല്യമാനം ജപലനമനിലജം
 ഗുല്മമേന്ദാന്നിഹന്തി.

വൃക്ഷാശ്ലാഘം വഹ്നി പത്മ്യം ത്രികട പട്ട വിധം
ജന്തുജീരജീരയഗ്രം

ഭീപ്യാസസവർച്ചലഞ്ചാപലമപി സകലം
ഭൃസസാച്ചക്രരീതി.

23

ഹിംഗു=കായം, (പൊരിച്ചെടുക്കണം) വ്യോഷം=
ത്രികടകം, അജമോജം=അയമോദകം, ദ്വിജരണം=ജീരക
വും, കരിംജീരകവും, ലവണം=ഇന്തുപ്പ്. ഇവ സമം പൊ
ടിച്ചു നറുനെയിൽ ചാലിച്ചു ഉണിന്നുമ്പു സേവിക്കുക.
അഗ്നിദീപനം ഉണ്ടാകും. വാതമൂലങ്ങളുൾ ഏല്പാം ശമിക്കും.
ഇതിനു ഹിംഗപുഷ്പം എന്നു പേരു പറഞ്ഞുകാണുന്നു.

വൃക്ഷാശ്ലാഘം=വാളംപുളിവേരിലെ തൊലി. വഹ്നി=
കൊടുവേലിക്കിഴങ്ങു, പത്മ്യം=കടുകു, ത്രികടം=മുക്കു,
മുക്കു, തിപ്പലി, പട്ടം=ഇന്തുപ്പ്, വിധം=വിളയുപ്പ് (കറി
യുപ്പ്), ജന്തുജീരത്ത്=വിഴാലരിക്കാനു, ജീരയഗ്രം=ജീരകം
മണ്ടം (ജീരകം, കരിംജീരകം) ഭീപ്യാം=അയമോദകം, സസ
വർച്ചലം=സുവർച്ചലക്കാരം, ഇവ സമം പൊടിച്ചു സേവി
ച്ചാൽ പവ്തത്തെക്കൂടിയും ദഹിപ്പിക്കും.

ലോലിംബരാജമുണ്ണം:—

ശുണ്ഠീബാണമിതാകണാണുവമിതാ
ഭീപ്യായവാന്യാഃ ക്രമാത്

ഭോഗാനാം ത്രിഭയം ദപയഞ്ച ലവണാൽ
ഭോഗഃ ശിവൈതൽസമം

കോഷ്ഠാഭോഗാമമൂലമലഹൃ-
ല്ലോലിംബരാജോദിതഃ

മുണ്ണോദീനപി ഭൃസസാൽ പ്രകരതേ
കിം ഭോജനം ഭോജനാഃ?

ശുണ്ണീ=മുക്തം (അഞ്ചു) കണാ=തിപ്പലി (നാലു) ദീപ്യാ
 =അനുഭവമോദകം (മൂന്നു) യവാന്തീ=ജീരകം (രണ്ടു) ലവണം
 =ഇന്ദുപ്പൂ (ഒന്നു) ശിവം=കടുക്ക (മേൽപറഞ്ഞവകൾ
 കൈലാസം സമം-15) എല്ലാംകൂടി ചുണ്ണാണി സേവിക്കുക.
 വയറുവീർപ്പ്, ആമദോഷം, തലവ്യം, മലബന്ധം, ഹൃദ്രോഗം
 ഇവയെല്ലാം ശമിക്കും. പവ്തങ്ങളെക്കൂടി ദഹിപ്പിക്കാൻ
 ശക്തിയുള്ള ദിവ്യമായ ഈ ചുണ്ണാണി ലോലിംബരാജനാൽ
 തന്നെ ഉപദേശിക്കപ്പെട്ടിട്ടുള്ളതും, അതുകൊണ്ടുതന്നെ
 ലോലിംബരാജചുണ്ണാണി എന്ന പേരോടുകൂടിയതുമാകുന്നു.

കണ്ണശുദ്ധിക്കും സ്വപരദേവതീന്ദ്രം മറ്റും ചികിത്സ:—

ജീഹ്വകണ്ഠാഹൃദാഃ വിശേഷനകരം

വൈസപത്യശോഫംപഹം

ശ്രോണീശ്ചപസു വലസു കാസ ചലജി-

പ്യച്ഛം കടുപ്പം ചമു

പാകേ സപരദ വിബന്ധനദ്രുചികരം

ക്ഷുദ്രോധനം ഭോജനേ

ഭോക്തവ്യം സഹ സൈന്ധവേന ച തഥാ

നിംബുദ്രവൈരാൻദ്രകം.

25

ഉഷണിനമുഖ്യം നാരങ്ങാനീരം ഇഞ്ചിനീരംകൂടി ചേ
 രുത്ത് അതിൽ ഇന്ദുപ്പൂകൂടി സേവിച്ചാൽ നാവിനും, കണ്ണ
 ത്തിനും, ഹൃദയത്തിനും ശുദ്ധിയുണ്ടാകും. സ്വപന്ധം,
 ശോഫം ഇവയും ശമിക്കും. ഈ ശേഷധം ശ്വാസം, കഫം,
 ചുമ ഇവയെ ശമിപ്പിക്കുന്നതും, ധതുപുഷ്ടിയെ ചെയ്യുന്ന
 ത്തും, മലബന്ധത്തെ തീർക്കുന്നതും, രുചികരവും, വിശപ്പു
 ണ്ടാക്കുന്നതുമാകുന്നു.

വിദ്വധിക്കു ചികിത്സാ:—

ശിശു. ദീപ്യവരണാ ദപിയാമിനീ
കഞ്ചരാശനകൃതഃ കഷായകഃ
ബോലപുണ്ണസഫിതോന്തരുത്ഥിതം
വിദ്വധിഃ വിഭലയേശസംശയം. 26

ശിശു = മുരിക്കുഞ്ഞാലി, ദീപ്യം = അയമോദകം, വരണം = നീർമാതളവേരും, ദപിയാമിനീ = മഞ്ഞൾ രണ്ടും, കഞ്ചരാശനം = അരയാൽ തൊലി, ബോലപുണ്ണം = ഇവ കൊണ്ടുള്ള കഷായം വിദ്വധിയെ നിസ്സംശയം ശമിപ്പിക്കും.

ഏദ്രോഗചികിത്സാ:—

കമലകശമുലുപയോധര-
ചെയസമഘിതഹാരമനോരമേ!
ഏദയരക്ഷഘിതം ഘൃതമജ്ജന
സപസകല്പസുസാധിതമംഗനേ. (27)

ഘേ മനോരമേ! അജ്ജനസപസം = നീർമരതിന്റെ ഇല ഇടിച്ചുപിഴിഞ്ഞ നീരിൽ നെയ്യ് കാച്ചി സേവിച്ചാൽ ഏദ്രോഗം ശമിക്കും.

ദന്തരോഗ ചികിത്സാ:—

സോയം സുഗന്ധിമുകളോബകളോ വിഭാതി
വൃഷ്ണാഗ്രണീഃ പ്രിയതന്ദേ മരണൈകഖന്ധഃ
യസ്യ തപശ്ചൈവ ചിരചർച്ചിതയാസുഗാഢം
ദന്താ വേന്തി. ചപലാ അപിവജ്രുതൃല്യാഃ 28

യാതൊന്നിന്റെ തൊലി (പട്ട) എടുത്തു പല്ലുതേച്ചാൽ എത്രയും ആടിക്കൊണ്ടിരിക്കുന്ന പല്ലുകളും വജ്ര

ഇലച്ചങ്ങലായിത്തീരുമോ, ഹേ പ്രിയതമേ, വൃക്ഷങ്ങളിൽ
 ശ്രേഷ്ഠവും, കാമൻ ഏകബന്ധുവും ആയ ആ ഇലഞ്ഞി
 സുഗന്ധമുകുളങ്ങളോടെ ശോഭിക്കുന്നു !

രക്തചിത്ത ചികിത്സാ:—

ഭിന്ദന്തി കഃ കഞ്ജരകംഭവോളിം
 കിമവ്യയം വക്തി രതേ നവോഽഥാ
 സംബോധനം നഃ കിമുരക്തചിത്തം
 നിഹന്തി കസ്തനപി വദ തപമേതൽ. 29

പ്രിയേ! ആനയുടെ മസ്തകത്തെ പിളർന്നവനാൽ?
 (സിംഹഃ) പുതുതായി വിവാഹിതയായ സ്ത്രീ രതിവേള
 യിൽ പറഞ്ഞുപോകുന്ന അവ്യയം ഏതു? ('ന'—നിഷേ
 ധാത്മകമായ ശബ്ദം) നു എന്നതിന്റെ സംബോധന എ
 ന്നാണു്? (നാ) എന്നാൽ രക്തചിത്തത്തെ ശമിപ്പിക്കുന്ന
 ഔഷധമേതെന്ന് നീ പറഞ്ഞേക്ക! (മുൻപുള്ള മൂന്നു
 ചോദ്യങ്ങളുടെയും ഉത്തരംകൂടിയാൽ രക്തചിത്തത്തിനു്
 ഏറ്റവും ഫലപ്രദമായ ഔഷധം എന്തെന്നു ലഭിക്കുന്നു.)
 സിംഹാനനം=ആടലോടകം.

ഇക്കിളിനു ചികിത്സാ:—

വിശപാശിവാകണാചുണ്ണ-
 സ്തസിതസ്തമധുസൃതഃ
 നസ്യവദ്പിശപതുഡയോ
 ഹിക്കാധിശാരകാകഃ. 30

വിശപം=ചുക്ക്, ശിവം=നെല്പിക്കാ, കണാ=തിപ്പലി,
 ഇവ ചൊടിച്ചു്, സീതാ=മുളുണ്ടം, മധു=തേൻ ഇവ

മേമ്പൊടി ചേർത്തു സേവിക്കുക. വിശപ്പം=ചുട്ട്, ഗുഡം=ശർക്കര ഇവ കൂട്ടിച്ചേർത്തു നസ്യംചെയ്യുക. ധിക്കാരകാരകനായ ഇക്കിളം ശമിക്കും.

ചിത്തഭ്രമത്തിനു ചികിത്സാ:—

ഓരാലഭോകഷായസ്യ
ഘൃതയുക്തസ്യ സേവനാൽ
ഭ്രമശ്ശാമ്യതി ഗോവിന്ദ-
ചരണസ്മരണാദിവ.

.31

ഭഗവാൻ നാരായണന്റെ ചരണസ്മരണംകൊണ്ടു സംസാരികഭ്രമം നശിക്കുന്നതുപോലെ, ഓരാലഭോകൊടിത്തുവവേൽ കഷായംചെയ്തു നെയ്യു മേമ്പൊടിച്ചേർത്തു സേവിച്ചാൽ ഏതുവിധമുള്ള ചിത്തഭ്രമവും അകന്നുപോകും.

ശോകചികിത്സാ:—

അയി രത്നകലോ കരു മാ കലഹം
കളഹാസകളത്രസമാനഗതേ
ശ്രുണമദപചനം വദ വൈദ്യമണേ
മദിരാ മദിരാക്ഷി ശുഖം ശമയേത്.

32

അല്ലയോ രത്നകലോ നീ കലഹിക്കാതിരിക്കൂ. ഘോഷകളഹംസഗമനോ നീ എന്റെ വാക്കുകൾ കേട്ടാലും. മദിരാക്ഷി! ഹൃദയഭുവത്തെ ശമിപ്പിക്കാൻ മദിരാമദ്യത്തെ പാനം ചെയ്യണം.

മൂർഛസ്തംഭചികിത്സാ:—

പുനർവാ ന്ദഗരദാരുചത്വ്യാ
പ്ലോതകഃ മരിന്നരുഹാം കഷായഃ

ദേശംപ്രിമിത്രം പരിവേയ ഉരേ-

സ്തംഭേ f മവാ മുത്രപ്രപ്രയാഗഃ

33

പുനൻവാ=തമിഴാമവേൽ, നാഗരം=മുക്ക്, ദാരം=
ദേവതാരം, പത്മം=കടക്ക, ഭല്ലാതകം=ചേർന്നു, മിന്ന
രഹം=വിറമുത്ത്. ഈ കഷായം, ദേശംപ്രി=ദേശമുലം
ചേർന്നു സേവിച്ചാലും, ഗോമുത്രത്തിൽ പുരം=തൽഗുലു
പൊടിച്ചിട്ടു സേവിച്ചാലും ഉത്തസ്തംഭം ശമിക്കുന്നതാണ്.

മുത്രകൃഷ്ടചികിത്സാ:—

സക്ഷത്രദ്രം കശകാശദോഗക്ഷരശിവാ
ശമ്യാകപാഷാണാഭിഃ
ദസ്സ്യം പരിസേവിതം പരിഹാരം-
സദ്യോശ്ശരീം ദസ്സരാം
ഏലാ പവ്തഭിഷ്ഠിലാ ജതുക്നാ
മുണ്ണം തുഡേനാനപിതം
യദപാ തണ്ഡുലയാവനോദകയുതം
സ്യാന്മുത്രകൃഷ്ടരൂപഹം.

34

കശം=ദർവേൽ, കാശം=ശ്വരദർവേൽ, ഗോക്ഷരം
തൈരിഞ്ഞിൽ, ശിവാ=നെല്ലിക്കാ, ശമ്യാകം=കൊന്നക്കുരു
ന്ന്, പാഷാണാഭിത്ത്=കല്ലുവഞ്ചി, ദസ്സ്യം=കൊടിത്തുവ
വേൽ, ഇവ കഷായംവെച്ച് തേൻ മേമ്പൊടി ചേർന്നു സേ
വിച്ചാൽ ദസ്സരമായ അശ്ശരിയും പെട്ടെന്നു ശമിക്കും.

ഏലം=ഏലക്ക, പവ്തഭിത്ത്=കല്ലുവഞ്ചി, ശിലാജതു
=കന്നടം, കന്നം=കിപ്പലി ഇവ പൊടിച്ചു, ശക്കരയിലോ
അരിക്കാടിയിലോ സേവിക്കുക; മുത്രകൃഷ്ടരൂപം ശമിക്കും.

ലിപ്തം സപ്തദിനം മസൃരജസാ
 സപ്തിഃ പരശ്ശാഖിനാ
 വക്ത്രം ശരദചന്ദ്ര സുന്ദരതരാ
 വ്യാഗസ്യ ഭോഗാതഭവേൽ.

(86)

ന്യഗ്രോധാങ്കരം=പേരാൽമൊട്ട്, കഷ്ടം=കൊട്ടം,
 ലോഭ്യം=പാച്ചോററി, വികസാ=ഇലവിൻപശ, ശ്യാ
 മം=ചാമ, മസൃരം=ചണമ്പയറ്റ്, അരുണം=മഞ്ചട്ടി, ശ്രീ
 ഖണ്ഡം=ചന്ദനം, ഇവ പാലിലരച്ചു മുഖത്തു ലേപനം
 ചെയ്യുക; കരിമുഖം മാറിപ്പോകും. ഇനി, മസൃരജസ്സ്യം=
 ചണമ്പയറിൻ പൊഴി നെയ്യിൽചേർത്തു ലേപനംചെയ്യാ
 ലും, ശാഖി=ഉലുവായരി പാലിൽ അരച്ചു ലേപനംചെയ്യാ
 ലും ഏഴുദിവസംകൊണ്ട് 'കരിമംഗ' എന്ന രോഗം നിശ്ശേ
 ഷം മാറി മുഖം ശരത്കാലചന്ദ്രനു തുല്യമായിത്തീരും.

[മുഖരോഗങ്ങൾക്കു മറ്റു വികിരസകരം:—

ഇംതുല്യാഃ ഫലമഞ്ജകോ ജലയുതോ
 ലേപാന്തവേ കാന്തിഭോ
 ലോഭ്യേംഗ്രാധനികാ നിഹന്തി പിടികാ
 സ്താരുണ്യജാ ലേപനാൽ
 ഹാർദ്ദം രക്തമന്ദ്രഷികാരുജിഹിതോ
 മുക്തേണ ലേപോ fഥവാ
 പിണ്ണാകസ്യ പുരാതനസ്യ ശക്തഃ
 പാദായസ്യ ശ്യാവം.

(87)

പേരാൽമൊട്ട്, കൊട്ടം, പാച്ചോററിത്തൊലി, മ
 മഞ്ചട്ടിപ്പൊടി, ചാമ, ഇലവിൻപശ, രക്തചന്ദനം, ചണം
 പയറ്റ്, ഇവ സമമടുത്തു പശുവിൻപാലിലരച്ചു മുഖത്തു
 പൂശുക. കരിമംഗ എന്ന മുഖരോഗം ശമിച്ചുപോകും.

താന്നിക്കാകരുവിൻകാവു^o പച്ചവെള്ളത്തിലരച്ചു
മുഖത്തു തേയ്ക്കുക; കരിമുഖം ശമിക്കും.

പാച്ചോററിഞ്ഞാലി, വയമ്പു^o, കൊത്തവാലയരി
ഇവ പച്ചവെള്ളത്തിലരച്ചു മുഖത്തു തേയ്ക്കുക; താമണ്ണു
പിടികാ എന്ന മുഖരോഗം പൊടുന്നനവെ ശമിക്കും.]

ശോഭത്തിനു ചികിത്സാ:—

തൈലം ശോഭമപാരമപ്രപഹരേ-

ദൃശീകരാസ്സാമഹാ-

ദൈഷജ്യാമരശ്ശഷ്ടമൂലകയുതം

ബ്രഹ്മീരസേ സാധിതം

തദപദിശപ കിരാത തിക്തമഥവാ

പാഠാനിശാധാവനീ

മസ്സാജീരക പഞ്ചകോലകരജ-

സ്സമ്മിശ്രമസ്സാബ്ദനം.

38

വൃശ്ചീകം=തമിഴാമവേൽ, രാസ്സാ=ചിററരത്ത, മ
ഹാദൈഷജ്യാ=മുക്കു, അമരം=ദേവതാരം, ശ്ശഷ്ടമൂല
കം=ചെമ്പ്രാവള്ളിക്കീഴ്ത്ത ഇവസമം. ഇതിൽ 8 ഭാഗം
ബ്രഹ്മീനീരം, നാലുഭാഗം പഞ്ചവെള്ളവും, മരുന്നിന്റെ
തുകത്തോളം നല്ലണ്ണയും ചേർത്തുകാച്ചി പുണ്ണയോളമാ
ക്കി അരിച്ചു ദേഹത്തു തേക്കുക. ശരീരത്തിലുണ്ടാകുന്ന
വീക്കം ശമിക്കും.

വിശപം=മുക്കു, കിരാതം=പുത്തരിച്ചുണ്ടവേൽ,
തിക്തം=കടുക്കരോമിണി, ഇവ സമം പൊടിച്ചു മുഴു
വെള്ളത്തിൽ സേവിക്കുക. നീരു ശമിക്കും.

പാഠം=പാടക്കിഴങ്ങ്, നിശാ=മഞ്ഞരം, ധാവനീ=
കൊത്തമ്പലയരി, മുക്തം=മുത്തങ്ങ, ജീരകം, പഞ്ചകോലം
=തിപ്പലി, കാട്ടുമുളകിൻവേരും, കാട്ടുനീപ്പലിന്വേരും, കൊടു
വേലിക്കിഴങ്ങ്, ചുക്ക് ഇവ സമമെടുത്തു് പൊടിച്ചു പൊ
ടി ചുട്ടുവെള്ളത്തിൽ കുടിക്കുക; നീരും ശമിക്കും.

തലവേദനയ്ക്കു ചികിത്സാ:—

ലേപഃ പാഠാവടോലശ്ശയദന്ധകജടാ-

ശിശുഭദ്രഃ ഘൃകയൈർ-

ധാന്യാമൃണ പ്രവിശ്യാഃ പ്രശമയതിമഹാ

മുർദ്ധരോഗാനശേഷാൻ

പത്രം പകചംഘൃതാകതം രവിഭവമനലേ-

തപിതം പീഡയേത്ത-

ത്തോയം കണ്ണി നിഷിക്തം ലേയതി സകലം

കണ്ണശൃലം സമുഖം.

39

പാഠം=പാടക്കിഴങ്ങ്, പടോലം, ശ്ശയദം= ചുക്ക്,
അന്ധകം=അമ്പലക്കിൻവേരും, ജടാ=ജടാമാഞ്ചി, ശിശു=
മുത്തങ്ങ, ഭദ്രഃ=പൊന്നാന്തകരവരും, ഘൃതം=കൊട്ടു,
ഇവ സമം. ധാന്യാമൃണം=വെപ്പുകാടിയിൽ അരച്ചുതേച്ചാൽ
എല്ലാ ശിരോരോഗങ്ങളും ശമിക്കും.

എരുക്കിന്റെ പഴുത്തുല ന്നെയ്പുരട്ടി വാട്ടിപ്പി
ഴിഞ്ഞു് ചെവിയിൽ ഒഴിക്കുക; കണ്ണരോഗം (ചെവിക്ക
ത്തു തുടങ്ങിയവ) ഒന്നോടെ ശമിച്ചുപോകും.

വാതരോഗ ചികിത്സാ:—

ഘൃതതീക്ഷ്ണയുതസ്സരസാ സപരസോ

ലഘുരാജഗാഹ ഇതി പ്രഥിതഃ

അപഹന്ത്യനിലാൻ സബലാൻ ബഹുലാൻ
 നിജഭക്തമലാനിവ ചക്രധരഃ. 40

ഘൃതം=നെല്ല്, തീക്ഷ്ണം=കരുമുള്ളകൊഴി, സുരസം
 സ്വരസം=തൂളസി നീര് ഇവസമം ചേർത്തു സേവിക്കുക;
 ഭഗവാൻ നാരായണൻ സ്വഭക്തന്മാരുടെ അജ്ഞാനാദി
 മാലിന്യങ്ങളെ എപ്രകാരം നിർമാർജ്ജനം ചെയ്യുന്നുവോ,
 അതുപോലെ ഈ ഭരഷധം വാതവ്യാധിയെ ഒഴിച്ചു കള
 യുന്നു.

മുണ്ണാഃ കഷായാഃ തുടികാഘൃതാനി
 തൈലാനി ഭോഗ്യേന വിജോജിതാനി
 വിലാസിനരഃ വരതവിനാശനായ
 വിലാസിനീനാം പരിരംഭിണാനി. 41

ഭോഗ്യവശാൽ യോജിക്കപ്പെട്ട മുണ്ണുക്കൾ, കഷായ
 കൾ, തുളികകൾ, ഘൃതങ്ങൾ, തൈലങ്ങൾ ഇവയും വിലാ
 സിനിമാരുടെ പരിരംഭിണങ്ങളും വരതശമനകരങ്ങളുമാകുന്നു.
 പിത്തരോഗ ചികിത്സാ:—

അമൃതാമൃതജം സിതാസമേതം
 ഗുണവതി! പിത്തമപാകരോതി സദ്യഃ
 തഷണ ഇവ നിതംബിനീനിതംബാം-
 ബരമതനജപരജ്ജരീകൃതാഃ 42

ഗുണവതിയായ പ്രിയേ! അമൃതിന്റെ നീരട്ടത്തു
 പഞ്ചസാരയോ, നെയ്യും കല്ലുണ്ടവുമോ ചേർത്തു സേവിക്ക
 ക; അത്യന്തം കഠമപരവശനായ തഷണൻ നിതംബിനി
 യുടെ നിതംബാംബരത്തെ എങ്ങിനെയോ അതുപോലെ
 ഈ ഭരഷധം പിത്തവ്യാധിയെ മാറ്റിക്കളയുന്നു.

കഥ ചിഹ്നം:--

കഥാത് ഭവതി ഭോ ഭീരീ
 മിന്നാകപാഥോ മധുരഃ
 അസ്യാശ്ചാ ലക്ഷ്യതേ നൈവ
 തനപശ്ചി തവ മല്യവത്.

43

ഭയശീലയായ പ്രിയോ! അഭീരു=ശതാവരിക്കിഴങ്ങു്,
 മിന്നം=ചിററമുതു് ഇവ കഷ്ടയംവച്ചു് മധു=തേൻ ചേ
 ത്തു് സേവിക്കുക. ഇതു് വളരെ അമുല്യമായ ഒരു യോഗ
 മാൺ.

ഇതി വൈദ്യജീവനേ അതിസാര ഗ്രഹണി
 പ്രതീകാരോനാമ ചതുരത്ഥോ വിലാസഃ.

അഥ പഞ്ചമോ വിലാസഃ

അടുത്തതായി നൂലാമൃഗൻ വാജീകരണത്തെ പ്രസ്താ
 വിക്കുന്നു. അദ്ദേഹമായി കാമേശ്വരീചകുദ്രവ്യനിർദ്ദേശം ചെ
 യുന്നു:—

താംബൂലം മധു കസുമസ്രജഃ വിചിത്രഃ
 കാന്താരം സുരഭര വാ വിഭാസേവത്യഃ
 ഗീതാനി ശ്രവണഹരാണി മൃഗമനം
 ക്ലീബാനാമപി ജനയന്തി പഞ്ചബംബം

1

വെററിലമുറക്കുക, മദ്യംസേവിക്ക, വിചിത്രതരങ്ങളു
 യ പഷ്ടമാല്യങ്ങൾ ധരിക്ക, മന്ദഃഭവകളുടേ ദേവദൂഷ

സങ്കലവും വിശാലവുമായ കേളീവനത്തിൽ ക്രീഡിക്ക, ഹാ
വദോവാദിവിഭാസങ്ങളിൽ പ്രവീണകളായ സ്ത്രീകളുമായി
കഴിയുക, മനോഹരങ്ങളായ ഗാനങ്ങൾ ശ്രവിക്കുക, മൃദംഗ
നദോജനം ചെയ്തു ഇവയെല്ലാം കേവലം നവംസകന്മാ
ർക്കു കൂടി കാമോദ്ദീപനകരങ്ങളാകുന്നു

സമധ്യംപുതമധ്യകപ്രയോഗം:—

സഹിതം ഘൃതേന മധുരം
പരിഷേവിതം പിബതി യോനപതഃ
നവസുഭ്രുവാം സുഖകരസതതം
സാമി വീര്യപൃകിതപുരോ ഭവതി. 2

യാതൊരുവൻ മധുരം=അതിമധുരം പൊടിച്ചു ഘൃ
തം=നെയ്യ്, മധു=തേൻ ഇവയിൽ കഴച്ചു സേവിക്കുകയും
അതിൽ പിന്നെ പാൽ കടിക്കുകയും ചെയ്യുന്നോ അവൻ
നവോഡകൾക്കു ചൈഥന്യത്തിൽ അത്യന്തം സുഖകരനും,
വീര്യം നിറഞ്ഞ ശരീരത്തോടുകൂടിയവനും ആയിരിക്കും.
അമൃതാദി ചുണ്ണം:—

അമൃതാമലകത്രികണ്ഡകാന്ദാം
ഹവിഷാ ശർക്കരയാനീഷേവണേന
അജരം അമരം അപാരവീര്യം
അമൃതേന അഭിതേന സുതാമ്പദ്രവുഃ 3

അമൃതം=അമൃത്ത്, അമൃതം=നെയ്യ്, ത്രികണ്ഡ
കം=തൈരിങ്ങത്തിൽ ഇവ സമം. പൊടിച്ചെടുത്തു്, ഹവി
ഷാ=നെയ്യ്, ശർക്കരം=പഞ്ചസാര ഇവ ചേർത്തു് സേവിക്കു
ന്നതുകൊണ്ടു്, മനുഷ്യൻ അഭിതിപുത്രന്മാരെപ്പോലെയും,
അജകാപുരീശപരനായ കുഞ്ചനനെപ്പോലെയും വീര്യാദി
കൾ ഉള്ളവനായി ഭവിക്കും (അതിശയംയാകതി)

ഉച്ചഭാഷി ക്ഷീരപാകം:—

ഉച്ചഭാഷി—മക്കടീ— ഗോക്ഷുരൈശ്ശൃണീതൈഃ
ശ്കരാ ഭൃലുസമ്മിത്രീതൈഃ പാച്ഛിതൈഃ
സേവിതൈവാർദ്ധകേ മാനവോ മാനിനീ-
മാനമുച്ഛേദായത്, കിം പുനർ യത്വനേ. 4

ഉച്ചഭാഷി=വെങ്കണിക്കുഴ, മക്കടാ=നാസ്തുരുണകുരുവു,
ഗോക്ഷുരം=ഞെരിഞ്ഞിട, ഇവ സമം ചൊടിച്ചു പാലം
പഞ്ചസാരയും ചേർത്തു കാച്ചി (ക്ഷീരപാകവിധിപ്രകാരം
പാകം ചെയ്തിട്ടെന്നത്.) സേവിക്കുന്ന മനുഷ്യൻ വാർദ്ധ
ക്യാവസ്ഥയിലായിരിക്കുന്നവനായാലും മാനിനീജനങ്ങളു
ടെ മാനത്തെ (ഗർവ്വിനെ) ഭഞ്ജിക്കുന്നതിനു പ്രാപ്തനാകും.
പിന്നെ യത്വനത്തിലാണെങ്കിലുള്ള കഥ എന്തു പറ
യാൻ?

ക്ഷീരപാകവിധി പ്രകാരമാണല്ലോ ഈ ശേഷ്യം
പാകം ചെയ്യണമെന്നു പറഞ്ഞത്. ക്ഷീരപാകവിധി
താഴെ ഉദ്ധരിക്കുന്നു:—

“ഭൃച്യാദേഷ്ടുണാം ക്ഷീരം
ക്ഷീരാത്തോയം ചതുർഗുണം
ക്ഷീരാവശേഷഃ കർത്തവ്യഃ
ക്ഷീരപാകേ തപയം വിധിഃ”

വചീമുണ്ണ പ്രായോഗം:—

ഭുക്തപാ വരീം ക്ഷീരയുതാം വിലാസോ
ഭുങ്ക്തേ ശതം സുന്ദരി! സുന്ദരീണാം
തപാ താവദേകാസി മയാ തു സാദ്യ-
ഭുക്താ രതാ പശ്യ കതുഫലം മേ! 5
മേ സുന്ദരി! പാലിൽ ശതാവരിക്കിഴങ്ങു പൊടി
ച്ചിട്ടു സേവിച്ചാൽ വിലാസിനായ പുരുഷൻ നൂറു സ്ത്രീകൾ

കു ഭക്താവായി കഴിയുവാൻ വേണ്ട പ്രാപ്തിയാവാകും. ഈ
തൊഴയം ഞാൻ ഇന്നു സസവിക്കുന്ന പക്ഷം നീ ഒരുവളല്ലേ
യുള്ളൂ; അതു കൊണ്ട് ഇന്നത്തെ രതിവേളയിൽ എന്റെ
കുതുഹലം നീ കണ്ടുകൊള്ളൂ. (അതിശയോക്തി)

സപരഭാവിതവിദാരിപുണ്ണപ്രയോഗം:—

പുണ്ണോ ഘൃതക്ഷൗരദ്രവതോരസൈസൈപ
വിഭാവിതായാ ബഹുധാ വിദായാഃ
നിഷേവ്യമാണോഽനുഭിനം വിലാസീ
ശോണ്ണനാഭഃ സഹ രരമീതി. (6)

വിദാരി=പാൽ മുതക്കിൻ കിഴങ്ങ് പൊടിച്ചെടു
ത്തു്, അതിന്റെ മീരിൽ തുകച്ചനക്കു ചുട്ടത്തു് പ്രതി
ഭിനവും നെയ്യും തേനും ചേർത്തു് സേവിച്ചാൽ വിലാസി
യായ പുരുഷൻ അനേകം സ്ത്രീകളുടെ ഭക്താവായി കഴി
യാൻ സാധിക്കും.

വിദാരിപുണ്ണപ്രയോഗം:—

സഹിതം ഘൃതദശലദ്വാരം വിദാരിപ്രഭാവം രജഃ
ഉദംബരമിതം ഭൂതപാ വൃശോഽപി തദുണായതേ. (7)

പാൽ മുതക്കിൻ കിഴങ്ങ് ഇടിച്ചു് ഉഗ്രൽ എടുത്തു
നെയ്യോ പാലോ ചേർത്തു, ഒരു അംതിക്കോ വച്ചിപ്പത്തിൽ
സേവിക്കുന്നതായാൽ വൃശനും, ചൈത്രപത്തിൽ യുവാവി
ന്റെ വേഗവീര്യം ഉണ്ടാകും.

സിതാജ്യയുക്തദശലപ്രയോഗം:—

സൗഭാഗ്യപുഷ്പിബലതുകൃവിചർലനാനി
കിംസന്തി നോ ഭൂവി ബഹു നി രസായനാനി
കന്ദപ്പാചർലിതി പരത്തു സിതാജ്യയുക്താത്
ഓലാദൂത ന മമ കോപി മതഃ പ്രയോഗഃ (8)

സൗന്ദര്യം, ദേഹചർമ്മം, ശക്തി, ശുക്ലവർദ്ധന എന്നിവയ്ക്ക് ഈ ലോകത്തിൽ പലവിധ രസായനങ്ങളില്ലേ? ഉണ്ട്; എന്നാൽ കാമസംവർദ്ധനകരം കൂടിയായി, സിതാ=പഞ്ചസാര, ആജ്യം=നെല്ല്, ദൃശ്യം=പാൽ, ഇവസമം ചേർത്തു സേവിക്കുന്നതുപോലെ അഭികാമ്യമായ ഒരു പ്രയോഗം ഇല്ല. ഇവിടെ രസായന ലക്ഷണംകൂടി ഓർമ്മിക്കാം:—

യജ്ജരാവ്യാധിവിലപാസി സവയസ്കഭകംതഥാ
ചക്ഷുഷ്ചം ബഹുമാണം വൃഷ്ചം ദേഷജം തന്ദ്രസായനം
ദീപ്തമഃഷുസ്തൃതിം മധുമാരോഗ്യം തരണം വയഃ
ദേഹേന്ദ്രിയബലം കാന്തിം നരോവിന്ദേദ്രസായനാത്.

രസപ്രയോഗാഭിധാനോപക്രമം:—

അധുനാ ബ്രഹ്മഹോ സദ്യശ്ചമല്ലാരകരാൻ രസാൻ
യതോ ന നീരസാ ഭാതി കവിതാകലകാമിനീ (൪)

ഇപ്പോൾ സദ്യശ്ചമല്ലാരകരങ്ങളായ രസങ്ങളെ പറയുന്നു. എന്തെന്നാൽ നീരസമായ കവിതയും കലവധുവും ശോഭിക്കുന്നതേയില്ലല്ലോ.

രസസ്വനിഭക്തി:—

രസായനാത്മിഭിർല്ലോകൈഃ പാരദഃ ശസ്വതേ രസഃ
തതോ രസഃ ഇതി പ്രോക്തഃ സലധാന്തരേപി സ്മൃതഃ

ഇവിടെ 'കവിതാകലകാമിനീ' എന്ന പ്രയോഗത്തിന് കവിതാരൂപമായ കലസ്രീ രസഹീനയാണെങ്കിൽ ശോഭിക്കുന്നില്ല എന്നുകൂടി അർത്ഥപറയണം. വൈദ്യശാസ്ത്രവ്യാഖ്യാനത്തിൽ അപ്രസക്തമാണെന്നു തോന്നിയേക്കാമെങ്കിലും ഒരു കാര്യം ഇവിടെ ഓർമ്മിക്കേണ്ടതുണ്ട്. ലോലിംബ കവിയുടെ കലാമർമ്മജ്ഞത ഇവിടെ സൂചിപ്പിക്കും

വൃക്തമാക്കപ്പെട്ടു. 'നീരസാ കവിതാകലകാമിനീ ന ഭാതി'
എന്ന അഭിപ്രായം ആധുനികലോകത്തിന്റെ സ്വീകാരം
ലഭിച്ചിരിക്കുന്ന ഏറ്റവും മികച്ച കലാലക്ഷണ നിർദ്ദേശ
മാണ്. 'രസ ഏവാത്മാ' എന്നായിരുന്നു മഹാകവി ലോ
ലിംബന്റെ അഭിപ്രായം. 'രസോ സാരശ്ചമലകാരഃ.'

വിശ്വതാപഹരണസം:—

പതമ്യാ- കണാ f ക്ക- വിഷതിന്ദക- ദന്തിബീജ-
തികതാത്രിവൃദ്രസബലീൻ സദൃശാൻ വിമർദ്ദ്യ
ധൃന്താംബുനാ സകലവാസരമേഷഃ സൃതഃ
സ്യാദപിശ്വതാപഹരണോ f ദിനവജപരഘ്നഃ . (10)

പതമ്യാ=കടക്ക, കണാ=തിപ്പലി, അക്കം=ചെമ്പുഭ
സ്മം, വിഷതിന്ദകം=നീർവാളക്കുരുവു് (ശുദ്ധി) ദന്തിബീ
ജം= നാഗദന്തിക്കുരുവു് തികതാ=കടകരോഫിണി, ത്രുവൃത
=ശിവത, രസം (ശുദ്ധി) ഗന്ധകം (ശുദ്ധി) ഇവസമം. ആ
ദ്യം ഗന്ധകവും രസവും കൂട്ടിച്ചേർത്തു് അതിൽപിന്നെ ശേ
ഷം മരുന്നുകളുംകൂടി ഉമ്മത്തിൻ നീരിൽ ഒരുദിവസം അ
രയ്ക്കുക. ഈരണ്ടുപണത്തുകൾ ഗുളികയാക്കി ദിവസം രണ്ടു
പ്രാവശ്യം ഓരോ ഗുളിക ഇഞ്ചിനീരിൽ സേവിക്കുക.
'വിശ്വതാപഹരണഃ' എന്ന ഈ ഗുളിക നവജപരത്തെ
നിശ്ശേഷം ശമിപ്പിക്കും. പതമ്യാ സൂക്ഷിക്കണം.

ശീതാരിരസം:—

തൃപ്തം-ടങ്ക്ന-ഗന്ധകൗ ച ഗരളം
തുത്ഥം രസം ചർപ്പരം
താലം തുല്യമിദം വിമർദ്ദ്യമുടികാ
മാത്രം സുഷേവ്യാ രസൈഃ

സുതസ്യാത്രിപുരാരിണാ വിരചിത-
 ശ്ലീതാരിരിതമം സ'മൃതോ
 ഗുജ്ജഃജഃജിസിതായുതഃ പ്രശമയേ-
 ദേകാഹികാദീൻ ജപരാൻ

(11)

ഗുല് = താമ്രസൂം, ദേഹണം = ചൊരികാരം, ഗന്ധകം (ശുദ്ധി) ഗുഹഗതം = വത്സനാഭി, തുതമം = തുതുത്, രസം = ബാലരസം (ഭസ്മമാക്കിയത്) ചപ്പരം = തുരിശ്, താലം = അരിതാരം ഇവ സമം ചൊടിച്ചെടുത്തു, സുഷേവ്യാരസം = പല്ലഞ്ഞിയിലനീരിൽ ഒരു നാഴിക അരച്ചു കന്നിക്കര പ്രമാണം തുളികയുണ്ടാക്കി ജീരകം കഷായം വച്ചു അതിലോ, പഞ്ചസാരയിലോ സേവിക്കുക, ഏകാഹികം തുടങ്ങിയ ജപരം ശമിക്കും. ഈ തുളിക ഉണ്ടു് ഭഗവാൻ പരമതീവനാൽ നിമ്മിച്ചു 'ശീതാരി' എന്നു നാമകരണം ചെയ്യപ്പെട്ടതാണെന്നു പറയപ്പെടുന്നു.

കനകസുന്ദര രസം:—

മരീച-ബലി-ഹിംഗുളൈർഗരള-വിപ്പലീടങ്ക്രൈഃ
 സുവർണ ഭവ ബീജകൈഃ സമലവൈർദിനാർദ്ദാവധിഃ
 ജയാപരസമർദ്ദിതൈഃ കനകസുന്ദരഃ സുന്ദരി
 സ'മൃതോ ഗ്രഹണ'കാ-ജപരാതിസ്ത്രി-വഹനിമാന്ത്യാപഹഃ

മരീചം = കരുമുളക്, ബലി = ഗന്ധകം, ഹിംഗുളം = ചായിലൂം, ഗരളം = വത്സനാഭി, വിപ്പലീ = തിപ്പലി, ദേഹണം = ചൊരികാരം, സുവർണ്ണഭവബീജം = പൊന്നമ്മത്തിൻ കരു, (ശുദ്ധി ചെയ്തെടുത്തല്ലാം ശുദ്ധി ചെയ്തുകൊള്ളണം) ഇവ, ജയാപരസം = മുത്തം നീരു് ചേർത്തു തുളികയാക്കി സേവിക്കുക. ഗ്രഹണി, ജപരം, അതിസാരം,

അഗ്നിമാന്ത്രം ഇവയെ ശമിപ്പിക്കുന്ന ഈ വിശിഷ്ടയോഗത്തിനു കനകസുന്ദരം എന്നു പറയപ്പെടുന്നു.

പഞ്ചാമൃതപപ്പിടീ:—

ലോഹമാദ്രാക്രസം സമം ദപതുണിതം
 ഗ്ന്ധം ചപേൽ കോലികാ
 കാഷ്യാഗ്നൗ മൃദുലേ നിധായ നുകലം
 ലോഹസ്യ പാത്രേ ഭിഷക്
 സഖം ഗോമയമണ്ഡലേ വിനീഘിതേ
 രംഭാദളേ വിന്ദ്രസേ
 തസ്യോലം കദളീദളാസൃതതരം
 ദൈവദ്വേഷപരോ നിക്ഷിപേത്. 13

സ്യായ് പഞ്ചാമൃതപപ്പിടീ
 ഗ്രഹണികായക്ഷ്യാതിസാരജപര-
 സ്രീരക് പാണ്ഡു ഗരാഗ്നപിത്ത-
 മദജക്ഷ്യാന്മാന്ത്ര വിഭാപംസനീ. 14

ഗ്രഹണ്യമനുപാനം ച
 ഘിങ്ഗു സൈന്ധവ ജീരകം
 ജീരകം പാണ്ഡുഗരയോ -
 രിതയേഷുസപയുക്തിതഃ 15

മേഃഃഫഭസ്മം=ഉരുക്കഭസ്മം, അഭ്രം=അ ഭ്രസ്മം. അക്ക്കം
 =താമ്രഭസ്മം രനഃ=രസഭസ്മംഇവസമം. ഗന്ധം=ഗന്ധകം
 ഖരട്ടി. എല്ലാംകൂടി അരച്ചു ലോഹപാത്രത്തിൽ ഇട്ട് കോ
 ലം=ലന്തവിറകുകൊണ്ടു തീക്കെരിച്ചു ചാണകവറളി പര
 ത്തി അതിന്റെ മേൽ വാഴയില പരത്തി ആരംബാൾ എ
 ടുത്തുവയ്ക്കും. ഇതിന്നു പഞ്ചാമൃതപപ്പിടീരസം എന്നു പേരുക

ന. ഗ്രഹണി, രാജയക്ഷ്യാവ്, അതിസാരം, ജപരം, സ്രുതീ
 രോഗം, പാണ്ഡുരോഗം, ആമുചിത്തം, അൾസ്യം, അഗ്നിമം
 വ്യാ ഈ വക രോഗങ്ങളെ എല്ലാം ഈ ശേഷയം ശമിപ്പി
 ക്കും. ഗ്രഹണിക്കാണെങ്കിൽ കായവും, ഇന്തുപ്പും, ജീരകവും,
 മേമ്പൊടിചേർത്തു സേവിക്ക. പാണ്ഡുരോഗത്തിനു ജീരക
 കഷായത്തിൽ ഈ ശേഷയം കൊടുക്കണം. മറെറല്ലാ
 വ്യാധികൾക്കും അനുഗ്രഹമായ അനുപാനം സൂചികരിച്ച
 കൊള്ളുക.

ശുദ്ധാദികൾക്കു ചികിത്സ:—

വചാ വിശ്വാ ജീരോഷണഗരള
 വാഹ്നികദഹന
 തപചാം കാശ്യാ വദ്യശ്വണകതുലിതാ
 മാക്വരസൈഃ
 യഥാ ഭാനോഭാസഃ തിമിരനികരം
 യാമിനിഭവം
 ഹരന്ത്യേതാഃ ശുദ്ധാന്യനിലമനല-
 ഗ്ഗാനിമപി ച.

16

വചാ=വയമ്പ്, വിശ്വാ=മുക്കു, ജീര=ജീരകം,
 ഉഷണം=കുമ്പളകു, ഗരളം=വത്സനാഭി, ബാഹ്നികം=
 കായം, ദഹനം=കൊടുവേലിക്കിഴങ്ങ്, തപചം=ഇലവർ
 ഞ്ഞൊലി, ഇവ സമം ചൊടിച്ചു മാക്വരസം=കയ്യോ
 ന്നി നീരിൽ അരച്ചു കലപ്പൊലമാണം തുളികയുരുട്ടി
 രോഗാപസ്മരപോലെ അനുപാനം ചേർത്തു സേവിക്കുക.
 സൂത്രശ്ലോകം തമിനിയിലുണ്ടായ അന്ധകാരത്തെ ഏക

പോലെ ഈ തുളിക സേവിക്കുന്നതു കൊണ്ട് ശുലകരം അകന്നുപോകുന്നു. എപ്രകാരം കാര്യം പുകയെ വിദൂരത്തിലാക്കുന്നോ അതുപോലെ വാതരോഗവും അഗ്നിമാന്ദ്യവും അകറ്റപ്പെടുന്നു.

വിലാസിനീവല്ലഭം:—

സമാനഭാഗേ ബലിശൂലിബീജേ
തയോസ്സമാനം കനകസ്യബീജം

ധനുരതൈലേന വിമർദ്ദ്യസമൃഗ്-

വിലാസിനീവല്ലഭനാമധേയഃ

17

സൂതോ ഭവേദപ്ലയുഗപ്രമാണഃ

സിതായുതോ മമഹസമൃഹഹാരി

വീര്യസ്യ ബന്ധം കരുതേ നാഃണാം

നീഹന്തി ഭൃംഗം ച സുലോചനാനാം.

18

ബലി=ഗന്ധകം (ശുലി) ശൂലിബീജം=രസം (ശുലി) ഇവ സമം കനകസ്യബീജം=ഉമ്മത്തിൻകരുവ് മേൽ പറഞ്ഞവകൾക്കു സമം ഉമ്മത്തരിയുടെ തൈലത്തിൽ അരച്ചു കടലയ്ക്കും പ്രമാണം തുളിക ഉരുട്ടുക. ഇതിനു 'വിലാസിനീവല്ലഭം' എന്നു പേര്. ഇത് കല്ലുണ്ടാ ചേർത്തു സേവിക്കുക. എല്ലാ പ്രമേഹങ്ങളും ഈ ഔഷധസേവ കൊണ്ടു ശമിക്കും. പുരുഷന്മാർക്ക് വീര്യം വർദ്ധിപ്പിക്കുകയും (സ്ത്രീകൾക്കു കാര്യം) കാമിനിമാരുടെ ഭൃംഗം ഒന്നോടെ ശമിപ്പിക്കുകയും ചെയ്യും.

അനുചാന പ്രകരണം.

ശുലധി:ഗുഹൃതാനപിനഃ മധുയുതാ

ഉഷ്ണം പുരാണജപര

വാതേ സാജ്യരസോഹകഃ ശപസനകേ
 ക്ഷയദ്രാഹപിതം ത്ര്യഷണം
 ശീതേ വ്യാളലതാദളം സമരിചം
 മേഘേ വരാ സോപചാ
 ദോഷാണാം ത്രിതര്യന്ദ്രപാനമുചിതം
 സ ക്ഷയദ്രാഹദ്രോദകം.

ശുദ്ധരോഗത്തിൽ ഹിംഗു=കായം ഘൃതം ഇവയും പഴ
 കിയ ജപരംഭരോഗത്തിൽ തേൻ, കൃഷ്ണാ=തിപ്പലി ഇവയും,
 വാതരോഗത്തിൽ ഞെച്ചു=നെയ്, രസോഹം=വെളുത്തുള്ളി
 ഇവയും, ശപസരോഗത്തിൽ ക്ഷയദ്രാ=തേൻ, ത്രികടു ഇവ
 യും, ശൈത്യത്തിൽ വ്യാളലതാരസം= വെററിലനീട്, മരി
 ചം=കുരുമുളക് ഇവയും, പ്രമേഹരോഗത്തിൽ വരം=ത്രിഫ
 ല, സോപചം=കല്ലണ്ടു ഇവയും, ത്രിദോഷങ്ങളുടെ കോപ
 ത്തിൽ ക്ഷയദ്രാ=തേൻ, ആർദ്രോദകം=ഇഞ്ചിനീട് ഇവ
 യും അനുപാനങ്ങളാകുന്നു.

ഘനപിപ്പടകംജപരേ, ഗ്രഹണ്യാം മമിതം ഘമ,
 ഗരേ വമീഷ്യ ലാഭാഃ

കടരോഷ്ണിസൃതത വൃഷ്ണസ്രപിത്തേ

ഗുദകീലഷപനലഃ, കൃത കൃമീഷ്ണഃ

20

ജപരത്തിൽ മുത്തങ്ങാക്കീഴങ്ങു, പപ്പടകവും, ഗ്രഹ
 ണിയിൽ മോരം, വിഷത്തിൽ സപണ്ണവും, ഹർദ്ദിയിൽ
 മലയാ, അതിസാരത്തിൽ കടകപ്പാലയും, രക്തപിത്ത
 ത്തിൽ ആടവോടകവും, ഗുദകീലത്തിൽ കൊടുവേലിയും
 ചേർക്കുകയും, കൃമിയിൽ പിഴാലറിയും കൃമിശതൃവും ശ്രേഷ്ഠ
 ങ്ങളാകുന്നു.

കക്ഷി, വാത, ഭവഭയരോഗങ്ങൾക്കെല്ലാം ഔഷധം:—

നാരായണം ഭജത രേ ജറണേയുകതാ
 നാരായണം ഭജത രേ പവനേന യുകതാഃ
 നാരായണം ഭജത രേ ഭവഭീതി യുകതാഃ
 നാരായണാത് പരന്തരം നന്ദി കിഞ്ചിദസ്മി. 21

ഉദരരോഗികളായ ജനങ്ങളെ! നിങ്ങൾ നാരായണ ചൂണ്ണം സേവിക്കുക. വാതരോഗ പീഡയാൽ ഭരിതമനുഭവിക്കുന്നവർ നാരായണത്തെലവും, സിംസാരികളുടേവൃത്തിൽ ഉഴലുന്നവർ നാരായണ മന്ത്രവും സേവിക്കട്ടെ. നാരായണനിൽനിന്നും മികച്ചതായി ഈ ലോകത്തിൽ ഒന്നും തന്നെയില്ല.

(ഇവിടെ പ്രസ്താവിച്ചിട്ടുള്ള നാരായണചൂണ്ണവും, നാരായണത്തെലവും മറ്റു ഗ്രന്ഥങ്ങളിൽനിന്നും സ്വീകരിച്ചുകൊള്ളേണ്ടതാണ്.)

ഗ്രന്ഥകാരിപരിചയം:—

ആശ്ചര്യവേദവചോ വിചാരസമയേ
 ധനപന്തരിഃ കേവലം
 സീമാ ഗാനവിദാം ദിവാകരസുധാം-
 ഭോധിത്രിയാമാപതിഃ
 ഉത്തംസഃ കവിതാവതാം മതിമതാം
 ഭൂതസഭാഭൃഷണം
 കാനോക്ത്യാക്രൂത വൈദ്യജീവനമിദം
 ലോഖിംബരാജഃ കവിഃ

ആയുർവേദവചനചിന്തയിൽ കേവലം ധനപന്ത :
 യും, സംഗീതശാസ്ത്രജ്ഞന്മാരിൽ സീമാസ്വരൂപനും, പ
 ണ്ഡിതന്മാരിലും കവികളിലും ശിരോഭൂഷണവും, രാജസ
 ഭാരതവുമായ ശ്രീ ലോലിംബരാജകവിയായ് തന്റെ
 ഭാര്യയായ രത്നകലയെ അഭിസംബോധനം ചെയ്തുകൊണ്ടു
 വൈദ്യജീവനം എന്ന ഈ ഗ്രന്ഥം നിർമ്മിച്ചു.

ഇതി വൈദ്യജീവനേ പഞ്ചമോ വിലാസദ്വൈ
 സന്യുണ്ണഃ.

~~ശ്രീലോലിംബരാജകവിയായ്~~ *

